

725-1500-10-2005

Telephone : 26300341-42-43

Telegram : UNIGUJARAT

ટેલિફોન : ૨૬૩૦૦૩૪૧-૪૨-૪૩

ટેલિગ્રામ : યુનિગુજરાત

Time of Payment :

11-15 a.m. to 4-00 p.m. on week days.

Second & Fourth Saturday closed.

GUJARAT UNIVERSITY

PROSPECTUS FOR THE YEAR 2006 (MARCH-APRIL)

THIRD B.A. (Final) DEGREE (External) EXAMINATION

Please go through the Prospectus carefully

GENERAL INSTRUCTIONS

1. Applications in the prescribed form for Registration and Examination together with the required certificates *along with its copy* duly filled in must reach to the Registrar, Gujarat University, Ahmedabad-380009 by Registered Post or at the University Office personally. The University will in no way be responsible for loss of applications or certificates sent by ordinary post.

2. Registration is to be made afresh every year for each examination. The candidates who have registered their names as external students for any examination in any year and have either not appeared or having appeared/failed at the Examination are required to get their names registered afresh and pay Registration fee again in accordance with the rules made in that behalf.

3. **The amount of registration fee* must be paid in cash at the University counters or by a Demand Draft. Money order will not be accepted.** The particulars of the remittance must also be clearly mentioned in the application for Registration. The University will not entertain complaints regarding loss of currency notes and postal stamps sent by post.

4. *The original certificates will be returned to the candidates only with the letter intimating Registration.* Candidates who require them early or likely to need them for the purpose of employment, etc., are requested to keep with them a few extra certified copies attested by a Government Gazetted Officer for their possible use.

4-A. Statement of marks will be issued on payment of Rs. 50/- Application is made within six months after the date of the declaration of the result.

5. The official intimaion for the Registration will be sent to every candidate latest by Second week of March 2006, provided the required formalities regarding the Registration is complied with. The candidates are, therefore, requested to wait till the stipulated date and should not sent any reminders regarding the Registration till then.

Price of Prospectus : Rs. 50/- (Rupees FIFTY Only) with Postage Rs. 65/- Sixty Five only.

માહિતીપત્રકની કિંમત રૂ. 50/- (રૂપિયા પચાસ ફક્ત) માહિતીપત્રક ટપાલ ખર્ચ સાથે રૂ. ૬૫/- (રૂપિયા પાંસઠ ફક્ત)

સૂચના : વિદ્યાર્થીઓના બેઠક નંબર પરીક્ષા શરૂ થતાં પહેલાં યુનિવર્સિટી કાર્યાલય પરથી ચાર દિવસ પહેલાં રૂબરૂમાં મેળવી લેવા.

6. Candidates who pass the Third B.A. (Final) Degree Examination as external students will be eligible for admission to a course leading to a higher examination in the Arts or Law Faculty in a college affiliated to the University as regular students.

7. Information regarding list of text-books and detailed courses of study of this examination is given hereafter.

8. The candidates are required to pay their Registration fee as prescribed under Ordinance 174-E (given after) and the Mark Statement Fee Rs. 50/- in one instalment only alongwith their applications or the Registration. They are not required to pay any other fees for appearing at the examination. They are further required to keep with them their Registration fee receipt and registration letter with photograph issued in their favour by the University and should show it to the Senior Supervisor when asked for in the Examination hall, in the absence of which they may not be allowed to appear at the examination.

9. Three Pass-port-size photographs submitted by the candidates alongwith their applications for admission to the examination one pass-port-size photographs will be retained by the University for its record. They will not be returned to the candidates concerned. And one pass-port-size photograph will be returned to the candidate alongwith their Registration letter. This Registration letter is required to keep with them in the Examination hall as per existing rules.

10. The candidates may, at their option, use English or Hindi as a medium of examination in addition to Gujarati.

It will, however, not be permissible for a candidate to use more than one of these languages as a medium of examination in any single subject.

*Explanation.-*Any question-paper or a part thereof or any group of question-papers shall be deemed to the one subject for this purpose.

11. Examination programme showing the places of examination centres etc., of the respective examination will be supplied in the second half of March.

12. The candidates are requested to note that the University will not intimate their examination seat numbers by post. They will be available at the places of examination and at the University Office by about four days before the commencement of the examination.

13. The dates shown in the table for commencement of examinations under the relevant Ordinance may be altered on sufficient reasons by the Executive Council to the University.

14. The candidates are required to enclose their mark statements of First B.A. or Inter Arts and Second B.A. Examination of all the trials given by them along with the application for Registration.

The candidates who are migrating from other Universities are required to send their Migration Certificates from the Universities concerned in addition to the certificate stated above.

15. The candidates whose mother-tongue is not Gujarati are also required to enclose an affidavit on a stamp-paper of the Government regarding their residence as shown in the specimen given in the application form for Registration. Request for exemption from this clause shall in no case be entertained.

16. Provisional Passing Certificate will be given to those who pass in examination on application giving full particulars as to the Seat Number, Centre, etc., free of charge for the first time. A duplicate certificate will be issued on payment of Rs. 20/-. Degree Certificate will also be issued, if the candidate apply for the convocation for which due notice will be notified in the newspapers from time to time.

17. Fee receipt will be sent alongwith the intimation of registration.

18. The candidates who have gained A.T.K.T. at the Second B.A. Examination of this University will be allowed to get their names registered for this examination in accordance of the provision of O. Ext. Arts-9 which is given hereafter. In that case they must have passed their Second B.A. Examination in their remaining subject or subjects, or appear for the Second B.A. Examination simultaneously with the Third B.A. Examination on applying for the Registration separately both the examination.

In case of candidates gaining A.T.K.T. at Second B.A. Examination as regular students of the college, they are required to appear at the Second B.A. Examination as ex-students of their college in the March-April season.

The candidates who do not comply with the above requirement will not be registered for the Third B.A. (Final) External Degree Examination.

19. The candidates are required to select their Principal subject which they have selected at their Second B.A. Examination. They will not be allowed to select other subject in place thereof. Request from this clause shall in no case be entertained.

20. Candidates who have passed Second B.A. regular examination with Mathematics, Geography, Psychology, Statistics and Co-operation with their Principal subject are not allowed to appear at Third B.A. (External) Degree Examination.

21. Candidates are requested to read the Prospectus carefully and ascertain whether they are eligible for the Registration according to Rules applicable to them before applying for the registration.

22. The candidates whose result of S.Y.B.A. or T.Y.B.A. (External) examination is withheld under Ordinance 127, will have to have for declaration of result after passing the lower Examination with details of the examination in their application.

23. FEES FOR ELIGIBILITY CERTIFICATE Rs. 100/- (ONE HUNDRED) SHALL BE PAYABLE SEPARATELY AS PER UNIVERSITY RULES, BY THE STUDENTS MIGRATING FROM ANOTHER UNIVERSITY OR BOARD.

થર્ડ બી.એ. એકસ્ટર્નલ માર્ચ-એપ્રિલ, ૨૦૦૬ની પરીક્ષાનું રજિસ્ટ્રેશન તથા પરીક્ષાનું આવેદનપત્ર ભરતી વખતે વિદ્યાર્થીઓને ધ્યાનમાં રાખવાની અગત્યની સૂચનાઓ

(૧) વિદ્યાર્થીએ ગુજરાતી માતૃભાષા અંગેના નિવેદન ઉપર પોતાની સહી કરી તે એચ.એસ.સી. વર્ગ ચલાવતી ગુજરાત રાજ્યની હાઇસ્કૂલના હેડમાસ્ટર અથવા ઓર્ડિનન્સ ૧૭૪-એ માં જણાવેલ કોઈ એક વ્યક્તિના સહીસિક્કા કરાવી તેમના પૂરા નામ સાથે પ્રમાણિત કરાવવું જરૂરી છે.

(૨) માતૃભાષા ગુજરાતી ન હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓ રજિસ્ટ્રેશનની અરજીમાં નમૂનામાં સૂચવ્યા પ્રમાણેની કોર્ટ સમક્ષની એફિડેવિટ સ્ટેમ્પ પેપર ઉપર કરાવવી જરૂરી છે.

(૩) વિદ્યાર્થીએ પરીક્ષાના આવેદનપત્રમાં જે તે જગ્યાએ પોતાની સહી કરી પોતાના પાસપોર્ટ ફોટોગ્રાફ ઉપર ઓર્ડિનન્સ ૧૭૪-ડીમાં જણાવ્યા પ્રમાણે પોતાના તેમ જ કોઈ પણ એક નિયત અધિકારીના સહીસિક્કા જરૂરી છે.

(૪) વિદ્યાર્થી ફર્સ્ટ બી.એ., ઇન્ટર આર્ટ્સ તથા સેકન્ડ બી.એ. પરીક્ષા પાસ કર્યાનાં બધી જ ટ્રાયલોનાં અસલ ગુણપત્રકો તથા તેની પ્રમાણિત નકલો તથા થર્ડ બી.એ. પરીક્ષા આપીને નાપાસ થયા હોય તો તેનું ગુણપત્રક પણ અરજીની સાથે અવશ્ય મોકલવું જરૂરી છે.

(૫) વિદ્યાર્થીએ રજિસ્ટ્રેશન ફી રૂ. ૪૦૦/- માર્ક્સ સ્ટેટમેન્ટ ફી સાથે ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટથી અરજીની સાથે મોકલવી. રજિસ્ટ્રેશન ફી મનીઓર્ડર દ્વારા સ્વીકારાતી નથી.

(૬) રજિસ્ટ્રેશનની અરજી રજિસ્ટર્ડ પોસ્ટથી આ કાર્યાલયને મળે તેવી રીતે મોકલવી જરૂરી છે.

(૭) માર્ચ-એપ્રિલ, ૨૦૦૫માં લેવાનાર થર્ડ બી.એ. એકસ્ટર્નલ પરીક્ષામાં રજિસ્ટ્રેશન કરાવનાર વિદ્યાર્થીઓને મજકૂર

TYBA 4

પરીક્ષાનું પરિણામ જાહેર થયા પછી તેમના સરનામે ગુણપત્રક તથા ઉત્તીર્ણ થનાર વિદ્યાર્થીઓને પાર્સિંગ સર્ટિફિકેટ મોકલવાનું નક્કી કર્યું હોવાથી રજિસ્ટ્રેશન ફીની સાથે ગુણપત્રક ફી સહિત રજિસ્ટ્રેશન ફીના રૂપિયા ૪૦૦/- (રૂપિયા ચાર સો) ભરવા/મોકલવાના રહે છે.

(૮) જે વિદ્યાર્થીઓનું સેકન્ડ બી.એ. અથવા થર્ડ બી.એ. (એક્સ્ટર્નલ) પરીક્ષાનું ઓર્ડિનન્સ ૧૨૭ હેઠળ અનામત રહેલ હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓએ નીચલી પરીક્ષા ઉત્તીર્ણ કર્યા બાદ તરત ઉપલા વર્ગની પરીક્ષા કે જેનું તેમનું પરિણામ અનામત હોય તે જાહેર કરવા યુનિવર્સિટીને તાત્કાલિક પત્ર દ્વારા જાણ કરવી. પત્રમાં તેણે નીચલી કક્ષાની પરીક્ષા પસાર કરેલ એ.ટી.કે.ટી. પરીક્ષાની વિગત તેમ જ જે પરીક્ષામાં તેમનું ઓર્ડિનન્સ ૧૨૭ને કારણે અનામત પરિણામ રહ્યું હોય તેની વિગત આપવી.

(૯) વિદ્યાર્થીએ પરીક્ષાના આવેદનપત્રમાં પોતાનો મુખ્ય વિષય સ્પષ્ટ રીતે મૂળાક્ષર (Capital Letters)માં લખવો તથા નીચે જણાવેલ મુખ્ય વિષયમાં કયું વૈકલ્પિક પેપર રાખવું છે તેની વિગત પણ સ્પષ્ટ રીતે મૂળાક્ષર (Capital Letters)માં આવેદનપત્રમાં દર્શાવવું.

(૧૦) આવેદનપત્ર ભરતી વખતે આવેદનપત્રના પાના નં. T-૭ પર પણ સૂચનાઓ છાપેલી છે તો વાંચીને આવેદનપત્ર સ્પષ્ટ રીતે ભરવું જરૂરી છે. આવેદનપત્ર કાર્યાલયમાં આપ્યા પછી કોઈ પણ જાતના ફેરફાર, જેવા કે વિષયોમાં, કેન્દ્રમાં કે પરીક્ષામુકિતમાં કરવા દેવામાં આવશે નહિ, જેની નોંધ વિદ્યાર્થીએ લેવી.

(૧૧) અન્ય યુનિવર્સિટી અથવા બોર્ડમાંથી આવતા વિદ્યાર્થીઓએ એલિજિબિલિટી પ્રમાણપત્ર રજિસ્ટ્રેશનની ફી યુનિવર્સિટીના નિયમ પ્રમાણે રૂ. ૧૦૦/- (રૂપિયા એકસો) અલગ આપવાની રહેશે.

(૧૨) એક્સ્ટર્નલના તમામ વિદ્યાર્થીએ સિલેબસમાં આપેલ અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે જ તૈયારી કરવાની રહેશે.

(Candidates are requested to enclose Original Marks Certificates of all trials with its certified true copies of First B.A., Inter Arts and Second B.A. Examination.)

(7) Particulars of marks certificates enclosed (Original) :

1. First B.A. or Inter Arts
2. Second B.A.
3. Third B.A. (If repeater)
4. Migration Certificate

(8) I hereby declare that I have not joined a college or institution affiliated to, or recognised by the University as a regular student nor shall I join the same during the current year.

Date.....2006.

.....
(Signature of the Candidate)

(Please refer to O. 174-A given hereafter)

(9) *(a) I hereby declare that my mother-tongue is GUJARATI.

*(b) I hereby declare that I have been living for a continuous period of not less than one year immediately preceding the date of my application for the Registration at ..... in District ..... which is situated in the Gujarat state.

Place : .....

Date:.....2006.

.....
(Signature of the Candidate)

Endorsement

[To be filled in by a member of the Court of this University for the time being or a Head master of a full-fledged High School upto 12th Standard within the State of Gujarat or a Judicial Magistrate of the First Class or a Principal of an affiliated College of this University.]

**I,....., hereby certify that the declaration about the mother tongue/ residence made above by the candidate has been personally verified by me and I have satisfied myself regarding its veracity.

Place : .....

**(Signature) .....

Date: 2006

(Designation) .....

(For the candidates whose mother-tongue is not Gujarati)

Specimen for Affidavit

(To be made separately on a Government stamp paper)

I, ... Aged about ..... years, residing at ..... in District ..... hereby state on solemn affirmation that I have been residing at the above mentioned place which is situated in the Gujarat State for a continuous period of not less than one year immediately preceding the date of my application for Registration for the Third B.A. (External) Examination to be held in March-April, 2005.

Place: .....

Date : 2006

.....
(Seal and Signature of the Court)

* To be struck off where it is not applicable.

** Full name of the signing authority.

GUJARAT UNIVERSITY

THIRD B.A. (Final) DEGREE (EXTERNAL) EXAMINATION—MARCH-APRIL, 2006

I send the amount Rs..... in Cash or by Demand Draft in favour of Registrar, Gujarat University, Ahmedabad – 380 009.		Col. Nos.	To be filled in by the University office
1. Personal Details			
Name in full in Block CAPITAL LETTERS (beginning with surname)			Fee Receipt No.
§ SURNAME			Fee Receipt Date
§ NAME		9-12	Registration Number
§ FATHER'S /HUSBAND'S NAME			
§ GRAND FATHER'S NAME		13-15	College Code 555
Male or Female			
Postal Address : At :		16-17	Centre Code 01
Post :			
Dist ..... Pin Code			Medium 1-Guj., 2-Hindi, 3-English
2. Examination Particulars		18	Whole/Part
I wish to be examined at AHMEDABAD †Centre offering .....as my Principal Subject for the examination.		19-25	Combination Code
I wish to appear in ..... (Gujarati/Hindi/English) medium.		26	Sex Code
My category is ..... (*Category Code 1-Open, 2-SC, 3-ST, 4-SEBC, 5-PH.)		27	Write 0 if Appears in S.Y. A.T.K.T.
Paper (6)	Paper (9)	71	Category 1-Open, 2-SC, 3-ST, 4-SEBC 5-PH
Paper (7)	Paper (10)	Write Ex, against Subject where exemption is claimed.	
Paper (8)	Paper (11)	72	English
*3. Exemption Particulars		79	Prin. Subj.
I request exemption from the following subject as I have obtained minimum marks required under R. Ext. Arts 14 in the said subject.		Particulars of the F.Y.B.A. Exam. for the purpose of Credit Marks	
Subject	Seat No.	Year & Month	Marks obtained
.....	.....	.....	.....
*4. A.T.K.T. Particulars		94	Month
* I hereby declare that I have gained A.T.K.T. at the Second B.A. Examination held in ..... as an External Student and my Seat No. was ..... I further declare that I am going to appear at the Second B.A. Examination with ..... from ..... Centre as an External Student in the remaining subject.		95-96	Year
*5.O. Ext. Arts I-A Particulars		97-101	Seat No.
[To be filled in by a candidate who has pssed the B.A. (Old) Third B.A.Examination of this University held in ..... vide Seat No. .... as an External/a Regular Student. My Prinicipal Subject was ..... and subordinate Subject was ..... at the B.A. (Old)/second B.A. (Ext./Regular) Examination.]		Particulars of the S.Y.B.A. Exam. for the purpose of Credit Marks	
As per the Ordinance Ex. Arts I-A		102	Month
<i>(Only those who are appearing with change subject)</i>		103-104	Year
* (1) I wish to claim Exemption in English Compulsory Subject.		105-109	Seat No.
* (2) I do not wish to claim Exemption in English Compulsory Subject.			
(Signature of the candidate)			

[P.T.O.]

TYBA 8

[To be filled in by a candidate who has gained A.T.K.T. at the Second B.A. (External) Examination]

*I hereby declare that I have gained A.T.K.T. at the Second B.A. Examination held during the year 200 , as an External student and my Seat No. was ..... I further declare that I am going to appear at Second B.A. (External) Examination with the following subject :

1..... 2.....

My result of the Second B.A. (External) Examination is withheld under O. 127. My particulars are as follows :

Seat No. .... year ..... and Centre was .....

Date : - -2005.

.....
(Signature of the Candidate)

MOST IMPORTANT : The candidates are requested to supply particulars of marks obtained by them at the First B.A. or Inter Arts and the Second B.A. Examinations in the following tables. They are also requested to attach all original marks certificates of all trials of the First B.A. or Int. Arts and Second B.A. Examinations with the application.

§ SURNAME NAME FATHER'S NAME

First B.A. or Inter Arts Examination

Year	Seat No.	Marks in Comp. English		Marks in Classical Language	Marks in Principal subject with the name of subject	Marks in 1st Subo. subject with the name of subject	Marks in IInd Subo. subject with the name of subject	Grand Total	Result
		A Higher	B Lower						
		<u>100</u> 36	<u>100</u> 36	<u>100</u> 36	<u>200</u> 72	<u>200</u> 72	<u>100</u> 36	700	

N.B.—The candidates who have passed the Inter Arts Examination should state subjectwise marks obtained by them at the Examination. Exemption marks should be considered in the total.

Second B.A. Examination

Note — Please mention each Trial Examination Marks.

Year	Seat No.	Marks in Comp. English Stream		Marks in Principal subject with the name of subject	Marks in 1st Subo. subject with the name of subject	Marks in IInd Subo. subject with the name of subject	Total	Result
		A	B					
		<u>100</u> 36	<u>100</u> 36	<u>300</u> 108	<u>200</u> 72	<u>100</u> 36	700	
March/April 2001								
March/April 2002								
March/April 2003								
March/April 2004								
March/April 2005								

Third B.A. Examination

Year	Seat No.	Marks in English Comp.	Marks in Principal Subject						Total	Grand Total for Exam.	Credit marks		Grand Total	Result
			Paper VI	Paper VII	Paper VIII	Paper IX	Paper X	Paper XI			FBA	SBA		
		<u>100</u> 36	100	100	100	100	100	100	<u>600</u> 216	700	100	100	900	

INSTRUCTIONS

- ⊗ To be struck off where it is not applicable.
- § Write your full name in capital letters with correct spelling. (The spelling of the name written here shall be considered as final for the University record and no change therein can be allowed subsequently.)
(i) Ahmedabad Centre only.
- + The candidates who have selected History, Sociology, Economics, Political Science, Philosophy, English, Hindi and Sanskrit, are required to state specifically the option or options selected by them in Paper VI, VII, IX, X and/or Paper XI in space provided herebefore. No change in that behalf will be allowed subsequently.

પરીક્ષાનો બેઠક નંબર યુનિવર્સિટી કાર્યાલયના નોટિસ બોર્ડ ઉપરથી પરીક્ષા શરૂ થવાના ચાર દિવસ પહેલાં મેળવી લેવા.

Tele- { phone : 26300341-42-43
gram : UNIGUJARAT

GUJARAT UNIVERSITY

No. Ext. / Reg. / T.B.A. / / of 2006

OFFICE OF THE GUJARAT UNIVERSITY

AHMEDABAD-380 009 (India).

DATE : - -2006

Registered

Seat No.

His/Her Photograph duly signed and identified to be produce in the examination hall.

પરીક્ષા ખંડમાં નિરીક્ષકને બતાવવાં માટે તમારા ફોટા પર સહી-સિક્કા કરાવી અહીં ચોટાડવાં.

A candidate is required to affix within the space his/her pass-post-size photograph duly signed by him/her and identified by (1) a Govt. Gazetted Officer, or (2) a Principal of an affiliated College of this University, or (3) a member of the University Court otherwise his application will not be entertained.

Paper-6 : .....

Paper-7 : .....

Paper-8 : .....

Paper-9 : .....

Paper-10 : .....

Paper-11 : .....

(યુનિવર્સિટી કાર્યાલયે ભરવું વિદ્યાર્થીએ ભરવું નહિ)

CERTIFICATE OF REGISTRATION

To : Shri / Smt. / Kum

Sub.—Registration for the Third B.A.(External) Examination-March/April, 2006

Gentleman / Madam / Miss,

With reference to your application for the Registration as an External student for the Third B.A. (Final) Degree (External) Examination-March/April, 2006, I have to inform you that your name has been registered for the aforesaid Examination of this University to be held in March/April, 2006 with the subjects and centre selected by you in your application for admission to the Examination. *Request for change in centre or subjects shall in no case be entertained.*

Thanking you,

Yours faithfully,

for Registrar.

Please state your full name and full address on the coupon in Capital Letters for sending Registration certificate and original certificate.

(રજિસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટ અને અસલ પ્રમાણપત્રો પરત મેળવવા સારુ આ પત્ર પર ફક્ત તમારું પોતાનું પૂરું નામ અને પૂરું સરનામું અંગ્રેજી મૂળાક્ષરોમાં લખશો.)

POSTAL ADDRESS

To Shri : .....

Phone No./Mobile No. .... Pin Code : ..... Candidate's Signature : .....

[P.T.O.]

- (1) Intermediate Arts Passing Certificate / Marks Statement.
- (2) First B.A. Passing Certificate / Marks Statement
- (3) Second B.A. Passing Certificate / Marks Statement
- (4) Third B.A. Marks Statement
- (5) Registration Fee Receipt
- (6) Previous Registration Certificate.

નોંધ : નોંધણી કર્યા બાદ આ પત્ર વિદ્યાર્થીને પરત મોકલવામાં આવશે. આપના નામનો આ રજિસ્ટ્રેશન પત્ર પરીક્ષા સમયે પરીક્ષા-ખંડમાં લઈ જવા માટે સાચવી રાખવો જરૂરી છે. આ સિવાય બીજું કાર્ડ આપવામાં આવતું નથી. પરીક્ષાનો બેઠક નંબર યુનિવર્સિટી કાર્યાલયના નોટિસબોર્ડ ઉપરથી પરીક્ષા શરૂ થવાના ચાર દિવસ પહેલા મેળવી લેવો.

IMPORTANT INSTRUCTIONS

All candidates appearing at the external examination are hereby informed to note that -

- (1) They are required to keep with them the official fee receipt and Registration letter with Photographs sent to them and to show it to the Supervisor in the examination hall when asked for. They will be allowed to appear at the examination only on produce of the said fee receipt and Registration letter with photograph they are required to keep with them their pass-port-size photograph in the examination hall;
- (2) their examination seat numbers will be available at the University office and places of examination by about four days before the commencement of the examination. *Seat numbers are not intimated to the candidates individually by the University office.*
- (3) the examination programmed showing the places of examination centres, etc., will be supplied by about the end of March, 2006. They should, therefore, wait for the programme till the stipulated time. If it is not received latest by the end of March, 2005 they should write to this office immediately.

પરીક્ષાનો બેઠક નંબર યુનિવર્સિટી કાર્યાલયના નોટિસ બોર્ડ ઉપરથી પરીક્ષા શરૂ થવાના ચાર દિવસ પહેલા મેળવી લેવા.

Tele- { phone : 26300341-42-43
gram : UNIGUJARAT

GUJARAT UNIVERSITY

No. Ext. / Reg. / T.B.A. / / of 2006

OFFICE OF THE GUJARAT UNIVERSITY

AHMEDABAD-380 009 (India).

DATE : - -2006

Seat No.

Registered

His/Her Photograph duly signed and identified to be produce in the examination hall.
પરીક્ષા ખંડમાં નિરીક્ષકને બતાવવાં માટે તમારા ફોટા પર સહી-સિક્કા કરાવી અહીં ચોટાડવાં.

A candidate is required to affix within the space his/her pass-post-size photograph duly signed by him/her and identified by (1) a Govt. Gazetted Officer, or (2) a Principal of an affiliated College of this University, or (3) a member of the University Court otherwise his application will not be entertained.

Paper-6 : .....

Paper-7 : .....

Paper-8 : .....

Paper-9 : .....

Paper-10 : .....

Paper-11 : .....

(યુનિવર્સિટી કાર્યાલયે ભરવું વિદ્યાર્થીએ ભરવું નહિ)

CERTIFICATE OF REGISTRATION

To : Shri / Smt. / Kum

Sub.—Registration for the Third B.A.(External) Examination-March/April, 2006

Gentleman / Madam / Miss,

With reference to your application for the Registration as an External student for the Third B.A. (Final) Degree (External) Examination-March/April, 2006, I have to inform you that your name has been registered for the aforesaid Examination of this University to be held in March/April, 2006 with the subjects and centre selected by you in your application for admission to the Examination. *Request for change in centre or subjects shall in no case be entertained.*

Thanking you,

Yours faithfully,

for Registrar.

Please state your full name and full address on the coupon in Capital Letters for sending Registration certificate and original certificate.

(રજિસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટ અને અસલ પ્રમાણપત્રો પરત મેળવવા સારુ આ પત્ર પર ફક્ત તમારું પોતાનું પૂરું નામ અને પૂરું સરનામું અંગ્રેજી મૂળાક્ષરોમાં લખશો.)

POSTAL ADDRESS

To Shri : .....

Phone No./Mobile No. .... Pin Code : ..... Candidate's Signature : .....

[P.T.O.]

- (1) Intermediate Arts Passing Certificate / Marks Statement.
- (2) First B.A. Passing Certificate / Marks Statement
- (3) Second B.A. Passing Certificate / Marks Statement
- (4) Third B.A. Marks Statement
- (5) Registration Fee Receipt
- (6) Previous Registration Certificate.

નોંધ : નોંધણી કર્યા બાદ આ પત્ર વિદ્યાર્થીને પરત મોકલવામાં આવશે. આપના નામનો આ રજિસ્ટ્રેશન પત્ર પરીક્ષા સમયે પરીક્ષા-ખંડમાં લઈ જવા માટે સાચવી રાખવો જરૂરી છે. આ સિવાય બીજું કાર્ડ આપવામાં આવતું નથી. પરીક્ષાનો બેઠક નંબર યુનિવર્સિટી કાર્યાલયના નોટિસબોર્ડ ઉપરથી પરીક્ષા શરૂ થવાના ચાર દિવસ પહેલા મેળવી લેવો.

IMPORTANT INSTRUCTIONS

All candidates appearing at the external examination are hereby informed to note that -

- (1) They are required to keep with them the official fee receipt and Registration letter with Photographs sent to them and to show it to the Supervisor in the examination hall when asked for. They will be allowed to appear at the examination only on produce of the said fee receipt and Registration letter with photograph they are required to keep with them their pass-port-size photograph in the examination hall;
- (2) their examination seat numbers will be available at the University office and places of examination by about four days before the commencement of the examination. *Seat numbers are not intimated to the candidates individually by the University office.*
- (3) the examination programmed showing the places of examination centres, etc., will be supplied by about the end of March, 2006. They should, therefore, wait for the programme till the stipulated time. If it is not received latest by the end of March, 2005 they should write to this office immediately.

પરીક્ષાનો બેઠક નંબર યુનિવર્સિટી કાર્યાલયના નોટિસ બોર્ડ ઉપરથી પરીક્ષા શરૂ થવાના ચાર દિવસ પહેલાં મેળવી લેવા.

Tele- { phone : 26300341-42-43
gram : UNIGUJARAT

GUJARAT UNIVERSITY

No. Ext. / Reg. / T.B.A. / / of 2006

OFFICE OF THE GUJARAT UNIVERSITY

AHMEDABAD-380 009 (India).

DATE : - -2006

Registered

Seat No.

His/Her Photograph duly signed and identified to be produce in the examination hall.

પરીક્ષા ખંડમાં નિરીક્ષકને બતાવવાં માટે તમારા ફોટા પર સહી-સિક્કા કરાવી અહીં ચોટાડવાં.

A candidate is required to affix within the space his/her pass-post-size photograph duly signed by him/her and identified by (1) a Govt. Gazetted Officer, or (2) a Principal of an affiliated College of this University, or (3) a member of the University Court otherwise his application will not be entertained.

Paper-6 : .....

Paper-7 : .....

Paper-8 : .....

Paper-9 : .....

Paper-10 : .....

Paper-11 : .....

(યુનિવર્સિટી કાર્યાલયે ભરવું વિદ્યાર્થીએ ભરવું નહિ)

CERTIFICATE OF REGISTRATION

To : Shri / Smt. / Kum

Sub.—Registration for the Third B.A.(External) Examination-March/April, 2006

Gentleman / Madam / Miss,

With reference to your application for the Registration as an External student for the Third B.A. (Final) Degree (External) Examination-March/April, 2006, I have to inform you that your name has been registered for the aforesaid Examination of this University to be held in March/April, 2006 with the subjects and centre selected by you in your application for admission to the Examination. *Request for change in centre or subjects shall in no case be entertained.*

Thanking you,

Yours faithfully,

for Registrar.

Please state your full name and full address on the coupon in Capital Letters for sending Registration certificate and original certificate.

(રજિસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટ અને અસલ પ્રમાણપત્રો પરત મેળવવા સારુ આ પત્ર પર ફક્ત તમારું પોતાનું પૂરું નામ અને પૂરું સરનામું અંગ્રેજી મૂળાક્ષરોમાં લખશો.)

POSTAL ADDRESS

To Shri : .....

Phone No./Mobile No. .... Pin Code : ..... Candidate's Signature : .....

[P.T.O.]

- (1) Intermediate Arts Passing Certificate / Marks Statement.
- (2) First B.A. Passing Certificate / Marks Statement
- (3) Second B.A. Passing Certificate / Marks Statement
- (4) Third B.A. Marks Statement
- (5) Registration Fee Receipt
- (6) Previous Registration Certificate.

નોંધ : નોંધણી કર્યા બાદ આ પત્ર વિદ્યાર્થીને પરત મોકલવામાં આવશે. આપના નામનો આ રજિસ્ટ્રેશન પત્ર પરીક્ષા સમયે પરીક્ષા-ખંડમાં લઈ જવા માટે સાચવી રાખવો જરૂરી છે. આ સિવાય બીજું કાર્ડ આપવામાં આવતું નથી. પરીક્ષાનો બેઠક નંબર યુનિવર્સિટી કાર્યાલયના નોટિસબોર્ડ ઉપરથી પરીક્ષા શરૂ થવાના ચાર દિવસ પહેલા મેળવી લેવો.

IMPORTANT INSTRUCTIONS

All candidates appearing at the external examination are hereby informed to note that -

- (1) They are required to keep with them the official fee receipt and Registration letter with Photographs sent to them and to show it to the Supervisor in the examination hall when asked for. They will be allowed to appear at the examination only on produce of the said fee receipt and Registration letter with photograph they are required to keep with them their pass-port-size photograph in the examination hall;
- (2) their examination seat numbers will be available at the University office and places of examination by about four days before the commencement of the examination. *Seat numbers are not intimated to the candidates individually by the University office.*
- (3) the examination programmed showing the places of examination centres, etc., will be supplied by about the end of March, 2006. They should, therefore, wait for the programme till the stipulated time. If it is not received latest by the end of March, 2005 they should write to this office immediately.

Third B.A. External

Postal address for sending the Examination Programme & Queries

Write your FULL ADDRESS (in all six address slips) :

<p style="text-align: center;">T.B.A. (Ext.) March/April, 2006</p> <p>Reg. No. .... Seat No. .... To, Shir/Smt./Kum. _____ _____ _____ _____ Pin Code _____ Phone No. _____</p>	<p style="text-align: center;">T.B.A. (Ext.) March/April, 2006</p> <p>Reg. No. .... Seat No. .... To, Shir/Smt./Kum. _____ _____ _____ _____ Pin Code _____ Phone No. _____</p>
<p style="text-align: center;">T.B.A. (Ext.) March/April, 2006</p> <p>Reg. No. .... Seat No. .... To, Shir/Smt./Kum. _____ _____ _____ _____ Pin Code _____ Phone No. _____</p>	<p style="text-align: center;">T.B.A. (Ext.) March/April, 2006</p> <p>Reg. No. .... Seat No. .... To, Shir/Smt./Kum. _____ _____ _____ _____ Pin Code _____ Phone No. _____</p>
<p style="text-align: center;">T.B.A. (Ext.) March/April, 2006</p> <p>Reg. No. .... Seat No. .... To, Shir/Smt./Kum. _____ _____ _____ _____ Pin Code _____ Phone No. _____</p>	<p style="text-align: center;">T.B.A. (Ext.) March/April, 2006</p> <p>Reg. No. .... Seat No. .... To, Shir/Smt./Kum. _____ _____ _____ _____ Pin Code _____ Phone No. _____</p>

GUJARAT UNIVERSITY

Fees for Eligibility Certificate Rs. 100/- (One Hundred) shall be payable separately as per University Rules, by the Student migrating from another University or Board.

આ યુનિવર્સિટી સિવાય અન્ય યુનિવર્સિટી અથવા હાયર સેકન્ડરી બોર્ડ, ગાંધીનગર કે અન્ય બોર્ડમાંથી પરીક્ષા પસાર કરી આવનાર તમામ વિદ્યાર્થીઓએ એલિજિબિલિટી પ્રમાણપત્ર માટેની ફી રૂ. ૧૦૦/- (રૂપિયા એકસો) યુનિવર્સિટીના નિયમ પ્રમાણે અલગ ભરવાની રહેશે.

APPLICATION FOR ELIGIBILITY CERTIFICATE

[Rs. 100/- (One Hundred)]

Fee Receipt No. ....

Date : .....

Migration Certificate No. ....

This form should be filled in by the candidates not belonging to Gujarat University.

PARTICULARS OF CANDIDATE

Surname : ..... Sex : Male/Female .....

Name : ..... Married/Unmarried .....

Father's/Husband's Name : .....

Nationality : .....

Residential Address : .....

.....

Permanent Address : .....

.....

PARTICULARS OF THE LAST EXAMINATION PASSED

<i>Name of the Examination</i>	<i>Name of the University / Board</i>	<i>Seat No.</i>	<i>Year & month of passing</i>	<i>Subjects offered</i>

Place : .....

.....

Signature of the candidate

Date : .....

Encl. - 1. Passing Certificate (Original with Certified copy)

2. Mark-statement (Original with Certified copy)

3. Original migration Certificate (Which will not be returned)

COURSES OF STUDY

THIRD OR FINAL B.A. (External) EXAMINATION

O. Ext. Arts-9 :

No candidate shall be eligible to be registered for the Third (Final) B.A. Degree Examination, unless he has (a) passed the Second B.A. Examination of this University or an equivalent examination, (b) applied for the Registration or on before the 31st July of such year and (c) allowed an interval of at least one year between his passing the Second B.A. or its equivalent examination and his appearance at this examination, provided that a candidate who is allowed to keep terms for the Third B.A. Examination of this University will also be eligible for Registration for the Examination.

O. Ext. Arts-I (A) :

A candidate who has already passed the B.A. Examination under the Three Year Degree Course will be permitted to reappear at the B.A. Degree (External) Examination with a new set of subjects under the following conditions :

- (i) A candidate who choose as his Principal subject with which he has already passed the B.A. Degree Examination under the Three-year Degree Course of the University as Subordinate subject will be required to register his name for the Third B.A. (External) Examination and also pass the fifth paper in that subject either previously or in the same examination season at the Second B.A. (External) Examination, for which purpose he shall be required to apply for the registration separately, provided that the result of the B.A. Degree Examination with a new Principal subject shall not be declared until he passes in the paper concerned at the Second B.A. (External) Examination and provided further that the result of the B.A. Degree (External) Examination so held in abeyance shall be forfeited, if he fails to pass in the paper concerned at the S.Y.B.A. (External) Examination within two years of the declaration or the result so held in abeyance.
- (ii) A candidate who chooses as his Principal and Subordinate subjects, a set of subjects entirely different from the subjects with which he has passed the B.A. Degree Examination in the Three-year Degree Course of this University, previously will be required to register a name as an external student and pass the Second B.A. (External) Examination and having passed it or having failed in it but allow to keep terms for the T.Y.B.A. (External) Examination as also register a name as an External student for the Third B.A. (External) Examination under the existing rules and pass the examination as per provision under the relevant regulations, provided further that such a candidate shall be held eligible for a class at the examination at which he host passed while passing the previous B.A. Degree Examination shall be credited to him for the purpose of determining his class at the second or subsequent Third B.A. (External) Examination at which he appears under the provisions to the Ordinance.
- (iii) They will be allowed to claim exemption in compulsory subject or subjects in which they have already passed and which they repeat at the Second B.A. and or at the third B.A. (External) Examination, as the case may be but if they claim exemptions they will not be entitled to a class, scholarship or prizes or award.
- (iv) A candidate who has already passed the B.A. Degree Examination under the Old Course can appear at the Second B.A. Examination, under the Three-year Degree Course with a new set of subjects. He will not be required to pass Compulsory English Paper at the Second B.A. (External) Examination, but if he claims exemptions, he will not be entitled to a class or scholarship or prizes or award.

R. Ext. Arts-II :

Following are the subjects prescribed for study of the Third B.A. Examination :

<i>No.</i>	<i>Subject</i>	<i>Paper</i>	<i>Marks External Evaluation</i>	<i>Duration of Exam.</i>
1	2	3	4	5
1.	English	One	100	3 hours

- The student shall be called upon to attempt essay on two subjects out of not less than six to be set in the question-paper. The essays to be set in the question-paper shall be related to any of the topics covered in the syllabus for the subject concerned during any of the three years in the three-year Integrated Degree Course.
- For Internal Evaluation tests the Regulation is same as F.Y.B.A.
- Five Papers in the Principal subjects from the following courses of studies which shall be in continuation of the course completed at the Second B.A. examination in the name subject :

1	2	3	4	5	6
1.	English	Five	100 each	150	3 hours each
2.	Gujarati	Five	100 each	150	3 hours each
3.	Hindi	Five	100 each	150	3 hours each
4.	Sindhi	Five	100 each	150	3 hours each
5.	Bengali	Five	100 each	150	3 hours each
6.	Urdu	Five	100 each	150	3 hours each
7.	Sanskrit	Five	100 each	150	3 hours each
8.	Prakrit	Five	100 each	150	3 hours each
9.	Pali	Five	100 each	150	3 hours each
10.	Persian	Five	100 each	150	3 hours each
11.	Arabic	Five	100 each	150	3 hours each
12.	Avesta-Pahalavi	Five	100 each	150	3 hours each
13.	French	Five	100 each	150	3 hours each
14.	German	Five	100 each	150	3 hours each
15.	History	Five	100 each	150	3 hours each
16.	Political Science	Five	100 each	150	3 hours each
17.	Economics	Five	100 each	150	3 hours each
18.	Sociology	Five	100 each	150	3 hours each
19.	Philosophy	Five	100 each	150	3 hours each
20.	Indian Culture	Five	100 each	150	3 hours each
21.	Islamic Culture	Five	100 each	150	3 hours each

TYBA 21

સંસ્કૃત

તૃતીય વર્ષ બી.એ. (૨૦૦૬)ની પરીક્ષા માટે

પ્રશ્નપત્ર ૬ :

- (ક) સમાસચક અને વૈયાકરણ 'સિદ્ધાન્ત કૌમુદી'માંથી કારક પ્રકરણ
(ખ) તુલનાત્મક ભાષાશાસ્ત્ર (સંસ્કૃત ભાષાના પરિચય માટેના વિષયો) અને ભાષાવિજ્ઞાન

- Units : I કારક પ્રકરણના સૂત્રોની સમજૂતી અને પૂર્વાપર સંદર્ભ
II સમાસના પ્રકાર, લક્ષણ અને ઉદાહરણો (સામસયકને આધારે)
III કારકોનો સ્વરૂપ પરિચય અને વિભક્તિના ઉપયોગો
IV ભાષાકુળો, ભારત-યુરોપિયન ભાષાઓ, સંસ્કૃતની ઉત્પત્તિ, ઉત્ક્રાન્તિ, સંસ્કૃત અને અસ્વેતા
V ભાષાશાસ્ત્રનું ઐતિહાસિક અધ્યયન, ભાષામાં થતું પરિવર્તન, અર્થનું પરિવર્તન, રૂપવિજ્ઞાન અને વાક્યસંરચના.

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. 'સંસ્કૃત કા ભાષાશાસ્ત્રીય અધ્યયન' : ડૉ. ભોલાશંકર વ્યાસ
2. Sanskrit - T. Burrow
3. 'Historical Linguistics' by Wunifred Manmann (Indian Edition)—Page 50
૪. 'સંસ્કૃત કા ઐતિહાસિક ઔર સંરચનાત્મક પરિચય' : ડૉ. દેવી દયાલ શર્મા,
પ્રકાશન : હરિયાણા હિંદી ગ્રંથ અકાદમી, ચંદીગઢ.
૫. 'ભાષાશાસ્ત્ર અને પ્રાચીન ભારતીય આર્યભાષા' અને સંસ્કૃત વાક્યસંરચના : ડૉ. વસન્ત ભટ્ટ.
૬. ભાષાવિજ્ઞાન - નગેન્દ્ર, અનુ. બળવંત જાની, પ્રવીણ પુસ્તક ભંડાર, રાજકોટ.

પ્રશ્નપત્ર ૭ : અભ્યાસક્રમમાં નિયત ગ્રંથો :

- (ક) સદાનન્દનો વેદાન્તસાર
(ખ) ઇશ્વરકૃષ્ણની "સાંખ્યકારિકા"

- Units : I સદાનન્દનો વેદાન્તસાર
II વેદાન્તસાર (અધ્યાય ૩-૪)
III વેદાન્તસાર (અધ્યાય ૫-૬)
IV ઇશ્વરકૃષ્ણની મૂળ કારિકાઓનો અનુવાદ અને સમજૂતી
V ૧. સાંખ્યદર્શનનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
૨. કૃતિમાં નિરૂપાયેલા દાર્શનિક વિચારો.

પ્રશ્નપત્ર ૮ : અભ્યાસક્રમ :

- (ક) અન્નભટ્ટનો તર્કસંગ્રહ
(ખ) કૌટિલ્યનું અર્થશાસ્ત્ર-તેમાંથી અધિકરણ-૬
(૧-૨ મંડલયોનિ) અને અધિકરણ-૭ના (૧થી ૫ પ્રકરણ)-ષાડ્ગુણ્ય

- Units : I તર્કસંગ્રહનાં સૂત્રોની સમજૂતી
II (૧) પદાર્થ, કારણ, પ્રમાણ, પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, ઉપમાન અને શબ્દ
(૨) હેત્વાભાસો વગેરે.
III અર્થશાસ્ત્ર પરિચય, ચાણક્યનું જીવન, સમય, વ્યક્તિત્વ-વિચાર, શાસન વ્યવસ્થામાં પ્રદાન અને રાજકીય ચિંતન.
IV અધિકરણ-૬ (૧-૨) અને અધિકરણ-૭ (૧થી ૫)ના સૂત્રોની સમજૂતી
V અર્થશાસ્ત્રના નિતયાંશમાં પ્રતિપાદ્યવિષયો.

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. અન્નભટ્ટનો તર્કસંગ્રહ : આથલ્યે અને બોડાસ
૨. તર્કસંગ્રહ : જિતેન્દ્ર જેટલી અને વસન્ત પરીખ
૩. કૌટિલ્ય કા અર્થશાસ્ત્ર : સં. વાયસ્પતિ ગૌરોલા, (ચતુર્થ આવૃત્તિ),
પ્રકાશન : ચૌખમ્બા વિદ્યાભવન, વારાણસી, ૧૯૯૧ (પૃષ્ઠ ૪૪૧થી ૪૭૬).

પ્રશ્નપત્ર ૯ : અભ્યાસક્રમ :

- (૧) શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા (મૂલમાત્ર શ્લોકો)
(શાસ્ત્રીય પ્રશ્નો અપેક્ષિત નથી, મૂલમાંથી ઉદ્ભવતા પ્રશ્નો જ અપેક્ષિત છે.)

- (૨) અધ્યાય ૧૨ અને અધ્યાય ૧૫ - મુખપાઠ માટે

Units : I ભગવદ્ ગીતા (૧થી ૧૮) શ્લોકોની સમજૂતી

II અધ્યાય (૧થી ૮)માંથી ઉદ્ભવતા વિષયો

III અધ્યાય (૧૦થી ૧૮)માંથી ઉદ્ભવતા વિષયો

IV અધ્યાય-૬, ૮, ૧૦, ૧૧ અને ૧૫નો સારલેખન (ધ્યાનયોગ, રાજવિદ્યા-
રાજગુહ્યયોગ, વિભૂતિયોગ, વિશ્વરૂપદર્શનયોગ અને પુરુષોત્તમયોગ)

V ૧. ભગવદ્ ગીતાનું મહત્ત્વ, ઉપદેશ, ટીકાકારોનાં મંતવ્યો, આધુનિક વિવેચકો, ગીતા અને
ઉપનિષદનો સંબંધ તથા ગીતા અને બ્રહ્મસૂત્ર

૨. અધ્યાય ૧૨ અને ૧૫માંથી શ્લોકપૂર્તિ.

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. “ગીતા રહસ્ય યાને કર્મયોગશાસ્ત્ર” : બાલગંગાધર ટિળક
૨. “ગીતા નિબંધો” : શ્રી અરવિંદ ઘોષ
૩. “શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા” : સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણન્
૪. “ગીતા પ્રવચનો” : શ્રી વિનોબા ભાવે.
૫. શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતામાં નિરૂપિત કર્મબંધનમાંથી મુક્તિ અને કર્મબંધનનો અભાવ - વસન્ત બટ્ટ

પ્રશ્નપત્ર ૧૦ : અભ્યાસક્રમ :

૧. સંસ્કૃતમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ : (બી.એ.)ની કક્ષાને અનુરૂપ સરળ પ્રાસાદિક સંસ્કૃતનો અનુવાદ
૨. અચૂ સન્ધિપ્રકરણમ્ : લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદીમાંથી
૩. નીચેના ૧૦ છંદો - તેમનું બંધારણ, લક્ષણ, ઉદાહરણ :
શાદૂલવિકીડિત, શિખરિણી, માલિની, પૃથિવી, વસન્તતિલકા, ઉપજાતિ, મન્દાકાન્તા, અનુષ્ટુપ, શાલિની, સ્વઘરા.
૪. શ્રીહર્ષની ‘પ્રિયદર્શિકા’ નાટિકા

Units : I સંસ્કૃતમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ અને અર્થાવબોધ (Comprehension)

II લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદીના અચૂ સન્ધિપ્રકરણમાંથી સૂત્રોની સમજૂતી અને યજ્ઞાદેશ, અયાદિ,
ગુણ-વૃદ્ધિઆદેશ, ટિસંજ્ઞા, પરરૂપ, સવર્ણદીર્ઘ, પૂર્વરૂપ અને પ્રગૃહ્ય.

III પ્રશિષ્ટ (નિયત) છન્દોનાં બંધારણ, લક્ષણ અને ઉદાહરણ

IV રત્નાવલીમાંથી અનુવાદ અને પૂર્વાપર સંદર્ભ

V રત્નાવલી-નાટિકાનો કૃતિલક્ષી વિવેચનાત્મક અભ્યાસ અને આસ્વાદ

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

1. “A Guide to Sanskrit Composition” : V. S. Apte
2. “સંસ્કૃત પ્રવેશિકા” : બાબુરામ સક્સેના
3. “સંસ્કૃત-વાક્યસંરચના” : ડૉ. વસન્ત ભટ્ટ
4. બૃહદ્ અનુવાદ ચન્દ્રિકા : ચક્રધર નૌટિયાલ “હંસ”
૫. લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદી - ગીતા પ્રેસ, ગોરખપુર.

પ્રશ્નપત્ર ૧૧ : નિબંધ લેખન :

ત્રીજા વર્ષ બી.એ.ના સંસ્કૃત વિષયના નિબંધના પ્રશ્નપત્રમાં ૨૦૦પની પરીક્ષા માટે ૨૫ નિબંધોની સૂચિ નીચે પ્રમાણે છે:

૧. વૈદિક દેવતાઓનું સ્વરૂપ	૧૪. મહાકવિ ભવભૂતિ
૨. બ્રાહ્મણ સાહિત્યનો પરિચય	૧૫. સંસ્કૃત નાટ્યસાહિત્યમાં હાસ્યરસ
૩. વૈદિક ધર્મનું સ્વરૂપ	૧૬. પાણિનીય સંસ્કૃત વ્યાકરણ પરંપરા
૪. વૈદિક સૂક્તોમાં કાવ્યતત્ત્વ	૧૭. પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત વાર્તાસાહિત્ય
૫. રામાયણ : આદિકાવ્ય તરીકે	૧૮. સંસ્કૃત નાટકોની ઉત્પત્તિ
૬. મહાભારત : એક વિશ્વકોશ	૧૯. સંસ્કૃત કાવ્યશાસ્ત્રની વિચાર પરંપરાઓ
૭. ભગવદ્ ગીતામાં ઉપદેશેલી જીવનકલા	૨૦. સંસ્કૃત મહાકાવ્ય-સાહિત્યમાં ગુજરાતનું પ્રદાન
૮. સંસ્કૃત મુક્તક સાહિત્ય	૨૧. ઉપનિષદોનું તત્ત્વજ્ઞાન
૯. સંસ્કૃતમાં ગદ્ય-કાવ્ય	૨૨. પંચ મહાકાવ્ય
૧૦. ષડ્ દર્શનોનો પ્રારંભિક પરિચય	૨૩. સંસ્કૃત-એકાંકી રૂપકો
૧૧. ભારતીય દર્શનમાં કર્મ અને પુનર્જન્મનો સિદ્ધાંત	૨૪. સંસ્કૃત નાટ્ય-સાહિત્યમાં ગુજરાતનું પ્રદાન
૧૨. ભારતીય દર્શનમાં આત્મતત્ત્વ	૨૫. સંસ્કૃત સ્તોત્ર સાહિત્ય
૧૩. ભારતીય દર્શનમાં મોક્ષવિચાર	

- Units : I વૈદિક સાહિત્ય વિષયક નિબંધો
 II આર્ષ મહાકાવ્ય વિષયક નિબંધો
 III દર્શન વિષયક નિબંધો
 IV વ્યાકરણ અને અલંકાર વિષયક નિબંધો
 V પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત સાહિત્ય વિષયક નિબંધો.

(નોંધ : દરેક વિભાગમાંથી એક-એક નિબંધ પૂછાશે; જેમાંથી બેના ઉત્તર આપવા અપેક્ષિત રહેશે.)

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. A New History of Sanskrit Literature : Krishna Chaitanya
૨. A History of Sanskrit Literature : Winternetz
૩. A History of Sanskrit Literature : Macdonell (મો. પા. દવેનો ગુજરાતી અનુવાદ)
૪. સંસ્કૃત સાહિત્ય કા ઇતિહાસ : વાયસ્પતિ ગૈરોલા
૫. આધુનિક સંસ્કૃત નાટક (ભાગ-૨) : રામજી ઉપાધ્યાય
૬. પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ : ડૉ. અમૃત ઉપાધ્યાય
૭. સંસ્કૃત નાટકોનો પરિચય : ડૉ. ટી. એસ. નાન્દી
૮. સાહિત્યશાસ્ત્રની વિચાર પરંપરાઓ : ડૉ. ટી. એસ. નાન્દી
૯. પાણિનીય વ્યાકરણનો ઇતિહાસ : ડૉ. જયદેવ એમ. શુક્લ
૧૦. ગુજરાતના સંસ્કૃત નાટ્યકારો : ડૉ. વાસુદેવ પાઠક
૧૧. હિન્દ તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ : શ્રી નર્મદાશંકર દે. મહેતા
૧૨. ગુજરાતમાં મહાભારતને આધારે રચાયેલાં સંસ્કૃત રૂપકો અને મહાકાવ્યો : ડૉ. શાંતિકુમાર પંડ્યા.

અથવા

પ્રશ્નપત્ર ૧૧ : વ્યાકરણ (નિયત અભ્યાસક્રમ) :

... ૭૦ ગુણ

૧. સંધિ : (ક) સ્વરસંધિ (ખ) વ્યંજનસંધિ (ગ) વિસર્ગસંધિ. (અપવાદોના સામાન્ય પરિચય સાથે).
૨. નામરૂપો :
  - (૧) નીચેનાં જેવાં સ્વરાંત નામોનાં રૂપો : રામ, વન, માલા, હરિ, મતિ, વારિ, ગૃક્ષ, નદી, ધેનુ, મધુ, વધૂ, પિતૃ, નૃ, માતૃ, સ્વસૃ, દુહિતૃ, તથા 'રુ' અંતવાળાં તેમ જ અન્ય સ્વરાંત વિશેષણોનાં રૂપો.
  - (૨) નીચેનાં જેવાં વ્યંજનાંત નામોનાં રૂપો : મરુત્, વાક્, જગત્, શશિન્, રાજન્, આત્મન્, ભાવિન્, ચન્દ્રમસ્, મનસ્.
  - (૩) નીચેનાં જેવાં વ્યંજનાંત વિશેષણોનાં રૂપો : ભગવત્, તેજસ્વિન્, વિદ્વસ, વાક્.
૩. નીચેનાં સર્વનામોનાં રૂપો : અસ્મદ્, યુષ્મદ્, અદ્, તદ્, યદ્, ઈદમ્, સર્વ, અન્ય, એતદ્, કિમ્.
૪. ક્રિયાપદોનાં રૂપો : દશ લ કારના પરિચયપૂર્વક :
  - (૧) ગણ ૧, ૪, ૬ અને ૧૦નાં વર્તમાનકાળ, હ્રસ્તન ભૂ.કા., આજ્ઞાર્થ તથા વિધ્યર્થનાં પરસ્મૈપદી અને આત્મનેપદી ધાતુઓનાં રૂપો.
  - (૨) બીજા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : અસ્, અદ્, યા, સ્તુ, હન્, અધિ પૂર્વક ઇ.
  - (૩) ત્રીજા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : દા, ધા, હા, પૃચ્છ.
  - (૪) પાંચમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : ચિ, આપ્, શક્.
  - (૫) સાતમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : રુધ્, રન્ધ્.
  - (૬) આઠમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : કૃ, તન્.
  - (૭) નવમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : જ્ઞા, કી, મુષ્, બન્ધ.
૫. (૧) ગણકાર્યરહિત કાળોમાં નીચેના ધાતુઓનાં પરોક્ષ ભૂ.કા.નાં ત્રીજા પુરુષનાં રૂપો : ગમ્, શક્, હન્, જ્ઞા, દા, હા, ભુજ.
- (૨) અન્ય લ કારો પૈકી સામાન્ય ભવિષ્યકાળ, હ્રસ્તન, ભૂતકાળ, અઘતન ક્રિયાતિપત્યર્થ રૂપોનો સામાન્ય પરિચય.
૬. પ્રેરક ક્રિયાપદનાં રૂપો.
૭. કર્મણિ પ્રયોગનાં રૂપો.
૮. નીચેનાં કૃદન્તો : ભૂતકૃદન્ત (કર્તરિ અને કર્મણિ), વર્તમાનકૃદન્ત (કર્તરિ-કર્મણિ), વિધ્યર્થકૃદન્ત, હેત્વર્થકૃદન્ત, સંબંધક ભૂતકૃદન્ત.
૯. અધિકતાદર્શક અને શ્રેષ્ઠતાદર્શક રૂપો.
૧૦. નીચેના સમાસોનો પરિચય : દ્વન્દ્વ, તત્પુરુષ, બહુવ્રીહિ, અવ્યયીભાવ, કર્મધારય, દ્વિગુ.
૧૧. 'નામધાતુઓ' તથા 'રિવપ્રત્યયાંત' રૂપોનો પરિચય.
૧૨. 'સતિસપ્તમી' અને 'અનાદરાર્થે ષષ્ઠી' રચનાનો પરિચય.

૧૩. કર્તારિ-કર્મણિ-ભાવે પ્રયોગ.
૧૪. 'કારક વિભક્તિ' અને 'ઉપપદ વિભક્તિ'નો પરિચય.
૧૫. વાક્યરચનાનો સામાન્ય પરિચય.

સંદર્ભ ગ્રંથો

૧. 'બૃહદ્ અનુવાદ ચન્દ્રિકા' - ચક્રધર નૌટિયાલ 'હંસ'.
૨. 'સંસ્કૃત વાક્ય સંરચના' - ડૉ. વસન્ત મ. ભટ્ટ.
૩. સંસ્કૃત માર્ગોપદેશિકા અને
૪. મન્દિરાન્ત : પ્રવેશિકા-ડૉ. આર. જી. ભાંડારકર.

તૃતીય વર્ષ બી.એ. પ્રાકૃત (૨૦૦૬)ની પરીક્ષા માટે

પ્રશ્નપત્ર ૬ : (૧) ભાષાશાસ્ત્ર (૨) જૈન આગમસાહિત્ય અને પ્રાકૃતમાં જૈન સિદ્ધાંત ગ્રંથોનો ઇતિહાસ

- યુનિટ-૧ પ્રાકૃત ભાષાની ઉત્પત્તિ અને પ્રકારો
- યુનિટ-૨ પ્રાકૃત ભાષા-ધ્વનિવિકાર, પદરચના (નામ, સર્વનામ, ક્રિયાપદ અને કૃદંત).
- યુનિટ-૩ જૈન આગમ સાહિત્ય - શ્વેતાંબર પરંપરા
- યુનિટ-૪ જૈન આગમ સાહિત્ય - દિગંબર પરંપરા
- યુનિટ-૫ જૈન સિદ્ધાંત ગ્રંથોનો ઇતિહાસ

પ્રશ્નપત્ર ૭ : અર્ધમાગધી અને શૌરસેની :

- યુનિટ-૧ સૂત્રકૃતાંગ - ૧-૨ (અનુવાદ-સંદર્ભ)
- યુનિટ-૨ સૂત્રકૃતાંગ - વિવેચનાત્મક અભ્યાસ
- યુનિટ-૩ પંચાસ્તિકાય (અનુવાદ-સંદર્ભ)
- યુનિટ-૪ પંચાસ્તિકાય વિવેચનાત્મક અભ્યાસ
- યુનિટ-૫ પાઠ્યપુસ્તકમાંથી વ્યાકરણનો પરિચય

પ્રશ્નપત્ર ૮ : (અ) પ્રાકૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ (બ) પ્રાકૃત શિલાલેખ

- યુનિટ-૧ આગમસાહિત્યનો વિસ્તૃત પરિચય
- યુનિટ-૨ પ્રાકૃતકથા સાહિત્ય
- યુનિટ-૩ પુરાણ સાહિત્યનો પરિચય અને પ્રાકૃત ચરિત્રસાહિત્ય
- યુનિટ-૪ નાટકોમાં પ્રાકૃત
- યુનિટ-૫ અશોકના શિલાલેખ ૫-૧૦ (ગિરનાર વાચના)

પ્રશ્નપત્ર ૧૦ : સંસ્કૃત અને પાલિનો પરિચય (અનુવાદ અને સંદર્ભ)

- યુનિટ-૧ પંચતંત્ર, કથા ૫-વિષ્ણુરૂપધારિકોલિકર કથા અને કથા ૭-બક કુલીરક કથા
- યુનિટ-૨ વ્યાકરણ - ઉપરોક્ત કથાઓમાંથી રૂપો પૂછવા.
- યુનિટ-૩ ધમ્મપદ, ૧ થી ૪ વગ્ગ
- યુનિટ-૪ જાતક કથા : સીહચમ્મ જાતક, સુંસુમાર જાતક.
- યુનિટ-૫ વ્યાકરણ (ઉપરોક્ત પાલિ પાઠ્યપુસ્તકોમાંથી નીચેના રૂપો પૂછવા)
નામ : અ, ઈ, ઉકારાન્ત (પુલિંગ અને નપુ.); આ, ઈ, ઉકારાન્ત (સ્ત્રીલિંગ)
ક્રિયા - વર્તમાન, આજ્ઞાર્થ, ભવિષ્ય અને અઘતન ભૂત (માત્ર પરસ્મૈપદ રૂપો)
કૃદંત - વર્તમાન કર્મણિભૂત, સંબંધક ભૂત અને હેત્વર્થ.

પ્રશ્નપત્ર ૧૧ : નિબંધ : નીચેનામાંથી બે નિબંધ પુછાય :

૧. અર્ધમાગધી જૈન આગમો	૧૩. જૈન ગૃહસ્થ અને શ્રમણની આચારસંહિતા
૨. જૈન આગમો પરની ટીકાઓ	૧૪. પ્રાકૃત મહાકાવ્ય
૩. પ્રાકૃતના પ્રકારો અને તેની ભાષાકીય વિશેષતાઓ	૧૫. પ્રાકૃત કથા-સાહિત્યનું મૂળ અને તેનો વિકાસ
૪. સંસ્કૃત અને પ્રાકૃતનો સંબંધ	૧૬. પ્રાકૃત સદૃકો
૫. પ્રાકૃતના વૈયાકરણો	૧૭. પ્રાકૃત મુક્તક કાવ્યસંગ્રહો
૬. અપભ્રંશનો પ્રકાર અને સ્વરૂપ	૧૮. જૈન ક્રિયાકાંડના ગ્રંથો
૭. અપભ્રંશ સાહિત્યનો વિસ્તાર	૧૯. જૈન-કથા સાહિત્યનો વિસ્તાર તથા તેનું મહત્ત્વ
૮. ભારતીય આર્ય ભાષાઓ અને અપભ્રંશનો સંબંધ	૨૦. જૈન પુરાણો
૯. જૈન મતે જીવ અને મોક્ષ વિચાર	૨૧. સ્યાદૃવાદ અને તેની સામાજિક અસર
૧૦. જૈન કર્મ સિદ્ધાંત	૨૨. હેમચંદ્રાચાર્યનું જીવન અને કવન
૧૧. જૈન મતે જ્ઞાન વિચાર	૨૩. હરિભદ્રસૂરિનું જીવન અને કવન
૧૨. જૈન ધર્મમાં નવપદોનું સ્થાન	૨૪. કુંદકુંદાચાર્યનું જીવન અને કવન.

TYBA 25

(अ) सूचित ग्रंथो

१. प्रबोध पंडित : 'प्राकृत भाषा'
२. बेयरदास दोशी : 'प्राकृत मार्गोपदेशिका'
३. मो. द. देसाई : 'जैन साहित्यनो संक्षिप्त इतिहास'
४. बेयरदास दोशी, : 'जैन साहित्य का बृहद् इतिहास', भाग १ थी ७ (बनारस)
जैन, महेता, शाह आदि
५. डॉ. जगदीशचंद्र जैन : 'प्राकृत साहित्य का इतिहास'
६. अ. अ. उपाध्ये : 'बृहद् कथाकोष' (प्रस्तावना)
७. नेमिचंद्र शास्त्री : 'हरिभद्र के प्राकृत कथा-साहित्य का आलोचनात्मक अनुशीलन'
८. कैलासचंद्र जैन : 'जैन साहित्य का इतिहास' पूर्वपिठिका, तथा भाग १
९. नेमिचंद्र शास्त्री : 'प्राकृत भाषा और साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास'.
१०. प्रेमी नाथुराम : 'जैन साहित्य और इतिहास'
११. डॉ. वासुदेव उपाध्याय : 'प्राचीन भारतीय अलिखितों का अध्ययन'.
12. Gune : 'Introduction to Comparative Philology'
13. Woolner A. C. : 'Introduction to Prakrit' (Hindi Edition)
14. Ghatage A. M. : 'Introduction to Ardhamagadhi'
15. Katre S. M. : 'Prakrit Language & their Contribution to Indian Culture' (Hindi Edition)
16. S. K. Chatterjee : 'Indo-Aryan and Hindi'
17. W. P. Lehmann : 'Historical Linguistics'
18. Winternitz M. : 'History of Indian Literature', Vol. 11, Part-II (Jain Lit.)
19. Achyarya G. V. : 'Historical Inscriptions of Gujarat', Part-I
20. Hirachand Shastri : 'Ashokan Rocks at Girnar'

T.Y.B.A. Examination 2006

ARABIC

Paper VI : Deewan-I-Mutanabbi (Qufiya Ba only)

Pub. Yaser Nadeem & Co. 247554 Devband (U.P.)

Unit I :

- (1) Life and works of Muqabba.
- (2) Evaluation of Mutanabbi as a poet.
- (3) Patrous of Mutanabbi.
- (4) 'Hijwiyat' of Mutanabbi.

Unit II :

- (1) Peculiarities of Mutanabbi's Qaseeda.
- (2) Literary & Political condition of his age.
- (3) Philosophical thoughts of Mutanabbi in his Poetry.
- (4) Origin & Dev. of Qaseeda.

Unit III : Reproduction.

Unit IV : Dwell on of couplets.

Unit V : Translation & Explanation

- (1) Page No. 15 to 28
- (2) Page No. 29 to 42
- (3) Page No. 43 upto end of 'Ba'

Paper VII : Kalila wa Dimna-Abdulla Bin Al-Muqaffa

- (i) Babul Asad Wal Thaur
- (ii) Babul Boom Wal Ghurab

Unit

Unit I :

- (1) Life and works of Muqabba.
- (2) Kalil wa Dimna as a book of Ethic
- (3) Story of Naushirwan and Barzuya.

TYBA 26

Unit II :

- (1) Reasons of composition of the book Kalila wa Dimna
- (2) Status of Kalila among fables literature.
- (3) Wisdom contained in Kalila wa Dimna in the language of the birds

Unit III : Reproduction.

Unit IV : Moral teaching in the stories.

Unit V : Translation & Explanation

- (1) Babul Asad wal Saur
- (2) Babul Boom wal Ghurban.

Paper VIII : (a) History Arabic Literature, Umayyid Period

(b) Essay to be written in Arabic on the topics covered in the above prescribed period.

Units

Units I : General and critical question of Umayyah period

- (1) Brief history of Arabic literature.
- (2) Bird eye-view of Arabic literature in Umayyids.
- (3) Characteristic of Pre-Islamic Arabic Poetry.
- (4) Salient feature of Arabic Prose literature in Umayyids.

Unit II :

- (1) Rise of Ghazal in Umayyids.
- (2) Political & Religion Movements in Umayyids.
- (3) Dev. of; 'Munazerana Shairi' in Umayyids.
- (4) Influence of Pre-Islamic Arabic literature on Umayyids Arabic literature.

Unit III : Contribution of following in Arabic literature.

- (1) Umar bin Rabee'a
- (2) Jarir bin Ataiya
- (3) Akhtal
- (4) Hammam bin Ghalib
- (5) Abu Faras
- (6) Abu Tamim.

Unit IV : Short Notes...

- Kitābul Zohra
- Kitābul Aghani
- Ibn-Ishāq's-'Hazrat Muhammad'
- Munazerana shairi in Umayyids.
- Arabic Poetry in Umayyids.
- Arabic Poetry in Abbasids.

Unit V : Essay on the topics covered in the Umayyids Period.

Books Recommended

- (i) Arabi Adab ki Tarikh I & II by Dr. A. Haleem Nadvi
- (ii) History of Arabic Literature by Nicholson

Paper IX : Modern Arabic Poetry

Units

Unit I :

- (1) Origin and Dev. of Arabic Poetry.
- (2) Introduction about First Modern Arabic Poet & Poetry.
- (3) 'Ismail Sabri' as a 'Shaikhus Shoara'.

Unit II : Contribution of the following in Arabic Poetry.

- Ahmad Shānee
- Maroof al Rasafi
- Khalil Matran
- Shukri

TYBA 27

- Mahmood Al Aqad
- Eliya Abu Mazi
- Meekhaeel Nueema

Unit III : Prose scansion of the couplets, Al Earab and related question.

Unit IV : Ilmul Fasahat wa Balaghat-question related to the topics.

Unit V : Criticism of the literature.

- (1) 20th centry as a period of Different movements.
- (2) Abu Shudi & his Apollo movements.
- (3) Aqad Mazni and Teha Husain as a critical of Arabic Poetry.
- (4) Shoara-e-Mehjar.

Paper X : Translation of unseen prose & poetry in the language of medium & translation of passages in Arabic.

Units

Units I : Translation of Prose Passage from Arabic to the language of the medium.

Units II : Translation of Poetry verses from Arabic to the language of the medium.

Unit III : Translation of Prose Passage from the language of the medium to Arabic.

Unit IV : Reproduction of Arabic Prose Passage and Poetry verses in candidates own words.

Paper XI : Essays

Units

Unit I :

1. NUDHAT AL SHER FIL JAHILIYA
2. KHASAIS AL SHER AL JAHILIYA
3. ASHARUSSHOARA AL JAHILIYA
4. AN NISAAL SHAWAIR

Unit II :

1. AL ULUMUSSHARAIYA FIL ASRIL UMAVI WAL ABBASI
2. SHOARA AL SIYASAT
3. FUHULUSSHOARA AL ASR AL UMAVI
4. SHPOARA AL GHAZAL

T.Y.B.A. Examination 2006 (PERSIAN)

Principle

Paper VI : (Poetry): Tahfatul Ahrar Maulana Jamil. (chaps: 1 to 12)

Units

Unit : I

- General Questions about Poet.
- His Life, works, style,
- His Contemporaries, Status of Poet among than.
- His political & Literery condition etc.

Unit: II

- Critical Question about the Book.
- Kinds of Persian poetry.
- Mathnauri. Its origeni & Development
- Envinent Mathnawis
- Envinent Mathnawis writers.

Unit: III

- Translation & Explanation.
- chap 1 to 3   chap 4 to 6   chap 7 to 9   chap 10 to 12

Unit: IV (A) Reference to the context.

(B) Annotations.

Unit: V Reproduction on the topics pertaining the text.

Paper VII (Prose) : Siyahat Nama-i Ibrahim Beg.
(From the Beginning upto Asp ra rekab
3ada dar guzashtim wadar karvan saraye
ke Beerun-i shaher waqe Ast Manzil Kardeen.

Unit : I

Kinds of Persian Prose.
Modern Persian Prose.
Social, Religious and political condition of Iran.

Unit : II

Books of voyage in Persian Literature
Political revolution of Iran.
Historical importance of the text.
Short Notes pertaining the text.

Unit : III

Translation & Explanation.
Page 1 to 15, 16 to 25, 26 to 40, 41 up to end.

Unit : IV (A) Reference to the context (B) Annotations.

Unit : V Reproduction and Short Notes pertaining the text in Persian text in the Long of the medium.

Paper VIII : Translation

Units

Unit : I

-Translation of the Persian passage into the language of the medium.

Unit : II

-Translation of the Persian Poetry verses into the language of the medium.

Unit : III

-Translation of the Persian passage into the language of the medium.

Unit : IV

-Translation of the Persian Poetry verses into the language of the medium.

Unit : V

-Translation into Persian of the Passage from the language of the medium.

Paper IX : Grammar

- (a) Origin and development of Persian language
- (b) (1) Uses of Tenses
(2) Uses of Izafat
(3) Concord of verb and subject
(4) Formation of Imperatives of verb
(5) Prefixes and suffixes.
- (c) Prosody: Following meters in addition to the previous year.
(1) Behr-i-Mutadarik Musamman Maqsoor.
(2) Behr-i-Ramal Musamman Makhboon Mahzoof.
(3) Behr-i-Khafeef Musaddas Makhboon Mahzoof.
(4) Behr-i- Muzare Musamman Akhrab.
(1) Behr-i- Hajaz Musamman Akhrab.
(2) Behr-i- Wafir Musamman Salim.
- (d) The following fig. of speech in addition to F.Y.B.A. & S.Y.B.A.
(1) Muraatunnazeer
(2) Mubalegha
(3) Husnut Taleel
(4) Iham
(5) Irsalul Misl.
(6) Taraddo Aks
(7) Tajahul-i-Arefana

TYBA 29

Units

Unit : I

- 1-Origin and Dev.of persian language.
- 1-2-Introductory about the ancient persian Dialects
- 3-Brief survey of the Persian language.

Unit : II -Uses of Tenses in Modern and ancient Persian.

- 1-Future Tense.
- 2-Past Tense.
- 3-Present Tense.
- 4-Aorist Tense.

Unit: III

- 2-concord of verb and subject.
- 3-Kinds of Izabat.
- 4-Prefixes and suffixes.
- 5-Formation of Imperatives of Persian Verbs.

Unit: IV -Fig of speech in Addition to FYBA &SYBA.

- Mubalegha,Muraatun Nazir,Husnut Taalil,Iham,Irsalal Misl,
- Taraddo aks,Tajahul-I-Arefana.

Unit: V -Scansion of the couplets.

The following meter in Addition to FY/SY.

- 1-Behr-i-Mutadarik Musammam Maqsoor.
- 2-Behr-i -Khafeef Musammam Makhboon & Mehzooz.
- 3-Behr-i -Hazaz Musamam Akhrab.

Books Recommended

1. Tarikh-Dar-Adabiyat-i-Iran – Zabihullah Shafa
2. History of Persian Language – Translated by N.H. Ansari.
3. GujratI par Arbi-farsi ni Asar-Dr.C.R Nayak.
4. Higher Persian Grammer By D.C.Phillot
5. Persian grammer By A.K. S. Lambton.
6. Persian Prosody By K.M.Zaveri.
7. Sabk Shanasi By Mohd. Taqi Bahar.
8. Tarikh-i-Adabiyat-i-Iran By Raza zada Shafaque.

Paper X: History of Literature

- (a) History of Political ,Cultural and Literary Activities of the Saljaque Period.
- (b) An Essay in Persian on any topic of the above period.

Units

Unit: I

- 1- A bird eye of the Persian literature of the Saljaque period.
- 2- Brief political & literary condition of the Saljaquees.
- 3- Eminent Poets of the age.
  - 1-Eminent writers of the age.
  - 2- Development of Qasseda writing in Saljaque Period.
  - 3-Eminent Rubai Navees of the age.

Unit: III

- 1-Developmant of Mathnawi in the age.
- 2-Sufi Poets & Philosophical writers of the age.
- 3-Introduction of Ethical Books of the age.

Unit: IV -Life & works of the following Nizami, Sanai, Attar, Khaqani.

Unit: V -Essay pertaining topics covered of the age (Saljaque)

Paper XI: (Essay Writing)

Essay in Persian on Topics prescribed as under.

1. Kalam-i-Farsi-i-Ghalib
2. Qaseeda Sarayan-i-Ahd-i-Saljuqia
3. Mathnawi Goyan-i-Ahd-i-Saljuqia
4. Nasr-i-Farsi-i-Asr-i-Saljuqee
5. Iritqa-i-Qaseeda dar Asr-i-Ghaznaviyah
6. Fuzla wa Ulma-i-Asr-i-Ghaznaviyah
7. Shora wa Sukhan Sarayan-i-Ahd-i-Mughul wa Taimuree
8. Shoara-i-Maruf-i-Daur-i-safwiyyah
9. Ghazal Saryan-i-Ahd-i-Mughul dar Hind.
10. Tareekh Navisee dar Ahd-i-Mughul wa Taimuree
11. Shoara-i-Maruf-i-Daur-i-Jadeed
12. Afsana wa Ruman dar Adab-i-Farsi
13. Tareekh-i-Jadeed dar Adab-i-Iran
14. Hunar Parvari wa Qadra Shanasi-i-Sultan Mahmood
15. Kutub-i-Tarikhee dar Daur-i-Safawi wa kachar
16. Tazkera Navisi dar Adabiyat-i-Farsi
17. Sabk-i-Hindi
18. Rubai Goyan-i-Asr-i-Saljuqee
19. Irteqa-i-Qaseeda Nigari dar Hind.
20. Kutub-i-Akhlaqee dar Adab-i-Iran
21. Irteqa-i-Mathanawi-i-Farsi
22. Asar-i-Mashrutiat Dar Adabiyat-i-Farsi-i-Jadeed
23. Adabiyat-i-Mansur-i-daura-i-Mughul wa Taimuriyah
24. Fann-i-Navil Nigari dar daur-i-Jadeed
25. Taseer-i-Tasawwuf Dar Shear-i-farsi.

Units

Unit: 1 –Essay No. 1 to 12 (from Prescribed Topics)

Unit: II -Essay No. 13 to 25 (from Prescribed Topics)

તૃતીય વર્ષ બી.એ. પાલિ (૨૦૦૫)ની પરીક્ષા માટે

પ્રશ્નપત્ર ૬ :

૧. બૌદ્ધ દર્શન
૨. ભાષાશાસ્ત્ર

સૂચિત ગ્રંથો

૧. ‘બૌદ્ધ દર્શન’ - બળદેવ ઉપાધ્યાય
૨. ‘બૌદ્ધ ધર્મદર્શન’ - નગીનભાઈ જે. શાહ
૩. ‘બૌદ્ધદર્શન ઓર ભારતીય અન્ય દર્શન’ - ભરતસિંહ ઉપાધ્યાય
૪. ‘Introduction to Comparative Philosophy’
૫. ‘Indo-Aryan & Hindi’ - S. K. Chatterjee.

પ્રશ્નપત્ર ૭ :

અભિધમ્મત્થ સંગહો : નવનીત ટીકા સાથે ૧ થી ૫

પ્રશ્નપત્ર ૮ :

૧. મિલિન્દપન્હો; મુંબઈ યુનિ., પ્રકાશિત ગ્રં. ૧ થી ૯૨ પૃષ્ઠ
૨. વ્યાકરણ-રૂપો ઓળખવાં.

પ્રશ્નપત્ર ૯ :

૧. પાલિસાહિત્યનો ઇતિહાસ
૨. શિલાલેખો-અશોકના ૩૩૧ (ગિરનાર પાઠ).

સૂચિત ગ્રંથ

‘પાલિ સાહિત્યનો ઇતિહાસ’ - ભરતસિંહ ઉપાધ્યાય.

પ્રશ્નપત્ર ૧૦ :

સંસ્કૃત અને પ્રાકૃતનો પરિચય (અનુવાદ અને સંદર્ભ) :

(અ) સંસ્કૃત પરિચય :

- (૧) પંચતંત્ર કથા : ૫ અને
- (૨) વ્યાકરણ : સેકન્ડ બી.એ. પે. ૫. વિભાગ ૪માં નિર્ધારિત કરેલ સંસ્કૃત વ્યાકરણ પરિચયને લગતાં રૂપો ઉપરોક્ત સંસ્કૃત કથાઓમાંથી પૂછવાં.

(બ) પ્રાકૃત પરિચય : અનુવાદ અને સંદર્ભ :

- (૧) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર, અધ્યયન ૭થી ૯
- (૨) પઉમચરિય વિમલસૂરિ ઉદ્દેશ ૨૭થી ૨૮
- (૩) ઉપરોક્ત પ્રાકૃત પાઠ્યપુસ્તકોમાંથી નીચે પ્રમાણેનાં રૂપો પૂછવાં :
નામ : અ, ઈ, ઉકારાન્ત (પુલિંગ અને નપુ.); આ, ઈ, ઉકારાંત (સ્ત્રીલિંગ)
ક્રિયા : વર્તમાન, આજ્ઞાર્થ, ભવિષ્ય અને અઘતન ભૂત (માત્ર પરસ્મૈપદનાં રૂપો)
કૃદંત : વર્તમાન, કર્મણિભૂત, સંબંધક ભૂત અને હેત્વર્થ.

પ્રશ્નપત્ર ૧૧ નિબંધના મુદ્દાઓ (નિબંધો બે પૂછાય) :

૧. પાલિભાષાનું મૂળ અને સ્થાન	૧૩. વિનયના મુખ્ય નિયમો
૨. પાલિનો સંસ્કૃત અને પ્રાકૃત સાથે સંબંધ	૧૪. બુદ્ધસંઘમાં વર્ષા અને ઉપસ્થિતિનું મહત્ત્વ
૩. પાલિ ત્રિપિટકનું સંકલન	૧૫. બૌદ્ધસંઘમાં પ્રજ્ઞા અને ઉપસંપદ
૪. બૌદ્ધ વાચનાઓ	૧૬. બૌદ્ધસંઘમાં શિક્ષણવ્યવસ્થા
૫. પાલિ ત્રિપિટકનું વર્ગીકરણ	૧૭. આર્યદેવ અને માધ્યમિક સંપ્રદાય
૬. અભિધમ્મ પિટકનું મહત્ત્વ	૧૮. વસુબંધનું જીવન અને કવન
૭. સર્વોસ્તિવાદ સાહિત્ય	૧૯. ધર્મકીર્તિ અને તેનું પ્રમાણવાર્તિક
૮. બુદ્ધચરિતની સામગ્રીવિષયક ગ્રંથો	૨૦. નાગાર્જૂન અને શૂન્યવાદ
૯. બુદ્ધનો અનાત્મવાદ	૨૧. બુદ્ધઘોષનું જીવન અને કવન
૧૦. મહાયાન દર્શન	૨૨. અનુપિટક સાહિત્ય અઢકથાઓ
૧૧. દસ પારમિતાઓ અને ઉપપારમિતાઓ	૨૩. પાલિમાં વંશ સાહિત્ય
૧૨. બુદ્ધ અને અનાત્મવાદ	૨૪. બૌદ્ધ ધર્મ અને અશોક.

COMPULSORY ENGLISH COURSE FOR T.Y.B.A. EXAMINATION

1. **Text** : Shakespeare As You Like It (A shorter Shakespeare), (OUP)
2. **Reading and Comprehension** : Prose passages
(Not more than 300 words) of general interest and questions to test inferential and interpretative skills).
3. **Writing Composition** :
(i) Writing a short composition of not more than 150 words on a given topic or sentence
(ii) Letters : Formal leave notes, applications, complaints, letters to the editor etc.
4. **Speaking** : Developing a dialogue on familiar situations.
5. **Translation** : From English into Gujarati or Hindi of a given passage of about 140 words.

Suggested Dictionaries for all the Students :

1. Longman Dictionary of Contemporary English (Orient London)
2. Advanced Learner's English Dictionary (Oxford)

THIRD B.A. ENGLISH SPECIAL (2005 & until further notice)

Paper VI : History of English Literature (1910 to Recent times)

1. Six literary topics will be prescribed. There will be **Two** questions, each of 14 marks.

Unit 1 & 2 :

The following topics are prescribed. for **Two** questions :

1. General characteristics of the Modern Age.
2. War Poetry
3. Poetic Drama
4. Comedy of Ideas
5. Stream of Consciousness Novel
6. Movement Poetry.

Unit 3 :

Acquaintances :

Instructions : There will be about 20 titles for acquaintance in each paper, out of which 10 titles will be asked in the examination. Students are expected to write 7 acquaintances each of 2 marks. Students are expected to mention (1) Name of the author, (2) Date of publication, (3) Genre of the work (from of the work). No need to write descriptive paragraph.

Following titles are prescribed for Acquaintance :

1. Thomas Hardy : **The Mayor of Casterbridge**
2. T. S. Eliot : **The Waste Land**
3. Bernard Shaw : **Arms and the Man**
4. Aldous Huxley : **Brave New World**
5. D. H. Lawrence : **Sons and Lovers**
6. Joseph Conrad : **Lord Jim**
7. Philip Larkin : **The Less Deceived**
8. Ted Hughes : **Wodwo**
9. Arnold Wesker : **The Kitchen**
10. Bertrand Russell : **Marriage and Morals : Unpopular Essays**
11. W. H. Auden : **The Tower**
12. H. G. Wells : **Time Machine**
13. Harold Pinter : **The Home Coming**
14. Graham Greene : **The Brighton Rock**
15. Samuel Beckett : **Waiting for Godot**
16. James Joyce : **The Portrait of an artist as a young man**
17. James Joyce : **Ulysses**
18. Somerset Maugham : **Of Human Bondage**
19. Somerset Maugham : **Cakes And Ale**
20. Virginia Woolf : **The Voyage Out.**

Unit 4-5 :

Two Text books :

1. Conrad, Joseph Heart of Darkness. New Delhi : Rupa & Co. 2001. Rs. 60/-
2. Shaw, Bernard, Pygmalion. Orient Longman, 2001. Rs. 50/-

Recommended Reading

1. Ward, A. C. 20th Century English Literature. 11th edition. London, 1951.
2. Albert, E. A Short History of English Literature. Delhi : OUP, 1990.
3. Hudson, W. H. An Outline History of English Literature. New Delhi : B. I. Publications, 1981.
4. Ford, Boris Polican Guide to English Literature. Vol. VII. Penguin, 1963.

Paper VII : Indian Literature in English

Unit 1-3 :

There will be three texts each of 14 marks from prose, poetry and drama.

Total marks of this section : 42 marks, general question will be asked on each text.

The following texts are prescribed :

1. Paranjape, Makarand. Indian Poetry in English. Macmillan India Limited, 1993. Rs. 143.
2. Desai, Anita. Cry, the Peacock. New Delhi : Orient Paperbacks, 1980, Rs. 50.
3. Karnand, Girish. Nagmandala. Delhi : OUP : 1994. Rs. 85.

Unit 4 :

Acquaintances :

Instruction : As per paper VI

The Following titles are prescribed :

1. Karnad, Girish : Fire and the Rain
2. Karnad, Girish : The Nanda
3. Rushadi, Salman : Shame
4. Anand, Mulk Raj : Coolie
5. Seth, Vikram : Golden Gate
6. Seth Vikram : Suitable Boy
7. Desai, Anita : Fire on the Mountain
8. Ezekiel, Nissim : Hymns in Darkness
9. Ezekiel, Nissim : Time to Change
10. Deshpande, Shashi : Small Remedies
11. Deshpande, Shashi : Binding Vine
12. Sehgal, Nayantra : Situation in Delhi
13. Mehta, Geeta : River sutra
14. Singh, Khushwant : Train to Pakistan
15. Mehta, Rama : Inside the havedi
16. Tagore, Rabindranath : The Wreck
17. Laxman, R. K. : The Messenger
18. Desai, Anita : In Custody
19. Joshi, Arun: The City and the River.

Unit 5 :

One short note question will be asked from each of the prescribed. Texts 2/4

Recommended Reading

1. Iyenger, K. R. Srinivas, Indian writing in English. Sterling, New Delhi, 1989
2. Naik, M. K. : Indo English Literature. New Delhi : Sahitya Academy, 1990.
3. King, Bruce : Modern Indian Poetry in English. Delhi : Oxford, 1987.

Paper VIII : Forms of Literature

Two literary forms will be prescribed. There will be two questions on each form of

Unit 1

From : 1-Autobiography :

1. Definitions of Autobiography
2. Difference between biography and Autobiography/History and Autobiography.
3. Male/Female Autobiographies
4. Types of autobiography
5. Fact and fiction in autobiography.

Unit 2 :

Text : Pritam, Amrita. revenue Stamp

Unit 3 :

Form : 2-One-Act Plays

1. Definitions of One-Act plays
2. Characteristics of One-Act plays
3. Difference between One-Act play and Full-length play
4. Significance of One-Act Plays in our time.

Unit 4 :

Text : C. Mahajan. **Three One Act Plays.** OUP. Rs. 35/-

Unit 5 :

Three will be a question of short notes based on both the texts (2/4)-

Recommended Reading :

1. Rees, R. J. *Introduction to English Literature.* London : Macmillan, 1968.
2. Olney, James. *Metaphor of Self.*
3. Gusdorf, Georges. "Conditions and Limits of Autobiography" in *Autobiography : Essays : The Outline and Critical.* Ed. James Olney.
4. Prasad, B. A. *Background to the Study of English Literature.* Macmillan (for the theory of One-Act plays).

Paper IX : Literary Criticism

Unit 1-3 :

There will be three questions, each of 14 marks from the following Critics :

Following critics are prescribed for detailed study.

Dryden, Johnson, Arnold, T. S. Eliot, I. A. Richards, F. R. Leavis.

Unit 4 & 5

Elements of Indian Poetics :

There will be two questions each of 14 marks from the following topics.

1. The concept of structure underlying The Nāṭyaśāstra
2. The Nāṭyaśāstra conceived by Bharata
3. The theory of Rasa and its structure
4. Dhvani in Anandavardhana's Dhvanīśloka
5. Rasa, Dhvani, Nāṭya, etc.

Recommended Reading

1. Nandi, Tapasvi. *Bharatmuni-pranitam Nāṭyaśāstra*, Vol. 2(chap. 6). Ahmedabad. Saraswati Pustak Bhandar (1995).
2. *Nāṭyaśāstra* Vol. I, ch-6, Baroda : Gaekwad's Oriental Series.
3. Rajan, P. K. *Indian Poetics and Modern Texts : Essays in Criticism.* New Delhi S. Chand & Co. Ltd.
4. Prasad, B. A. *Short History of English Criticism.* Macmillan, 1984.
5. Scott, R. A. James : *Making of Literature.* New Delhi : Allied Publishers, 1986.
6. Saintsbury. *A History of Criticism.* London : William Blackwood Ltd.
7. Wimsatt and Brooks. *Literary Criticism : A Short History,* Calcutta, 1964.

Paper X : Spoken English and ELT : [For regular students only]

Paper X-B : Shakespeare's Tragedies

1. Othello
2. Romeo and Juliet and
3. Macbeth

Note :- One question of 14 marks on each text and two questions of short-notes (14x2=28)

Paper XI-A : American Literature :

This paper will have five questions each of 14 marks, one on each of the three texts and the remaining two questions will represent all the three texts almost equally.

Unit 1-5 :

Texts :

1. Hemingway : The Old Man and the Sea
2. Eugene O'Neill : The Hairy Ape. Ed. R. S. Singh, Delhi : DOABA. Rs. 60.

TYBA 35

3. Robert Frost : Poems from American Poetry and Prose Vol. II Ed. Normal Foerster, Boston : Houghton Mifflin.

The following poems to be studied :

1. 'Mending Wall'
2. 'The Death of the Hired Man'
3. 'Home Burial'
4. 'The Black'
5. 'The Road not taken'
6. 'Stopping by the Woods on a Snowy Evening'
7. 'Dust of Snow'
8. 'Once by the Pacific'
9. 'Two Tramps in Mud Time'
10. 'Departmental'.

Paper XI-B : Comparative Literature

Unit 1 & 2 :

There will be two questions each of 14 marks from the following topics

1. Notion of Comparative Literature
2. Various Definitions of Comparative Literature
3. Difference between World Literature, National Literature, General Literature and Comparative Literature
4. The Concept of Comparative Indian Literature

Unit 3-5 :

There will be TWO general questions of Comparative nature each of 14 marks and one question on short notes including both the texts.

Group A-1 : Shakespeare, William. King Lear. Hertfordshire :

Wordsworth Classics, 2000

- 2 : **Vishakadata. Mudrarakshasa.** New Delhi : Motilal Banarasidas.

Group B-3 : Munshi, Premchand. **Godan.** Mumbai : Jaico. 2002. :

4 : Anand, Mulk Raj. **Coolie** : New Delhi : Penguin India.

Recommended Reading

1. Welleck. Rene. **Theory of Literature.** London : Penguin. 1973.
2. Nagendra. **Comparative Literature.** Delhi : University of Delhi, 1974.
3. Dhawan, R. K. (ed). **Comparative Literature.** New Delhi : Bahari Pub. 1987.
4. Dev, Amiya and Sisir Kumar Das (eds), **Comparative Literature : Theory and Practice.** Shimla. IIAC, 1989.

Paper XI-C : Women's Writing from 1780 to present day.

Unit 1-2 :

There will be two questions each of 14 marks from the following

Topics

1. Problems facing women writers when they take writing as a profession
2. Concepts of masculinity and femininity
3. Woolf's four pre-conditions for asserting woman's identity
4. Importance of one's own room in forming woman's identity
5. Concept of androgyny
6. "Angrel of the house" image and its implications
7. Woman centeredness of Women's Writing as an attempt to understand the self better.

Required reading :

Virginia Woolf : A Room of One's Own.

Virginia Woolf : "Professions for Women"

Unit 3-4 :

Texts : One general question on each text

1. Deshpande, She Dark Holds No Terms, Delhi : Penguin India, 1990.

Unit 5 :

There will be a question of short notes based on both the texts (2/4).

Recommended Reading :

Juliet Mitchell, "Femininity, Narrative and Psychoanalysis" in Modern Criticism and Theory : A Reader. Eds. David Lodge and Wood. Pearson Pub. 2003.

Paper XI-D : World Classics in Translation

The following five texts are prescribed each of 14 marks.

1. **Kafka, The Trial.** London : Picador, 1997.
2. Kalidasa, **Shakuntala.** New Delhi : Motilal Banarasidas.
3. Maupassant. **The Best of Guy De Maupassant.** Mumbai : Rupa & Co. Rs. Rs. 70/-
4. Chekhov. **Plays : Anton Chekhov,** Mumbai : Rupa & Co. Rs. 50/-
5. Victor Hugo. **The Hunchback of Notre Dame,** Rupa & Co. Rs. 60/-.

ગુજરાતી

તૃતીય વર્ષ બી.એ. (૨૦૦૬)ની પરીક્ષા માટે

પ્રશ્નપત્ર-૬ : અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ખંડ : ૧

એકમ : ૧

- (અ) સુધારક યુગ : રાજકીય, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક પરિબળો, સાહિત્યક્ષેત્રે થયેલાં નવપ્રસ્થાનો, પ્રદાનો અને નોંધપાત્ર સાહિત્યિક પ્રવૃત્તિઓ
- (બ) પદ્ય અને ગદ્યસ્વરૂપોમાં થયેલા નોંધપાત્ર પરિવર્તનો
- (ક) દલપતરામ, નર્મદ, નવલરામ, રણછોડભાઈ, ઉદયરામ, મહીપતરામ, આદિનો સર્વાંગી અભ્યાસ
- (ડ) 'વેનચરિત', 'મિથ્યાભિમાન', 'મારી હકીકત', 'હિન્દુઓની પડતી', 'ભટનું ભોપાળું', 'લલિતાદુઃખદર્શક', 'કરણઘેલો' અને 'સાસુવહુની લડાઈ'નો પરિચય

એકમ : ૨

- (અ) સાક્ષર યુગ : રાજકીય, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક પરિબળો, સુધારક યુગથી જુદા પડતાં લક્ષણો - સાહિત્યક્ષેત્રે થયેલાં નવપ્રસ્થાનો અને સાહિત્યિક પ્રવૃત્તિઓ
- (બ) નરસિંહરાવ, ગોવર્ધનરામ, રમણભાઈ નીલકંઠ, ન્હાનાલાલ, કાન્ત, કલાપી, મણિલાલ દિવેદી, બ. ક. ઠાકોર આદિનો સર્વાંગી અભ્યાસ
- (ક) 'કુસુમમાળા', 'કલાન્ત કવિ', 'રાઈનો પર્વત', 'જયા જયન્ત', 'પૂર્વાલાપ', 'ભણકાર'નો પરિચય
- (ડ) સાક્ષર યુગનું વિવેચન

એકમ : ૩

- (અ) ગાંધી યુગ : રાજકીય, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક પરિબળો, વ્યવર્તક સાહિત્યિક વલણો - સાહિત્યક્ષેત્રે થયેલાં નવપ્રસ્થાનો અને પ્રવૃત્તિઓ.
- (બ) ગાંધીજી, ક. મા. મુનશી, 'ધૂમકેતુ', રા. વિ. પાઠક, ઉમાશંકર જોશી, સુંદરમૂનો સર્વાંગી અભ્યાસ
- (ક) 'સત્યના પ્રયોગો', 'જય સોમનાથ', 'દ્વિરેફની વાતો-૧', 'મહાપ્રસ્થાન' અને 'ખોલકી અને નાગરિકા'નો પરિચય
- (ડ) ટૂંકી વાર્તા ક્ષેત્રે થયેલું નવપ્રસ્થાન

એકમ : ૪

- (અ) જયંતી દલાલ, જયંત ખત્રી, ર. વ. દેસાઈ, ઝવેરચંદ મેઘાણી, પન્નાલાલ પટેલ, મનુભાઈ પંચોળીનો સર્વાંગી અભ્યાસ
- (બ) 'ખરા બપોરે', 'સોરઠ તારાં વહેતાં પાણી', 'માનવીની ભવાઈ', 'ઝેર તો પીધાં છે જાણી જાણી', 'રંગદા'નો પરિચય
- (ક) એકાંકીક્ષેત્રે થયેલું નવપ્રસ્થાન

એકમ : ૫ નીચેના મુદ્દાઓનો સઘન અભ્યાસ

- (અ) ગુજરાતીમાં પ્રવાસસાહિત્ય
- (બ) ગુજરાતીમાં હાસ્યસાહિત્ય
- (ક) ગુજરાતીમાં ચરિત્રસાહિત્ય
- (ડ) સુધારક યુગ, સાક્ષર યુગ અને ગાંધીયુગનું સાહિત્યિક પત્રકારત્વ અને સામયિકપ્રવૃત્તિ.

(પ્રત્યેક એકમમાંથી એક એમ કુલ પાંચ પ્રશ્નો સરખા ગુણના પૂછાશે. અભ્યાસક્રમને સમગ્ર રીતે આવરી લેવા પ્રશ્નોને અ-બ વિભાગમાં વહેંચી શકાશે.)

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ' : સં. ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
૨. 'અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યની વિકાસરેખા' : ડૉ. ધીરુભાઈ ઠાકર
૩. 'અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ' : રમેશ ત્રિવેદી
૪. 'અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ' : ડૉ. બહેચરભાઈ પટેલ
૫. 'અર્વાચીન કવિતા' : સુંદરમ્
૬. 'આધુનિક કવિતાપ્રવાહ' : જયન્ત પાઠક
૭. 'ગુજરાતી સાહિત્યની રૂપરેખા-૨' - વિજયરાય વૈદ્ય

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર : પ્રશ્નપત્ર-૬ :

૧. (અ) સુધારક યુગમાં સાહિત્ય ક્ષેત્રે થયેલાં નવપ્રસ્થાનો દર્શાવો.
- (બ) દલપતરામની કવિતાનો સદૃષ્ટાન્ત પરિચય કરાવો.

અથવા

- (અ) સુધારક યુગમાં ગદ્ય સ્વરૂપોમાં થયેલાં નોંધપાત્ર પરિવર્તનો જણાવો.
- (બ) 'મારી હકીકત', 'લલિતાદુઃખદર્શક', 'સાસુ વહુની લડાઈ' અને 'ભટનું ભોપાળું'માંથી કોઈ એક કૃતિનો પરિચય કરાવો.

૨. (અ) સાક્ષર યુગનાં ત્રણ વ્યાવર્તક લક્ષણો જણાવો.

અથવા

- (અ) સાક્ષર યુગના કવિઓમાંથી કોઈ એકના પ્રદાન વિશે નોંધ લખો.
- (બ) 'રાઈનો પર્વત'નો પરિચય કરાવો.

અથવા

- (બ) સાક્ષર યુગના વિવેચન વિશે નોંધ લખો.

૩. (અ) ગાંધીયુગમાં થયેલાં રાજકીય અને સામાજિક પરિવર્તનોની સમજ આપો.
- (બ) ઉમાશંકર જોશી અથવા જયંતી દલાલની સર્જક પ્રતિભાના પ્રમુખ આવિષ્કારો દર્શાવો.

અથવા

- (અ) સુંદરમ્ની વાર્તાઓનો પરિચય કરાવો.
- (બ) 'જય સોમનાથ'ની સમીક્ષા કરો.

૪. કોઈપણ બે પર નોંધ લખો.

- (૧) આધુનિક ગુજરાતી નવલકથા
- (૨) ગાંધીયુગમાં ચરિત્રસાહિત્ય
- (૩) આધુનિકોત્તર નવલિક
- (૪) સુધારકયુગમાં નિબંધ સાહિત્ય

૫. કોઈ પણ બે પર નોંધ લખો.

- (અ) ગુજરાતીમાં પ્રવાસ સાહિત્ય

અથવા

ગુજરાતીમાં સામયિક પ્રવૃત્તિ

- (બ) ગુજરાતી હાસ્ય સાહિત્ય

અથવા

ગાંધીયુગનું સાહિત્યિક પત્રકારત્વ

પ્રશ્નપત્ર-૭ : ભાષાવિજ્ઞાન અને ગુજરાતી ભાષાનો પરિચય

એકમ ૧ : ભાષાનો સામાન્ય પરિચય :

- (અ) ભાષાનું માનવવ્યવહારમાં સ્થાન અને તેના ઉપયોગો
- (બ) ભાષાની વ્યાખ્યાઓ અને તેનાં મુખ્ય લક્ષણો
- (ક) ભાષા-વ્યવસ્થાના વિવિધ સ્તરો
- (ડ) ભાષાની પરિવર્તનશીલતા

એકમ ૨ :

- (અ) માન્ય ભાષા અને બોલી વિશેનો સામાન્ય ખ્યાલ
- (બ) બોલીના વિવિધ સ્વરૂપભેદો
- (ક) ગુજરાતી ભાષાની બોલીઓ : ઉત્તર ગુજરાતની, મધ્ય ગુજરાતની, દક્ષિણ ગુજરાતની, સૌરાષ્ટ્રની (એનાં ઉચ્ચારણ, વ્યાકરણ અને શબ્દભંડોળગત લક્ષણો)

એકમ ૩ : ગુજરાતી ભાષાનો વિકાસક્રમ (ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં)

- (અ) ભારતનાં ભાષાકુળો
- (બ) ભારત-યુરોપીયથી ભારતીય આર્યના ઉદ્ભવ સુધીની રૂપરેખા આપી ભારતીય આર્યની વિકાસરેખાના મહત્વનાં અને ભેદક લક્ષણોનો પરિચય
- (ક) અપભ્રંશથી અર્વાચીન ગુજરાતી સુધીની વિકાસભૂમિકા - મહત્વનાં અને ભેદક લક્ષણો સાથે
- (ડ) ગુજરાતીનાં મહત્વનાં ધ્વનિપરિવર્તનો
  - (૧) સંયુક્ત વ્યંજનોનો લોપ અને પૂર્વસ્વરદીર્ઘત્વ (૨) અઈ- અઉનાં પરિવર્તન
  - (૨) સ્વરમધ્યવર્તી ક, ગ, ય, જ, ત, દ નો લોપ (૩) સંયુક્ત વ્યંજનોનો વિશ્લેષ

એકમ ૪ : માન્ય ગુજરાતી ભાષાનો અભ્યાસ :

૧૪ ગુણ

- (અ) ગુજરાતી શબ્દભંડોળ
- (બ) ગુજરાતીની અંગસાધન પ્રક્રિયા :
  - (૧) પૂર્વ પ્રત્યયો : કુ, કસ, ત્વ, સમ, અ, અમ્, ક, વણ, સ, કમ, ગેર, બદ, બિન, બે (૨) પર પ્રત્યયો : નામિક (સંજ્ઞા સાધક) અ, ય, તા, ત્વ, આશ, આહા, આઈ, પણ, ઈ, ગી, ગીરી (વિશેષણ સાધક) ઇ, ઈક, ઈય, વિન, આળુ, ગર, ખોર, દાર, બાજ (આખ્યાતિક) (સંજ્ઞાસાધક) અન-અના, અણ-અણા, સક, આઈ, આણ, આવર, તર, આમણ (વિશેષણ સાધક), આઉ-ઉ (૩) અંગવિસ્તારક : અ, ક, ડ, લ, ઈય, તત્સમ, તદ્ભવ, તદ્દશ્ય, વિદેશી અને અર્વાચીન ભારતીય ભાષાઓમાંથી સ્વીકૃત શબ્દોના ઉલ્લેખો સાથે (૪) રવાનુકારી અને દ્વિરુક્ત શબ્દો (૫) સમાસરચના

એકમ ૫ :

૧૪ ગુણ

- (અ) ગુજરાતી ભાષાની વચનવ્યવસ્થા
- (બ) ગુજરાતી ભાષાની લિંગવ્યવસ્થા
- (ક) ગુજરાતી ભાષાના અનુગો અને નામયોગીઓ
- (ડ) ગુજરાતી ભાષાના સંયોજકો, કૃદન્તો, ક્રિયા વિશેષણો, નિપાતો, (જ્યાં જ્યાં શક્ય હોય તો ત્યાં ત્યાં અર્થ અને રૂપ ભેદનો પરિચય આપવો.)

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'ગુજરાતી ભાષા અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ' - જયંત કોઠારી
૨. 'ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ અને ધ્વનિપરિચય' - પ્રબોધ પંડિત
૩. 'ગુજરાતી ભાષાનું વ્યાકરણ' - યોગેન્દ્ર વ્યાસ
૪. 'વ્યાકરણ વિમર્શ' - ઊર્મિ દેસાઈ
૫. 'ગુજરાતી ભાષાનું ઐતિહાસિક વ્યાકરણ' - ડૉ. હરિવલ્લભ ભાયાણી
૬. 'ગુજરાતી ધ્વનિવ્યવસ્થાની વિચારણા' - પિંકી શાહ
૭. 'ભાષાનુસંગ' - ઊર્મિ દેસાઈ

પ્રશ્નપત્ર : ૮ - સાહિત્ય-વિવેચનના સિદ્ધાંતો :

..... ૭૦ ગુણ

એકમ ૧ :

૧૪ ગુણ

- (અ) લલિતકલાની વિભાવના - (ભારતીય અને પાશ્ચાત્ય સંદર્ભમાં)
- (બ) સાહિત્યકલાની વિભાવના - (ભારતીય અને પાશ્ચાત્ય સંદર્ભમાં)
- (ક) કલાના વિભિન્ન પ્રકારો.

એકમ ૨ :

૧૪ ગુણ

- (અ) રસ, ધ્વનિ, વક્રોક્તિ, રીતિ, અલંકાર અને ઔચિત્યનો પરિચય
- (બ) પ્રશિષ્ટ, સાહિત્ય, કૌતુકરાગી સાહિત્ય, વાસ્તવદર્શી સાહિત્ય, આધુનિક સાહિત્યની વિચારધારાઓનો પરિચય.

એકમ ૩ :

૧૪ ગુણ

- (અ) કાવ્યની વ્યાખ્યા (પૂર્વ અને પશ્ચિમ સંદર્ભે)

- (બ) કાવ્યહેતુ
 (ક) કાવ્યનાં પ્રયોજનો
 (ડ) શબ્દની શક્તિ : અભિધા, લક્ષણા, વ્યંજના, તાત્પર્ય
 (લક્ષણાના પ્રમુખ ભેદો. વ્યંજનાના ભેદો અપેક્ષિત નથી.)
 (ઈ) અનુકરણ (પ્લેટો - એરિસ્ટોટલના સંદર્ભમાં)

એકમ ૪ : સર્જન પ્રક્રિયા સાથે સંકળાયેલા તત્ત્વો ૧૪ ગુણ
 (અ) અલંકાર (બ) છંદ-ગેયતા-લય (ક) કલ્પન (ડ) પ્રતીક (ઈ) પુરાકલ્પન (ફ) સાહિત્ય પ્રકારો (નવલકથા, નવલિકા, નાટક, ઊર્મિકાવ્ય, ગઝલ, સોનેટ)નો પરિચય (ગ) પરંપરા અને પ્રયોગ

એકમ ૫ : સર્જન - ભાવન - વિવેચન : ૧૪ ગુણ
 (અ) અભિવ્યક્તિ અને પ્રત્યાયન
 (બ) કારચિત્રી અને ભાવચિત્રી પ્રતિભા, વિવેચનની વિભાવના
 (ક) સર્જન-પ્રક્રિયા : અનુભૂતિ, કલ્પના, શૈલી, સાહિત્યિક રુચિ
 (ડ) વિવેચન : ૧. સિદ્ધાંતલક્ષી વિવેચન, ૨. પ્રત્યક્ષ વિવેચન : વિવરણ, અર્થઘટન, મૂલ્યાંકન ૩. કૃતિલક્ષી વિવેચન, ૪. ભાવકલક્ષી વિવેચન, ૫. વિવેચનની પદ્ધતિઓ : ઐતિહાસિક, તુલનાત્મક, વર્ણનાત્મક

કેટલાક મહત્ત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. ભારતીય સાહિત્યવિચાર મંજૂષા : બેટાઈ-કંસારા
૨. સાહિત્યવિવેચનના સિદ્ધાંતો : નગીનદાસ પારેખ
૩. સાહિત્ય વિવેચનના સિદ્ધાંતો : સતીશ વ્યાસ - વિજય શાસ્ત્રી
૪. સાહિત્ય વિવેચનના સિદ્ધાંતો : મણિલાલ હ. પટેલ
૫. ભારતીય કાવ્ય સિદ્ધાંત : જયંત કોઠારી - નટુભાઈ રાજપરા
૬. પ્લેટો - એરિસ્ટોટલનું કાવ્યશાસ્ત્ર - જયંત કોઠારી
૭. સાહિત્યમાં વિવેક : નગીનદાસ પારેખ
૮. સંજ્ઞાન : ડૉ. સુમન શાહ

પ્રશ્નપત્ર : ૯ ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ખંડ-૨ અને કાવ્યનાં તત્ત્વો

એકમ ૧ : અનુગાંધી યુગનું સાહિત્ય :
 (અ) અનુગાંધી યુગનાં લક્ષણો - ગાંધી યુગથી જુદાં પડતાં વલણો
 (બ) પ્રહ્લાદ પારેખ, રાજેન્દ્ર શાહ, નિરંજન ભગત, હસમુખ પાઠક, નલિન રાવલ, ઉશનસૂ અને જયંત પાઠકનો સર્વાંગી અભ્યાસ
 (ક) 'ધ્વનિ', 'છંદોલય', 'તૃણનો ગ્રહ', 'વનાંચલ', 'પરિક્રમા', 'સ્વપ્નપ્રયાણ', 'મોરનાં ઇંડાં'નો સામાન્ય પરિચય

એકમ ૨ : આધુનિક અને આધુનિકોત્તર વલણો
 (અ) આધુનિક સાહિત્યની વિભાવના - બન્ને વિશ્વયુદ્ધો પછી બદલાયેલાં તાત્વિક, સાંસ્કૃતિક, સામાજિક, ધાર્મિક વલણો - નવા વાદો (અસ્તિત્વવાદ, પરાવાસ્તવવાદ, એબ્સર્ડ, પ્રતીકવાદ, કલ્પનવાદ)
 (બ) સુરેશ જોશી, સિતાંશુ યશસ્વિન્દ્ર, લાભશંકર ઠાકર
 (ક) 'જનાન્તિકે', 'જટાયુ', 'અથવા', 'માણસની વાત', 'હુકમ, માલિક', 'કોઈપણ એક ફૂલનું નામ બોલો તો !', 'અમૃતા', 'આંગણિયાત', 'વિદિશા'નો પરિચય
 (ડ) (૧) સાંપ્રત નવલકથા
 (૨) સાંપ્રત નવલિકા
 (૩) સાંપ્રત નાટક-એકાંકી
 (૪) સાંપ્રત નિબંધ
 (૫) સાંપ્રત સામયિકો

(પ્રથમ બે એકમોમાં અભ્યાસક્રમને સમગ્ર રીતે આવરી લેવાય એ માટે અ-બ વિભાગમાં પણ પ્રશ્ન પૂછી શકાશે)

એકમ ૩ : છંદોની ઓળખ (બંધારણ સાથે)
 અક્ષરમેળ : અનુષ્ટુપ, મંદાકાન્તા, શિખરિણી, પૃથ્વી, હરિણી, વસંતતિલકા, સગ્ધરા, ઇન્દ્રવજ્રા,
 ઉપેન્દ્રવજ્રા, ઉપજાતિ, શાર્દૂલ વિકીરિત, તોટક
 માત્રામેળ : ચોપાઈ, દોહરો, હરિગીત, ઝૂલણા, સવૈયા, કટાવ, મનહર

એકમ ૪ : નીચેના અલંકારોની ઓળખ

ઉપમા, રૂપક, ઉત્પ્રેક્ષા, વ્યતિરેક, અતિશયોક્તિ, વ્યાજસ્તુતિ, સ્વભાવોક્તિ, શ્લેષ, અનન્વય, દષ્ટાંત, શબ્દાનુપ્રાસ, વર્ણાનુપ્રાસ

એકમ ૫ : કાવ્યનું રસદર્શન

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'આધુનિક કવિતાપ્રવાહ' - જયંત પાઠક
૨. 'સ્વાતંત્ર્યોત્તર કવિતા' - દક્ષા વ્યાસ
૩. 'ગુજરાતી આધુનિક કવિતા' - ભોળાભાઈ પટેલ
૪. 'સાહિત્યમાં આધુનિકતા' - સુમન શાહ
૫. 'આધુનિક કવિતામાં ભાષાકર્મ' - સતીશ વ્યાસ
૬. 'કાવ્યબાની' - નીતિન મહેતા
૭. 'સંસૃજનાત્મક ભાષાવિજ્ઞાન' - ચન્દ્રકાન્ત ટોપીવાળા
૮. 'બૃહદ પિંગળ' - રા. વિ. પાઠક
૯. 'ભાષા-છંદ-અલંકાર પરિચય' - વિજય શાસ્ત્રી - મનોજ દરુ
૧૦. 'ગુજરાતી કવિતાનો આસ્વાદ' - સુરેશ જોષી
૧૧. 'સાહિત્યનો આસ્વાદ' - મણિલાલ પટેલ
૧૨. 'કાવ્ય આસ્વાદો' - પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૧૩. 'છાન્દસી' - કાન્તિલાલ કાલાણી
૧૪. 'કાવ્યરસ' - વિજય શાસ્ત્રી
૧૫. 'કાવ્યપદ' - સુમન શાહ
૧૬. 'કાવ્ય સંવાદો' - રાધેશ્યામ શર્મા

પ્રશ્નપત્ર - ૧૦ : વિશિષ્ટ કૃતિઓ

- (૧) 'દયારામનાં કાવ્યો' - સં. સુભાષ દવે
- (૨) 'માધવ ક્યાંય નથી' - હરીન્દ્ર દવે

એકમ - ૧ : દયારામના જીવન-સમય અને સર્જનની પરિચય :

એકમ - ૨ : પ્રથમ કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો અને ટૂંકનોંધો

એકમ - ૩ : હરીન્દ્ર દવેના જીવન, સમય, સમગ્ર સર્જનનો પરિચય, નવલકથાના સ્વરૂપ વિકાસનો પરિચય

એકમ - ૪ : દ્વિતીય કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો અને ટૂંકનોંધો

એકમ - ૫ : બન્ને કૃતિઓના પૂર્વાપર સંદર્ભના પ્રશ્નો

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ગ્રંથ ૨ ખંડ ૧-૨' : સં. ઉમાશંકર જોષી અને અન્ય
૨. 'ગુજરાતી (મધ્યકાલીન) સાહિત્ય' : અનંતરાય રાવળ
૩. 'દયારામ : એક અધ્યયન' : સુભાષ દવે
૪. 'દયારામ' : મનસુખલાલ ઝવેરી / 'દયારામ' : પ્રવીણ દરજી
૫. 'વાંસલડી' : સં. સુમન શાહ
૬. 'દયારામ રસસુધા' : સં. શંકરપ્રસાદ છગનલાલ રાવલ
૭. 'હરીન્દ્ર દવેની કથાસૃષ્ટિ' : કલ્પના દવે
૮. 'હરીન્દ્ર દવેની સાહિત્ય સિદ્ધિ' : અંજની મહેતા
૯. 'હરીન્દ્ર વિશેષ' : સં. સુરેશ દલાલ
૧૦. મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૧૧. જૂની ગુજરાતીના સાહિત્ય સ્વામીઓ : કે.કા. શાસ્ત્રી
૧૨. નવલકથા નિર્દેશ : રાધેશ્યામ શર્મા
૧૩. 'દયારામ : સર્જક પ્રતિભા' : કે.કા. શાસ્ત્રી

प्रश्नपत्र : ११ साहित्यिक निबंध अने लेखनकौशल

अेकम १ : निबंधो :

१. मध्यकावीन गुजराती साहित्यमां प्रेमलक्षणात्मकित्त
२. मध्यकावीन गुजराती आप्यान
३. मध्यकावीन गुजराती कवितामां तत्त्वदर्शन
४. गुजराती रंगभूमि
५. गुजराती साहित्यमां आधुनिकता
६. गुजराती अछांदस कविता
७. गुजराती यरित्रसाहित्य
८. साहित्य अने समाजबिमुपता
९. साहित्य अने समूहमाध्यमो
१०. गुजराती साहित्यिक पत्रकारत्व
११. गुजराती साहित्यमां नारीवादी वलषो
१२. गुजराती दलित साहित्य
१३. गुजरातीमां अनुवादसाहित्य
१४. सांप्रत साहित्यिक सामयिको
(यार निबंधो पूछी अेकने विशे लपवा कडेवुं)

अेकम २ : अरजलेपन

अेकम ३ : लेखनकौशल

- (अ) जोडणी -पांय गुण, (ब) पर्यायवाची शब्दो -पांय गुण, (क) विरुद्धार्थी शब्दो-पांय गुण
(ड) कडेवतो - अर्थ अने वाक्यमां प्रयोग - पांय गुण, (ई) रुढिप्रयोगो : अर्थ अने वाक्यमां
प्रयोग - पांय गुण

केटलाक मडत्तना संदर्भग्रंथो

१. 'मध्यकावीन लक्तिप्रवाल' : डॉ. निपुण पंड्या
२. 'आप्यान - स्वरूप अने विकास' : डॉ. शशिन ओजा
३. बार साहित्यस्वरूपो : प्रसाद ब्रह्मभट्ट
४. स्वरूप सन्निधान : सं. सुमन शाह
५. साहित्य अने समूह माध्यमो : प्रीति शाह
६. साहित्यमां आधुनिकता : सुमन शाह
७. आपणी रंगभूमि - भरत दवे
८. सन्दर्भ : जयन्त कोठारी
९. साहित्यिक निबंधो : प्रसाद ब्रह्मभट्ट
१०. उ७ साहित्यिक निबंधो : मङ्गल ओजा
११. यरित्र साहित्य : उपेन्द्र लट्ट
१२. जवनकथा : मणिलाल पटेल
१३. आत्मकथा : सतीश व्यास
१४. स्वातंत्र्योत्तर गुजराती निबंधो : मङ्गल ओजा

तृतीय वर्ष बी. ए.

हिन्दी

प्रश्नपत्र ६ : मध्यकालीन काव्य (मुख्य विषयके विद्यार्थियों के लिए)

३. पाठ्यपुस्तक - प्राचीन एवं मध्यकालीन हिन्दी काव्य। संपादन : डॉ. वीरेन्द्रनारायणसिंह। पार्श्व प्रकाशन।
पाठ्यकवि - जायसी, सूरदास, तुलसीदास, धनानन्द, देव।

संदर्भ ग्रन्थ

३. परम्परा का मूल्यांकन - रामविलास शर्मा, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।
२. भक्ति आन्दोलन : इतिहास और संस्कृति, डॉ. कुंवरपालसिंह, वाणी प्रकाशन, दिल्ली।

TYBA 42

३. तुलसी की साहित्य साधना, लल्लनराय, वाणी प्रकाशन, दिल्ली।
४. महाकवि सूरदास - नन्ददुलारे वाजपेयी, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।
५. रीतिकालीन स्वच्छन्द काव्यधारा - डॉ. चन्द्रशेखर, राजपाल एन्ड सन्स, दिल्ली।
६. हिन्दीरीति साहित्य - डॉ. भगीरथ मिश्र, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।

अंक विभाजन

३	व्याख्यएँ	३ × ७	२१
२	आलोचनात्मक प्रश्न	२ × १२	२४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२ × ५	१०
१४	वस्तुनिष्ठ एवं अति लघुत्तरी प्रश्न	१५ × १	१५
			कुल अंक ७०

प्रश्नपत्र-७ : साहित्यशास्त्र एवं हिन्दी आलोचना (मुख्य विषय के विद्यार्थियोंके लिए)

(अ) भारतीय साहित्य सिद्धांत :

१. काव्य लक्षण, काव्य हेतु, काव्य प्रयोजन, काव्य के प्रकार, काव्य-गुण, काव्य-दोष।
२. शब्द शक्ति : अभिधा, लक्षणा और व्यंजना।
३. अलंकार :

(क) शब्दालंकार :

○ अनुप्रास	○ यमक	○ श्लेष	○ वक्रोक्ति

(ख) अर्थालंकार :

○ उपमा	○ उत्पेक्षा	○ रूपक	○ अतिशयोक्ति
○ विभावना	○ अन्योक्ति	○ अर्थान्तरन्यास	○ दृष्टांत
○ विरोधाभास	○ व्यतिरेक	○ संदेह	○ भ्रातिमान

४. छंदोंके प्रकार और निम्नलिखित छंदोंका परिचय :

○ दोहा	○ सोरठा	○ चौपाई	○ रोला
○ सवैया	○ कवित्त	○ मन्दाक्रान्ता	○ हरिगीतिका
○ शिखरिणी	○ शार्दूलविक्रीडित	○ इन्द्रवज्रा।	○

(आ) पाश्चात्य साहित्य सिद्धांत :

१. प्लेटो, बड्सर्वर्य, मेथ्यू आर्नल्ड और आई. ए. रिचर्ड्स के साहित्य सिद्धांतोंका सामान्य परिचय। प्रमुख सिद्धांत और बाद। मार्क्सवाद, स्वच्छंदतावाद, मनोविश्लेषणवाद।
२. बिंब, प्रतीक और मिथक।

(ई) प्रमुख हिन्दी आलोचक :

○ आचार्य रामचन्द्र शुक्ल	○ आचार्य हजारीप्रसाद द्विवेदी
○ डॉ. नन्ददुलारे बाजपेयी	○ डॉ. रामविलास शर्मा

संदर्भ ग्रन्थ

१. पाश्चात्य काव्यशास्त्र : इतिहास, सिद्धांत और वाद - डॉ. भगीरथ मिश्र, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी।
२. काव्यशास्त्र : डॉ. भगीरथ मिश्र, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी।
३. काव्य के रूप : बाबू गुलाबराय, आत्माराम एन्ड सन्स, दिल्ली।
४. सिद्धांत और अध्ययन : बाबू गुलाबराय, आत्माराम एन्ड सन्स, दिल्ली।
५. साहित्यशास्त्र : डॉ. नवनीत गोस्वामी एवं डॉ. ओमप्रकाश गुप्त, पार्श्व प्रकाशन, अहमदाबाद।
६. काव्य प्रदीप : रामबहोरी शुक्ल।
७. भारतीय एवं पाश्चात्य काव्यशास्त्र - योगेन्द्र प्रतापसिंह, जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद।
८. हिन्दी आलोचना - विश्वनाथ त्रिपाठी, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।
९. हिन्दी आलोचनाका विकास - नन्दकिशोर नवल।

अंक विभाजन

४.	आलोचनात्मक प्रश्न	४ × ११	४४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२ × ६	१२
१४	वस्तुनिष्ठ एवं आतिलघुत्तरी प्रश्न	१४ × १	१४
			कुल अंक ७०

प्रश्नपत्र-८ हिन्दीनाट्य साहित्य एवं उपन्यास अथवा विशिष्ट साहित्यकार।

(मुख्य विषयके विद्यार्थियों के लिए)

TYBA 43

○ हिन्दी नाट्य साहित्य एवं उपन्यास

१. पहला राजा - जगदीशचन्द्र माथुर - राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।
२. गबन - प्रेमचन्द
३. अकांकी सुधा - संपादन - डॉ. नवनीत चौहान, पार्श्व प्रकाशन, अमदाबाद

पाठ्य एकांकी :

१. ताँबे के कीड़े - भुवनेश्वर।
२. राजरानी सीता - डॉ. रामकुमार वर्मा।
३. सूखी डाली - उपेन्द्रनाथ अशक।
४. राजा का बाजा - जननाट्य संध।
५. माँ - विष्णु प्रभाकर।
६. पदों के पीछे - उदयशंकर भट्ट।

संदर्भ ग्रन्थ

१. नाट्यकार - जगदीशचन्द्रमाथुर - गोविन्द चातक, राधाकृष्ण, दिल्ली।
२. हिन्दी नाटक - डॉ. बच्चनसिंह, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली।
३. हिन्दी एकांकी - सिद्धनाथकुमार, राधाकृष्ण प्रकाशन।
४. एकांकी और एकांकीकार - रामचरण महेन्द्र, वाणी प्रकाशन, दिल्ली।

अंक विभाजन

३	व्याख्याएँ	३	७	२१
२	आलोचनात्मक प्रश्न	२	१२	२४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२	५	१०
१५	वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघूत्तरी प्रश्न	१५	१	१५
			कुल अंक	७०

अथवा विशिष्ट साहित्यकार (स्वातंत्र्योत्तर काल

भीष्म साहनी

१. झरोडो (उपन्यास) - राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।
२. कबीरा खड़ा बजारमें (नाटक) - राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।
३. मेरी प्रिय कहानियाँ (कहानी संग्रह) - राजपाल एण्ड सन्स, दिल्ली।

पाठ्य कहानियाँ :

चीक की दावंत समाधिभाई रामसिंह गंगो का जाया
सिफारिशी चिट्ठी अमृतसर आ गया है वाडू. चू।

संदर्भ ग्रन्थ

१. भीष्म सहानी - व्यक्ति और रचना : राजेश्वर सक्सेना, प्रताप ठाकुर, वाणी प्रकाशन, दिल्ली
२. भीष्म सहानी - उपन्यास साहित्य : विवेक द्विवेदी, वाणी प्रकाशन, दिल्ली
३. स्वातंत्र्योत्तर हिन्दीनाट्य - रामजन्म शर्म, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद।
४. समकालीन हिन्दी नाट्यकार - गिरीश रस्तोगी, इन्द्रप्रस्थ प्रकाशन, दिल्ली।

अंक विभाजन

३	व्याख्याएँ	३	७	२१
२	आलोचनात्मक प्रश्न	२	१२	२४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२	५	१०
१५	वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघूत्तरी प्रश्न	१५	१	१५
			कुल अंक	७०

प्रश्नपत्र ९ : हिन्दी भाषा और व्याकरण (मुख्य विषय के विद्यार्थियों के लिए)

1. हिन्दी भाषा और लिपि (ऐतिहासिक विकास)

(अ) भाषा :

1. भारोपीय कुल (भारतीय यूरोपीय)
2. भारतीय आर्यभाषाएँ
3. भारतीय द्रविड भाषाएँ
4. हिन्दी भाषा और उसका क्षेत्र
5. हिन्दी की विभिन्न उपभाषाएँ और बोलियाँ
6. खड़ी बोली: उद्भव और विकास ।

(आ) लिपि - उद्भव और विकास

1. देवनागरी लिपि का विकास
2. देवनागरी लिपि की वैज्ञानिकता
3. देवनागरी लिपि की वैज्ञानिकता
4. हिन्दी वर्तनी के नियम।

(2) हिन्दी भाषा का व्याकरणिक स्वरूप और उसका विकास : (संक्षिप्त परिचय)

1. हिन्दी वर्णों का वर्गीकरण ।
2. संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण, अव्यय और उसके भेद । क्रिया विशेषण, समुच्चयबोधक, संबंध-सूचक, विस्मयादि बोधक क्रिया और उसके भेद, क्रिया के वाच्य, क्रिया के काल, संयुक्त क्रिया, सहायक क्रिया, वचन, लिंग, कारक और विभक्ति कृदन्त, उपसर्ग और प्रत्यय, तथा समास ।
3. हिन्दी वाक्य रचना, हिन्दी वाक्य-प्रकार, हिन्दी वाक्य का पदपरिचय
4. हिन्दी शब्दसमूह ।

संदर्भ ग्रन्थ

१. हिन्दी व्याकरण : पंडित कामता प्रसाद गुरु, नागरी प्रचारिणी सभा, काशी
२. हिन्दी भाषा : भोलानाथ तिवारी
३. हिन्दी भाषा उद्भव और विकास : उदयनारायण तिवारी।
४. हिन्दी भाषा और लिपिका ऐतिहासिक विकास : सत्यनारायण त्रिपाठी
५. हिन्दी भाषा और लिपिका ऐतिहासिक विकास : वासुदेव नन्दन प्रसाद।
६. हिन्दी भाषा का इतिहास : धीरेन्द्र वर्मा।
७. हिन्दी गुजराती क्रियापद बंधों का व्यतिरेकी विश्लेषण - डॉ. मायाप्रकाश पांडेय, पार्श्व प्रकाशन, अहमदाबाद
८. प्रयोजन मूलक हिन्दीका वर्तमान - मायासिंह, जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद।

अंक विभाजन

४	आलोचनात्मक प्रश्न	४	११	४४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२	६	१२
१५	वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघूत्तरी प्रश्न	१४	१	१४
		कुल अंक		७०

प्रश्नपत्र १० हिन्दी साहित्य का इतिहास : आधुनिक काल (१९४७ तक)

इकाई-१ आधुनिक काल - पूर्वपीठिका

- (क) आधुनिक काल : नामकरण
 (ख) आधुनिक काल : परिस्थितियाँ
 (i) राजनीतिक (ii) आर्थिक (iii) शिक्षा का पश्चिमीकरण
 (iv) यातायात (v) प्रेस जनमत (iv) भारतीय नवजागरण।
 (ग) आधुनिकता का स्वरूप।
 (घ) खज्जीबोली गद्य का प्रारंभिक स्वरूप।

इकाई-२ काव्यधारा।

- (क) भारतेन्दु युग (ख) द्विवेदी युग (ग) छायावाद
 (घ) प्रगतिवाद (च) प्रयोगवाद

इकाई-३ कथा और नाट्य साहित्य

- (क) उपन्यास (ख) कहानी (ग) नाटक (घ) एकांकी

इकाई-४ गद्य की अन्य विधाएँ

- (क) आलोचना (ख) निबन्ध (ग) संस्मरण
 (घ) आत्मकथा (च) रेखाचित्र

इकाई-५ प्रमुख कृतिकार और कृतियाँ

(अ) प्रमुख कृतिकार :

१. भारतेन्दु २. मैथिलीशरण गुप्त ३. निराला ४. महादेवी
 ५. प्रसाद ६. लक्ष्मीनारायण मिश्र ७. प्रेमचन्द ८. जेनेन्द्र
 ९. यशपाल १०. महावीर प्रसाद द्विवेदी

(आ) प्रमुख कृतियाँ

TYBA 45

१. प्रियप्रवास   २. अँधेर नगरी   ३. पल्लव   ४. भूल बिसरे चित्र
५. कुरुक्षेत्र   ६. शेखर : एक जीवनी   ७. मधुशाला   ८. गोदान
९. तारसप्तक   १०. चिन्तामणि

संदर्भ।

१. हिन्दी साहित्य का इतिहास। - संपादक डॉ. नगेन्द्र।
२. हिन्दी साहित्य का दूसरा इतिहास -डॉ. बच्चन सिंह, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली।

अंक विभाजन

४	आलोचनात्मक प्रश्न	४	११	४४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२	६	१२
१५	वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघूत्तरी प्रश्न	१४	१	१४
		कुल अंक		७०

प्रश्नपत्र-११

प्रयोजनमूलक हिन्दी अथवा हिन्दी पत्रकारिता - (मुख्य विषय के विद्यार्थियों के लिए)

खंड-क : प्रयोजनमूलक हिन्दीकी अवधा रणा और उसका अनुप्रयोग।

- प्रयोजनमूलक हिन्दी से अभिप्राय और उसकी परिख्याप्ति।
- प्रयोजनमूलक हिन्दीकी प्रयुक्तियाँ और उसके प्रयोगात्मक क्षेत्र।
- प्रयोजनमूलक हिन्दी और पारिभाषिक शब्दावली।
- राजभाषा हिन्दीकी संबैधानिक स्थिति।
- राजभाषा हिन्दीका कार्यान्वयन।
- कार्यालय हिन्दीकी प्रकृति और उसका मुहावरा।
- प्राशासनिक हिन्दी और उसकी शब्दावली।
- प्राशासनिक पत्रचार और उसके प्रकार।
- संक्षेपण, टिप्पण, प्रारूपण एवम् प्रतिवेदन लेखन।

खंड-ख : हिन्दी में मीडिया लेखन एवं अनुवाद।

- जनसंचार-माध्यम - अभिप्राय, स्वरूप और विस्तार।
- जनसंचार-माध्यमों के प्रकार।
- जनसंचार-माध्यमों की भाषिक प्रकृति।
- समाचार लेखन और हिन्दी।
- संवाद लेखन और हिन्दी।
- रेडियो-लेखन और हिन्दी।
- विज्ञापन लेखन।
- संपादन-कला के सिद्धांत।
- अशुद्धि शोधन।
- प्रूफ पठन।
- अनुवाद की अवधारणा और उसका महत्त्व।

खंड-ग : पारिभाषिक शब्दावली

सूचित पारिभाषिक शब्दों की सूची

Above : ऊपर

Account : लेखा, खाता

Acknowledgement : रसीद, पावती

Additional : अतिरिक्त

Administratior : प्रशासक

Advocate : अधिवक्ता/वकील

Agenda : कार्यसूची

Agreement : अनुबंध

Appentrice : शिक्षु

Appraiser : मूल्य निरूपक

Arrears : बकाया

Assets : परिसम्पत्ति

Academic : शैक्षणिक

Accountant : लेखाकर

Adhoc : तदर्थ /केलिए

Administration : प्रशासन

Adviser : सलाहकार

Affiliation : सम्बन्धन

Allotment : Abantan

Analytical : vishleshan

Appointment : नियुक्ति

Approval : अनुमोदन

Assembly : सभा

Assistant : सहायक

TYBA 46

Atomic Energy : परमाणु ऊर्जा
Auditor General : महालेखा परीक्षक
Balance-Sheet : तुलनपत्र
Bank : बैंक
Basic : बुनियादी/मूल
Budget : आर्य खर्च विवरण
By order : के आदेश से
Chief : मुख्य/प्रमुख
Cabinet : मंत्री-मंडल
Cashier : खजांची
Certificate : प्रमाणपत्र
Chairperson : सभाध्यक्ष/सभापति
Circular : परिपत्र
Clerk : लिपिक
Collector : समाहर्ता
Commssion : आयोग
Constitutional : संवैधानिक
Confirmation : स्थायीकरण
Co-opted : सहयोजित
Council : परिषद
Current Account : चालू खाता
Daily wages : दैनिक मजदूरी
Debenture : ज्ञापनपत्र
Decorum : शिष्टाचार
Despatcher : प्रेषक
Defamation : मानहानि
Defence : रक्षा
Delay regretted : विलंब के लिए खेद
Director : निर्देशक, संचालक
Discipline : अनुशासन
Disqualification : अयोग्यता
Drafting : आलेखन
Earnest-money : बयाना
Employer : नियोक्ता
Endorsed Cheque : पृष्ठांकित चेक
Endow : प्रदान करना
Engineer : अभियन्ता
Enterprise : उद्यम
Entity : अस्तित्व
Equation : समीकरण
Escort : मार्गरक्षी अनुरक्षक
Evacuation : निकासी
Evaporate : बाष्पन करना
Excise : उत्पादन शुल्क, आबकारी
Ex-officio : पदेन
Expedite : शीघ्र निबटाना
Farm : क्षेत्र
Fat : चर्बी
Federal : सन्धीय
Fen : दलदल

Attachment : कुर्की
Autonomous : स्वायत्त
Ballot : मतपत्र
Bearer Cheque : वाहक चेक/धनी जोग
Bill of exchange : विनिमय पत्र
Business hours : कार्यसमय
By product : गौण उत्पादन
Candidate : अभ्यर्थी
Census : जनगणना
Central Excise : केन्द्रीय उत्पादन शुल्क
Chairman : सभापति
Chancellor : कुलाधिपति
Cited/quoted : उद्धृत
Closing Balance : अंत शेष
Committee : समिति
Compensation : क्षतिपूर्ति
Co. : सह-
Controller General : महानियंत्रक
Corporation : निगम
Credit Note : साख्र पत्र
Crossed Cheque : रेखांकित चेक
Custom : सीमाशुल्क
Data : आधारसामग्री/आँकड़े
Decentralization : विकेन्द्रीकरण
Deliberately : जानबूझकर
Department : लेखा विभाग
Deputy : उप
Designation : पदनाम
Directorate : निदेशालय
Dismissal : पदच्युति
Dividend : लाभांश
Earned leave : अर्जित छुट्टी
Employee : कर्मचारी
Encashment : तुडाना
Endorsement : पृष्ठांकन
Endowment : स्थायी निधि
Enrollment : नामांकन
Entertainment : मनोरंजन/आदर सत्कार
Environment : पर्यावरण
Era : काल, संवत, सन्
Estimate : अन्दाज लगाना
Evaluate : मान निकालना मूल्यांकन
Evolution : क्रम विकास
Exempt : मुक्त
Expansion : विस्तार
Export : निर्यात
Farming : खेती करना
Fault inspection : दोष, निरीक्षण
Fellowship : शिष्यवृत्ति
Fertile : उर्वर

TYBA 47

Fertilizer : उर्वरक	Fertilizer : उर्वरक
File : फाइल/मिसिल/सचिका	Finance : वित्त/पूँजी
Fire Engine : दमकल	Fiscal : राजकोषीय
Food Grains : खाद्यान्न	Foot-note : पादटिप्पणी
For approval : अनुमोदनार्थ	For consideration : विचारार्थ
For disposal : निपटाने के लिए	For information : सूचनार्थ
Freight : भाड़ा	Fraud : जालसाजी
Fundamental : मूल	Gazette : राजपत्र
Genuine : प्रामाणिक	Good Offices : मध्यस्थता
Governor : राज्यपाल	Grant : अनुदान
Gratuity : अनुग्रहण	Guardian ; संरक्षक
Headquarters : मुख्यालय	His Majesty : महामहिम
Honorarium : मानदेय	Honorary : सन्मानसूचक/अवैतनिक
Identity Card : पहचानपत्र	Illegal : अवैध
Illegible : अपाठ्य, अस्पष्ट	Illegitimate : अवैध
Image : प्रतिमाबिम्ब	Imagination : कल्पना
Imitation : अनुकरण	Immediate : तात्कालिक
Immovable : स्थावर	Immune : निरापद
In anticipation of : की प्रत्याशा में	In consultation with : से परामर्श करके
In course of business : काम के दौरान	In course of limit : यथा समय
In lieu of : के बदले में	In operation : अमल में
In-charge : प्रभारी	Income-tax : आयकर
Incompetent : अक्षम	Indent : मांगपत्र
Index : सूची/सूचकांक	Indicator : संकेतक
Indigo : नील	Indirect : परोक्ष
Industry : उद्योग	Inference : अनुमान, निष्कर्ष
Inflammable : ज्वलनशील	Injunction : निषेधाज्ञा
Inquiry : जाँच	Inspection : निरीक्षण
Inspector : निरीक्षक	Institute : संस्थान
Intended : अभिप्रेत	Incidental : प्रासंगिक
Joint : संयुक्त	Journal : रोजनामचा
Judiciary : न्यायिक	Jurisdiction : अधिकार क्षेत्र
Keep in abeyance : मुलत्वीरखा जाय	Labour : श्रम
Land : भू/जमीन	Landmark : सीमाचिह्न
Lease : पट्टा	Leaseholder : पट्टादार
Leave : छुट्टी/अवकाश	Legislative : विधान
Liasion : संपर्क	List : सूची
Licence : अनुज्ञापति	Lockout : तालाबन्दी
Manunl : शारीरिक	Midwife : दाई
Member : सदस्य	Ministry : मंत्रालय
Memorandum : ज्ञापन	Miscellaneous : फुटकर
Military : सैन्य/फ्रौजी	Mortgage : बंधक
Monopoly : एकाधिकार	Muster roll : हाजरीपत्रक
Nominal : नाम मत्र	Nationality : राष्ट्रियता
Nominee/Nominated : मनोनीत व्यक्ति	Not traceable : ला-पता है
Nota bene (or N B) : विशेष ध्यान दीजिए	Notificaiton : अधिसूचना
Null & Void : बातिल और शून्य	Octroi duty : चुंगी
Officer : अधिकारी	Official language : राजभाषा
On Deputation : प्रतिनियुक्ति	On probation : परीवीक्षा में परीवीक्षा पर
Opening Balance : अदिशेष जमा रोकड	Order Cheque : नामजोग चेक

TYBA 48

Orders are solicited : कृपया आदेश दें	Ordinance : अध्यादेश
Par-excellence : उत्कृष्ट	Parliament : संसद
Parliamentary : संसदीय	Passport : पारपत्र
Pay : वेतन	Pay Scale : वेतनमान
Penal Code : दंड संहिता	Planning Commission : योजना-आयोग
Post and Telegraph :	Posthumus : मरणोत्तर
Power of Attorney : मुख्तारनामा	Preamble : प्रस्तावना
Proposal : प्रस्ताव	Prospects : प्रविवरण
Pros & Cons : पक्ष-विपक्ष	Quorum : गणपूर्ति
Provident Fund : भविष्यनिधि	Quotation : निवेदित दर
Quota : यथांश	Reconstitution : पुनर्गठन
Recognition : मान्यता	Rectification : संशोधन/परिशोधन
Recruitment : भर्ती	Reference to context : पूर्वापर संबंध
Reference : संदर्भ	Registering Authority : पंजीयन अधिकारी
Regional : प्रादेशिक	Registrar General : महापंजीकार
Registrar : कुलसचिव/पंजीकार	Reminder may be sent : स्मरण पत्र भेजा जाय
Regulation : विनियम	Representation : प्रतिनिधित्व
Remuneration : पारिश्रमिक	Retirement : सेवा से निवृत्ति
Resignation : त्यागपत्र	Revenue Stamp : रसीदी टिकट
Revenue : राजस्व	Safety : सुरक्षा
Routine : नित्यकर्म	Slum : गंदी वस्ती/झोपडपट्टी
Proposal : प्रस्ताव	Scheduled : अनुसूचित
Sanctional : स्वीकृत	Seal : मुद्रा
Seal : मुद्रा	Secretary : सचिव
Secretariat : सचिवालय	Section : अनुभाग
Secretary General : महासचिव	Seminar : संगोष्ठी
Self-explanatory : स्वतः स्पष्ट	Stationery : लेखनसामग्री
Semi-official : अर्ध सरकारी	Status quo : यथापूर्व स्थिति
So far as possible : यथासंभव	Stipend : वृत्तिका
Stores : भंडार	Strike of the name : नाम काट दिया जाय
Submitted for perusal : अवलोकनार्थ प्रस्तुत	Subsidy : सहायकी/परिदान
Substitute : एवज/प्रतिस्थापन	Surrender value : समर्पण मूल्य
Surveyor : सवैक्षक	Tender : निविदा
Till further orders : अन्य आदेश होने तक	To the best of ability : पूरी योग्यता से
Traffic : यातायात	Transfer : बदली
Transport : परिवहन	Tribunal : अधिकरण
U.P.S.C. : संघ लोक सेवा आयोग	Uncalled for : अनुचित
Under : अवर	Under Consideration : विचाराधीन
Under mentioned : निम्नलिखित	Under one's hand : अपने हस्ताक्षर सहित
Upper : ऊपरी	Vacancy : खाली स्थान/रिक्ति
Verification : सत्यापन	Veto : निषेधाधिकार
Voucher : प्रमाणक	With effect from : से प्रभावी
Xerography: vidyut chhayacitran	With full particulars : पूरे ब्यौरे सहित
Yearly : वार्षिक/सालाना	Zonal : मंडलीय क्षेत्रीय

संदर्भ ग्रन्थ

१. प्रयोजनमूलक भाषा और कार्यालयी हिन्दी - डॉ. कृष्णाकुमार गोस्वामी, कलिंगा पब्लिकेशन, दिल्ली
२. प्रयोजनमूलक हिन्दी : विविध आयाम - माया सिंह, जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद।
३. प्रयोजनमूलक हिन्दी : पारिभाषिक शब्दावली - डॉ. मधुधवन, जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद।
४. प्रयोजनमूलक हिन्दी - विनोद दोबरे, वाणी प्रकाशन, दिल्ली।
५. जनसंचार : विविध आयाम - ब्रजमोहन गुप्त, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली।

TYBA 49

६. जनसंचार और हिन्दी पत्रकारिता - अर्जुन तिवारी, जयभारती प्रकाशन, दिल्ली।
७. प्रयोजनमूलक हिन्दी : विविध आयाम - डॉ. मनोजकुमार पाण्डेय, ऋषिका प्रकाशन, इलाहाबाद।
८. संचार संशोधन : पद्धति अने समीक्षा - डॉ. चन्द्रकांत मेहता, गुर्जर प्रकाशन, अहमदाबाद।
९. प्रयोजनमूलक हिन्दी - डॉ. नरेश निश्र, डॉ. सुरेश सिंहल, अभिनव प्रकाशन, दिल्ली।

अंक विभाजन

४	आलोचनात्मक प्रश्न	४ ११	४४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२ ६	१२
१५	परिभाषिक शब्दावली	१४ १	१४
		कुल अंक	७०

अथवा

- प्रश्नपत्र-११ हिन्दी पत्रकारिता
भाग (अ) पत्रकारिता के सिद्धांत और इतिहास
- पत्रकारिता का स्वरूप और प्रमुख प्रकार।
  - भारत में पत्रकारिता का आरंभ।
  - हिन्दी पत्रकारिता का उद्भव और विकास।
  - समाचार पत्रकारिता के मूलतत्त्व - समाचार संकलन तथा लेखन के मुख्य आयाम।
  - संपादन कला के सामान्य सिद्धांत - शीर्षकीकरण, पृष्ठ-विन्यास, आमुख और समाचारपत्रकी प्रस्तुति-प्रक्रिया।
  - समाचार पत्रों के विभिन्न स्तंभों की योजना।
  - दृश्य सामग्री (कार्टून, रेखाचित्र, लेखाचित्र/ग्राफिक्स) की व्यवस्था और फोटो पत्रकारिता।
  - समाचार के विभिन्न स्रोत।
  - संवाददाता की अर्हता, श्रेणीएवं कार्यपद्धति।
  - पत्रकारिता से संबंधित लेखन - संपादकीय, फीचर, रिपोर्टाज, साक्षात्कार आदि की प्रविधि और व्यवहार।
  - इलेक्ट्रॉनिक मीडिया की पत्रकारिता - रेडियो, टी.वी. वीडियो, केबल, मल्टी मीडिया और इण्टरनेट की पत्रकारिता।
  - मुद्रण पत्रकारिता और मुद्रणकला, प्रूफ शोधन, ले-आउट तथा पृष्ठ-सज्जा।
  - पत्रकारिता का प्रबंधन - प्राशासनिक व्यवस्था, बिक्री तथा वितरण व्यवस्था।
  - विज्ञापन के लाभ तथा हानि।

भाग-ई पारिभाषिक शब्दावली

A.B.C. : पत्र प्रसार परिगणना संस्था।	Abridgement : संक्षेपण।
Absolute : स्वाधीन। पूर्ण।	Accreditation : प्रत्यायना मान्यता।
Acknowledge : पावती देना। स्वीकारना।	Acquittal : विमोचन छुटकारा।
Ad valorem : मूल्य नुरखर।	Adulteration : मिलाबट।
Adultery : व्यभिचार।	Advertisement : विज्ञापन।
Aesthetics : सौन्दर्यशास्त्र।	Affect : असर करना।
Affidavit : शपथ पत्र।	Affiliate : संबंध करना।
Agent : अभिकर्ता। प्रतिनिधि।	Agreement : अक्द। समझौता। करार।
Alignment : सरेखण।	Allegory : रूपककथा।
Alliance : मेल। मैत्री।	Alternation : एकांतरण।
Ambassador : राजदूत।	Apologue : नीतिकथा।
Applicant : आवेदक। उम्मीदवार।	Approval : सहमति। सम्मति।
Architect : वास्तुविद।	Article : लेख।
Assignment Book : निर्देश पुस्तिका।	Assignment man : संवाददाता।
Associate : सययोगी।	Attorney : प्रतिनिधि न्यायवादी।
Authoritative : प्रामाणिक।	Authority : प्राधिकारी। अधिकार। हकूमत।
Autobiography : आत्मकथा।	Award : पंच निर्णय। पुरस्कार।
Back page : पिछला पृष्ठ।	Bail : जनामत। प्रतिभूति।
Ballet : नृत्यनाटिका।	Banner : समाचार पत्रका सबसे बड़ा शिर्षक।

Basic : बुनियादी। आधारीय। मौलिक।	Beat : समाचार एकत्रित करने का क्षेत्र।
Bibliography : ग्रन्थ सूची।	Bigger type./Bold type : मोटा मुद्रण।
Bi-monthly : द्वैमासिकी। दुमाही-पत्र।	Binding : जिल्द साफी।
Blank : अमुद्रित/खाली	Blockade : समुद्रीय धेरा। समुद्रकी नाकाबन्दी।
Board : परिषद। समिति।	Bona fide : प्रामाणिक। वास्तविक।
Bottom of page : पृष्ठ का अधोभाग	Box head : शीर्षक पंक्ति
Brief : संक्षिप्त समाचार।	Broadcast : प्रसारण
Bull dog : समाचार पत्र का प्रभात संस्करण।	Bulletin : समाचार।
Bureau : समाचार संग्रह केन्द्र।	Bureaucracy : नोकरशाही। अधिकारीशासन।
By line : हस्ताक्षर युक्त	Canons of journalism : पत्रकारिता के नीति सिद्धामत।
Caption : शीर्षक चित्र परिचय।	Cartoonist : व्यंग्य चित्रकार।
Casual : आकस्मिक	Centre spread : मध्य पृष्ठीय सज्जा।
Charity : धार्मिक दाना। खैरात। हितौषिता।	Charter : अधिकार पत्र। किराण पर।
Chief Editor : प्रधान संपादक।	Chorus : बृंदगान। समूह गाना। गायकगण।
Circular : परिपत्र। वतुल।	Circulation : समाचार पत्रोंकी औसत प्रचार संख्या।
Class : वर्ग। श्रेणी।	Classified : बर्गी कृत
Clause : धारा।	Clerical error : लेखन असुद्धि
Code of journalism : पत्रकारिता की आचार सहिता।	Code : संहिता। नियमावली। खूट संकेत।
Collaborate : सहयोग देना।	Column : स्तंभ। कालम।
Columnist : स्तंभ-लेखक	Combination run : संयुक्त मुद्रण।
Commentary journalism : वृत्तांत पत्रकारिता।	Commentator : वृत्तांतकार।
Commercial : वाणिज्यिक पत्रिका।	Communication : संचार। संप्रेषण।
Communicator : सम्प्रेषक।	Composing room : अक्षर योजना कक्ष।
Composing : छपाई के अक्षरों को जोड़ना।	Compositor : अक्षर योजक।
Condensation : संक्षेपण।	Constituency : क्षेत्र
Contest : प्रतियोगिता। कलह।	Context : प्रसंग।
Contract : इकरार। अनुबन्ध। सविदा।	Contradictions : अंतर्विरोध। प्रतिवाद। विरोधोक्ति।
Cooperation : सहकार। सहकरण।	Copy holder : प्रूफरीडर का सहायक
Copy right : प्रतिलिप्याधिकार। कॉपी-राइट।	Copy : पांडु लिपि।
Correction : संशोधन। भूल सुधार।	Correspondent : संवाददाता।
Country news paper : प्रादेशिक समाचार पत्र।	Crime story : अपराध समाचार
Cross line : एक पंक्ति का लघु शीर्षक।	Cross reference : प्रतिसंदर्भ।
Current affairs : सामायिक चर्चा।	Cut line : चित्र परिचय।
Daily : दैनिक समाचार पत्र।	Dairy : दुग्धशाला।
Dash : शीर्षकों के विभाजनके लिए डाली गई लाईन	Date line : स्थान दिनांक का उल्लेख
De facto : वस्तुतः।	Dead line : अंतिम समाचार की अंतिम पंक्ति।
Dead : रद्द समाचार	Debenture : ऋणपत्र।
Deck : शीर्षक का अंश।	Degree : पदवी।
Delegate : प्रतिनिधि।	Delete : शब्द को हटाना। विलोपन करना।
Delivery : पहुँचाना वितरण।	Descriptive bed वर्णनात्मक कथामुख
Desk man : उपसंपादक	Diary : दैनिकी।
Display : सजावटी छपाई	Dividend : लाभांश।
Donation : चन्दा। सहायक दान।	Doublet : एकसे अधिक स्थान पर प्रकाशित समाचार।
Drama : रूपक। नाटक। Comedy: सुखांतिका।	Drop letter : दीर्घाक्षर।
Tragedy : शोकांतिका।	
Dummy : ख्राफा	Editor : संपादक
Editorial policy : संपादकीय नीति।	Editorial Writer : अग्र लेख लिखनेवाला।
Editorial : संपादकीय लेख। अग्रलेख।	Editorialize : संपादकीय दृष्टि बिंदु।
Effect : असर। नतीजा। प्रभाव।	Electronic journalism : आकाशवाणी आदिकी पत्रकारिता।

Em : टाईप मापनीकी इकाई	Embargo : तटावरोध
Embossing : उभार मुद्रण।	Eminent domain : सर्वोपरि आधिपत्य।
Emissary : दूत।	Encyclopedia : विश्वकोष। ज्ञानकोश।
Enterprise : उद्यम। उपक्रम।	Envoy : दूत।उपराज दूत।
Escort : अनुरक्षी।	Estimate : अंदाज।
Ethic of journalism : पत्रकारिता के नीति सिद्धांत।	Ex gratia : अनुग्रहपूर्वक।
Ex officio : पदेन। पद के नाथे।	Ex parte : एक पक्षीय।
Exchequer : राजकोष	Excise : उत्पाद शुल्क। चुंगी।
Exclusive : वह विशेष समाचार जो किसी अन्य समाचार पत्र को प्राप्त न हुआ हो।	Exploitation : शोषण।
Fable : नीतिकथा।	Fait accompli : संपन्न कार्य।
Feature : मानवीय भावनाओं स परिपूर्ण लेख।	Fellowship : अध्येता वृत्ति।
Fifth Column : गुप्त विद्रोही। आस्तीन का साँप।	Filler : वे समाचार आवश्यकता पडने पर समाचार पत्रे के खोंचे भरतो हैं।
Final proof : अंतिम प्रूफ	Fiscal : वित्तीय। राजस्व संबंधित।
Flag : शीर्षक	Flash : तडित समाचार।
Folio : पृष्ठ संख्या	Foreman : अधिकर्मी। फोरमैन।
Forma : फर्मा	Format : रूप। ग्रन्थाकार।:आरूप। फारमेट
Fortnightly : पाक्षिक पत्रिका।	Fourth estate : श्रमजीवी वर्ग।
Free expression : स्वतन्त्र अभिव्यक्ति।	Free Lancer : स्वतंत्र पत्रकार।
Freight : मालभाडा।दुलाई। Fright भीति।डर।	Front page : मुख पत्र। आवरण।
Fundamental : मूलभूत। मौलिक	Gazette : राजपत्र।
Ghestwriter : छहलेखक	Glazed paper : चमकीला कागज
Global : विश्वव्यापक।	Good offices : मध्यस्थी।
Graffiti : भित्ति पत्रकारिता	Gratuity : उपदान।
Green proof : असंशोधित प्रूफ	Green room : सज्जा गृह। नैपथ्यशाला।
Guide line : संकेत पंक्ति	Gutter journalism : गंदी पत्रकारिता
Habeas Corpus : बन्दी प्रत्यक्षीकरण। व्यक्तिगत स्वतंत्रता का शासनपत्र।	Hard news : जिस समाचारमें केवल तथ्य हो व्याख्यान विश्लेषण न हो
Head line : शीर्षक, मुख्य समाचार।	Hell box : जिस डिब्बे में रद्दी टाइप फैंके जाते हैं
Homicide : नरहत्या।	Hostile : प्रतिकूल। Hostel। छात्रावास।
House organ./House journal : संस्थापत्र। प्रतिष्ठान पत्र।	Ideology : विचारधारा।
Illusion : भ्रम	Image : बिंब।
Impeachment : अभियोग। अधिक्षेप।	Impound : जप्त करना।
Impression : छाप। दाब।	Impressionist writing : प्रभाववादी लेखन।
In charge : कार्यभारी प्रभारी	In lieu of : के बदले। के स्थान में।
In toto : पूर्णतः। पूरी तरह से।	Indent : किसी पंक्तिमें एक या दोनों ओर हाश्य छोडना
Indian Press Council : भारतीय प्रेस परिषद।	Indo European (languages) : भारत-युरोपीय (भाषाएँ)
Information : सूचना।	Inquest : न्यायिक जाँच।
insolvency : दिवाला। दिवालियापन।	Intaglio : उत्कीर्ण छपाई
Interalia : (अन्य बातों)-के साथ साथ।	Interpretative reporting : व्याख्यात्मक समाचार लेखन।
Interview : साक्षात्कार।	Intravires : शक्त्याधीन। शक्ति के आधीन।
Investigative : खोजी।	Italic : तिरछे टाइप।
Job printing : फुटकर छपाई।	Journal : पत्र
Journalism : पत्रकारिता।	Jump line : शेष पंक्ति।
Justification : समकरण।	Juvenile : किशोरीय। बालक संबंधित।
Key : चाबी। कंजी। मूल। सुर।	Kill : लिखित सामग्री को नष्ट करना

Knock down : समाचार खंडन।	Label head : नीरस शीर्षक।
Late news : ताजा समाचार।	Lay off : अस्थायी बन्दीकरण।
Layout : पृष्ठ विन्यास। पृष्ठ योजना।	Lead : कथामुख। अग्रसर।
Leader : संपादकीय लेख। अग्रलेख।	Legend : दन्तकथा। अनुश्रुति। चित्र विवरण।
Legitimacy : न्याय सम्मत। औचित्य।	Legnan : समाचार संग्रहकर्ता।
Letter spacing : अक्षर अंतराल।	Liability : उत्तर दायित्व।
Line block : लाइनों से बना चित्र।	Linguistics : भाषाविज्ञान।
Linotype : पंक्ति अक्षरयोजक यंत्र।	Literary : साहित्यिक।
Lithography : शिलामुद्रण।	Local : स्थानीय।
Logbook : कार्यदैनिकी। निर्देश पुस्तिका।	Lyric : गीतिकाव्य-गीत।
Make up : पृष्ठ सज्जा पृष्ठ रचना।	Mandate : प्रादेश। आज्ञा।
Manifesto : घोषणापत्र।	Manual : शारिरीक। पुस्तिका।
Manuscript : पांडुलिपि।	Marginal : सीमान्तिक।
Mass media : जनसंचार माध्यम।	Matinee : अपराहन।
Memorandum : ज्ञापन निवेदन।	Metaphor : रूपक।
Misprint. Printer's Devil : मुद्रण दोष।	Mixture : मिश्रण।
Modus operandi : कार्य प्रणाली।	Monotype : मुद्राक्षर योजक यंत्र।
Mouthly : मासिक पत्रिका।	Motif : कथाबीज। अभिप्राय। लक्ष्य।
Myth : पौराणिक। काल्पनिक।	Name Plate : नामपट्टिका।
Natural Justice : नैसर्गिक न्याय। कुदरती न्याय।	Neo/New : नवीना। नया।
News abstract : समाचार सार।	News Agency : समाचार समिति।
News Analysis : समाचार विश्लेषण।	News Compilation : समाचार संकलन।
News Editor : समाचार संपादक।	News Item : समाचार।
News magazine : समाचार पत्रिका।	News Paper : समाचार पत्र।
News print : अखबार की कागज।	News resources : समाचार स्रोत।
News sense : समाचारकी परख।	Nexus : संबंध।
Notice : सूचना। ध्यान।	Notification : अधिसूचना। जाहिनामा।
Notrify : ध्यानमें लाना।	Null & Void : बातिल। शून्य। रह।
Objective : वस्तुनिष्ठ।	Obscenity : अश्लीलता।
Obsolete : अपचलित। पुराना।	Off print : मुद्रण।
Off the record : प्रकाशित न करनेवाला वक्तव्य।	Offset printing : एक मुद्रण प्रणाली।
Ordinance : अध्यादेश।	Organ : मुख्यपत्र।
Out of print : अप्राप्य।	Over matter : आवश्यकता से अधिक सामग्री।
Pagination : पृष्ठांकन।	Pamhlet : करपत्रिका। चौपत्रा।
Pamphlet : पुस्तिका।	Panel : संक्षिप्त समाचार।
Parable : दृष्टांत कथा। नातिकथा।	Paradox : विरोधाभास।
Parasite : परजीवी।	Perannum : प्रतिवर्ष।
Per capita : व्यक्तिवार।	Periodical : नियत कालिक पत्रिका।
Pensora grata : ग्राह्य व्यक्ति।	Picketing : धरना।
Pictorial magazine : सचित्र पत्रिका।	Picture editing : चित्र संपादन।
Plebiscite : सर्वजन मत।	Popular journalism : लोकप्रिय पत्रकारिका।
Power of attorney : मुख्तारनामा।	Prearnble : आमुख।
Preference : अभिरूचि। पसंद। अग्रता।	Premium : फिश्त।
Press Communique : प्रेस विज्ञप्ति।	Press revise : अंतिम प्रुफ।
Prime facia : प्रथम दृष्टिया। पहलीनजरमें।	Print order : मुद्रण आदेश।
Probation : परिचीक्षा। आज्माइशा।	Professional : व्यावसायिक।
Prohibition : निषेध। महानिषेध।	Promissory Note : वचनपत्र।
Proof reading : प्रूफ संशोधन।	Propaganda : प्रचार।
Prospectus : विवरण पत्रिका।	Public interest : लोकहित।
Public relation : जन संपर्क।	Publisher : प्रकाशक।

Publisize : प्रचार करना।	Quantum merit : जितना काम उतना दाम।
Quarterly Journal : त्रिमासिक पत्रिका	Quarto : चौपन्ना
Reader interest : पाठक अभिरुचि	Receiver : संग्राहक।
Recognition : मान्यता। स्वीकृति।	Recto : दहिना पृष्ठ
Reference : संदर्भ। प्रेषण। पृच्छ।	Referendum : लोकमत संग्रहण।
Regional : प्रादेशिक। क्षेत्रीय।	Regional : प्रादेशिक।
Reimposition : पुनःपृष्ठ योजन	Release : प्रकाशन अनुमति
Remuneration : पारिश्रमिक। मेहनताना। पुरस्कार।	Renaissance : पुनःप्रबोधकाल।
Report : घटना। प्रतिवेदन।	Reporter : संवाददाता
Reporting/News writing : समाचार लेखन।	Reprinting : पुनर्मद्रण
Research : अनुसंधानात्मक	Resistance : प्रतिरोध
Resolution : संकल्प। प्रस्ताव।	Retaliation : बदला।
Returning Officer : चुनाव अधिकारी	Revise : संशोधित या परिशोधित प्रूफ
Revolution : क्रान्ति।	Reweite : पुनलेखना।
Running story : धारावाही समाचार।	Rural : ग्रामीण
Sectional story : धारावही समाचार।	Saga : आख्यान।
Sabotage : गुप्त विनाश। अंतर्ध्वंस।	Schedule : योजनापत्र। समाचार सूची। सूची।
Schedule of printing : मुद्रण कार्यक्रम	Scoop : विशेष समाचार सूचना
Scholarship : छात्रवृत्ति।	Scrutiny : छाणबीन।
Scope : गुंजाइश। अवसर।	Seminar : परिसंवाद। गोष्ठी।
See copy : मिलान करना।	Show Cause : कारण दर्शक।
Serif : अलंकृत मुद्राक्षर।	Small caps : छोटे दीर्घाक्षर।
Slug. Guide line : संकेत शब्द	Sovereignty : प्रभुता। सर्वोपरि राजसत्ता।
Soldiering : कामचोरी।	Spacing material : अंतराल सामग्री।
Space : अंतराल	Sport column : खेल स्तंभ।
Spectator : प्रेक्षक। दर्शक।	Spread : विस्तृत समाचार
Spot news : घटना स्थल से प्राप्त समाचार।	Statistics : आँकड़े। सांख्यिकी।
Statement : विधान।	Stipend : वृत्ति। वजीफा।
Status quo : यथावत। यथापूर्व।	Strategy : दांवपेच। व्यूह-रचना।
Straight news शुद्ध समाचार	Sub heading : उपशीर्षक
Stringer : अनिश्चित पारिश्रमिक	Subjective : आत्मनिष्ठ
Subjudice : न्यायाधीन।	Subscriber : अंशदाता। अभिदाता। ग्रहक।
Submission : निवेदन। प्रस्तुतिकरण।	Suo motu : स्वप्रेरणा।
Substitute : प्रतिस्थानी। एवज।	Syndicate : परिषद। संघ।
Supervisor : परिवेक्षक।	Take : प्राकाश्य सामग्री का अंश।
Tabloid news paper : छोटा समाचार पत्र।	Technique of editing : संपादन कला।
Tale/Story : कहानी। किस्सा। कहानी। किस्सा।	To cover : समाचार संकलन।
Tele-printe : तार संवाद मुद्रण यन्त्र	Tracable : शोधसुलभ।
Tone : भंगिमा। भाव। लहजा। स्वर। आवाज। ध्वनि।	Trespass : अतिक्रमण। उल्लंघन।
Trade journal : व्यापार पत्रिका।	Trustee : न्यासी। जिम्मेदार। धरोहरदार।
Tribural अधिकरण	Type display : आकर्षी टाइप
Trusty : ईमानदार। सच्चा।	Typography : टाइपकला।
Type face : छापे अक्षरों की बनावट।	Universal : सर्वत्र।
Ultra vires : अधिकारातीत। अधिकार से बाहर।	Upper case : केपिटल अक्षर।
U.G.C. : विश्वविद्यालय अनुदान आयोग	Utopia : आदर्श समाज (जो वास्तव में संभवन हो)
Upstyle : दीर्घाक्षर शैली	Variance : अनबन। फूट। मतभेद।
Validity : प्रामाण्य। प्रामाणिकता।	Verso : पुस्तक का बाया पृष्ठ
Verfication : सत्यापन।	Vocational : व्यावसायिक
Vice/Deputy उपाप्रति।	Wage : मजदूरी।
Vow : वादा। करार।	Working journalist : श्रमजीवी पत्रकार।

TYBA 54

Weekly News paper : साप्ताहिक समाचार पत्र
 Writ : समाचारआदेश।लेख।हुकमनामा।परवाना।
 Xerography : (विद्युत) छायाचित्रण।
 Year book : शब्दकोश।
 Zero hour : समाचार आदि लेने का अंतिम समय।

Writing : लेखन।
 Xerox : (विद्युत) नकल। छायाचित्र।
 Yellow journalism : पीत पत्रकारित्व।
 सस्ते और लोकरंजनकारी पत्रकारित्व
 Zip : सनसनाहट।उत्साह।बाँधनी।

संदर्भ ग्रन्थ

१. पत्रकारिता : विविध विधाएँ - डॉ. राजकुमारी रानी, जयभारती प्रकाशन, दिल्ली।
२. समाचार पत्र प्रबंधन - डॉ. गुलाब कोठारी - राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली।
३. समाचार संपादन - कमल दीक्षित, महेश दर्षण, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली।
४. फीचरलेखन : स्वरूप और शिल्प - डॉ. मनोहर प्रभाकर, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली।
५. मीडिया और बाजारवाद - संपादक रामशरण जोशी (से) राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली।

अंक विभाजन

४	आलोचनात्मक प्रश्न	४	११	४४
२	संक्षिप्त प्रश्न	२	६	१२
१५	परिभाषिक शब्दावली	१४	१	१४
		कुल अंक		७०

THIRD B.A.**(Sindhi Principle)***(Effect from June-2005)***Paper-VI : Old Poetry :**

- (i) Kazi Quadan Jo Kalam—By Hiro Thakkur
 “Samia Ja Choond Salok” Ed. by B. H. Nagrani
 (Published by Sahitya Academi, New Delhi)

Division of Marks

2	Long Questions	2 x 12	24
3	Reference	3 x 7	21
2	Short Notes	2 x 5	10
15	Objective Type Questions	15 x 1	15
	Total Marks		70

Paper-VII : Principles of Literature :**Book Recommended :**

- (i) Sahit Ja Siddhant : Ed. by Anand Khemani
 (ii) Adabi Usul by : M. U. Malkani
 (iii) Theory of Literature (Eng.) by Hudson

Division of Marks

4	Long Questions	4 x 11	44
2	Short Notes	2 x 6	12
14	Objective Type Questions	14 x 1	14
	Total Marks		70

Paper-VIII : Sindhi Drama and Novel

1. Aashiyano (Full Length Play) - Krishin Khatwani
2. Aarsi Aado (Novel) - Kala Prakash

Division of Marks

3	Long Questions	3 x 12	36
3	References	3 x 6	18
2	Short Notes	2 x 8	12
	Total Marks		70

Paper IX : Sindhi Language and Grammar

(With Special reference to the peculiarities of Sindhi Grammar & Phonetics)

Topics covered :

1. Language and Scrip (General)
2. Origin and development of Sindhi Language and script
3. Grammar of Sindhi Language

Book Recommended

- (i) "Sindhi Bolia Ji Tarikh" Bherumal Adwani (Related two chapters)
- (ii) Bhasha Shastra by Popati Hiranandani
- (iii) "ILME LISAN a in Sindhi Zaban" by Ali Nawaz Hajan Khan Jatoi.

Division of Marks

4	Long Questions	4 x 11	44
2	Short Notes	2 x 6	12
14	Objective Type Questions	14 x 1	14
	Total Marks		70

Paper X : History of Sindhi Literature from 1947 to 1980 :

(Specially of Sindhi Poetry, Sindhi Fiction & Sindhi Drama)

Books recommended :

- (i) "Virhange Khan Poi Je Sindhi Sahitya Jo Jaizo" : by M. U. Malkani
- (ii) "Sindhi Sahitya Jo Ithas" (sindhi Devnagri) : by M. K. Jetly
- (iii) Choond Sindhi Shair : Edited by : H. I. Sadarangani (Preface Only) Published by Sindhi Sahitya Academy, New Delhi.
- (vi) "Sindhi Kahani, Natak ain Tanqeed" : by A. J. Uttam
- (v) "Azadia Baid Sindhi Sahitya Jo Ithes" : by Lilo Ruchandani, Published by Sindhi Sahitya Academy, Gujarat.
- (vi) History of sindhi literature : Popati Hiranandani.

Division of Marks

4	Long Questions	4 x 11	44
2	Short Notes	2 x 6	12
14	Objective Type Questions	14 x 1	14
	Total Marks		70

Paper XI : Essay Writing on various Literary topics

Some topics are suggested as follows :

1. Sahitya Ain Samaj
2. Sindhi Lok Kala
3. Sahitya ain Manovigyan
4. Naon (New) Sindhi Adab
5. Sindhi Nasur Ji Osar
6. Shah Latif : Alamgir Shair
7. Sachal Sarmast
8. Samia Je Slokan Joon Kalatmak Khoobiyoan
9. Sindhi Kahania Jo Vikas
10. Sindhi Natak Jo Vikas
11. Sindhi Sahitya Mein Tanqeed Ji Osar
12. Sindhi Shairi Men Tajurba
13. Virhange jo Sindhi abab te asaru
14. Sindhi boli-a joon khasoosatoon
15. Hindustan mei sindhi adab je vaadhaare ja masaila

Division of Marks

3	Essays	2 x 35	70
	Total Marks		70

TYBA 56
URDU (2006)

Paper-VI : History of Urdu Literature :
(After Wali Upto Bahadur Shah Zafar)

Units

Unit 1 :

1. Meer Aur Sauda Ka-Ahad, Khuaja Meer Dard, Meer Hasan Waghairah.
2. Sauda Ki Khidmat-e-Zaban Aur Khidmat-e-shairi.
3. Khwaja Meer Dard, Meer Soz aur Meer Asar ki Shaeri.
4. Lakhnaoo mein Urdu shaeri ka Ibtadaee daur : Insha, jurat Mus-hafi, Nasikh Atish, Naseem, Aniso-Dabir.
5. Meer aur Sauda Ka Samajji Aur Siyasi Shaor.

Unit 2 :

1. Urdu Shaeri Ka Ahad-e-Zarrin
2. Shah Nasir Zaoq. Ghalib Momin Zafar, Aur Shefta aghairah ki Shaeri.
3. Nazir Akbar Abadi Ki Nazmoon Ki Khususiyat.
4. Nazir Akbarabadi Ki Shairi Mein Hindustan Ke Mushtareka Tahzeebi Anasir.

Unit 3 :

1. 18 Wien sadi Mein Urdu Nasr Ke Ruj-hanat, Asaalib Aur Adabi Khususiyat.
2. Fort William College Ki Buniyad Ke siyasi-o- Samajji Asbad, Halat.
3. Fort William College Ki Adabi Khidmat, Sada Aur Aam-Faham Usloob-e-Nigarish.
4. Fort William College Se Ghair-Mansoob Ma;sir Nasr, Insha, Bini Narayan Jahan, Abid Ali Khan Waghairah.
5. Urdu Ki Taraqee Mein Muballaghin Ka Hissa L: Qur;aan Majid Ke Tarajum-o-Tafasir.

Unit 4 :

1. Urdu Nasr ka Zarrin Ahad : Sir Saiyed, Mohd. Husain Azad, Hali, Shibli, Nazir Ahmed. Sharshar Sharat.
2. Ruswa ki Nasr Nigari.

Unit 5 :

1. Short notes on the topics about the prescribed period
2. Iham Goi, Rikhtee, Hijva goi, Hazal goi
3. jaidi urdu Nasr main khatut-e Ghalib
4. european musannifin ki urddu Tasaneef
5. urdu lughat
6. Maruf shora & Mashoor udba (Taaruf)

Books recommended

1. Tareekh-i-Adab-i-Urdu, by Saxena.
2. Urdu Adab Ki Tarikh, by Ejaz Husain.
3. Urdu Adab Ki Tanqidi Tarikh, by Ahtesham Husain.
4. Dehli ka Dabistan-i-Shaeri. : Nurul Hasan Hashmi.
5. Urdu Adab Ki Tarikh By Abdul Qadar sarwari.

Paper VII-/Lisaniyat :

Unit 1 :

1. Lisaniyat KI Tarif-Maqasid Aur Fawaid.
2. Lisaniyat Ki Tarikh.
3. Zaban Ki Mahiyat, Ibtada Aur Tashkeel.

Unit 2 :

1. Zaban Ka Irteqa-Fitri Irteqa, saoti tashaiyar. tabaddul Aur Udgami Asrat.
2. Ghair Fitri Irteqa-Awam Ka Hissa, Alimon Ka Hissa.

Unit 3 :

1. Zaban Ke Mukhtalif Khandan.
2. Hind Ariyayee Zabanen.
3. Jadid Hind Ariyayee Zabanen.

Unit 4 :

1. Hindustani Ka Aghaz.
2. Mukhtalif Nazariyat.
3. Urdu Zaban Ka Tadriji Irteqa.
4. Adabi Boliyaan, Gujarati, Dakkani Aur Shimali.

Unit 5 :

1. Nizam-I-Aswat, Waza-I, Istalhat Urdu Sautiye (phonem), Musammate (phonem)
2. Tasar'sruf Ka Amal.
3. Mutaebat, Muhaore Aur Uski Qismein. Kahawatein, sabaqe aur Lahaqe.

Books recommended

1. Urdu Lisaniyat : By Mirza Khalil Beg
2. Muqaddama-i-Tarikh-i-Zaban-i-Urdu : Masood Husain.
3. Kaifia By Kaifi.
4. Urdu Qawaeed by Dr. A. Haq.
5. Urdu Lisaniyat : Shaokat Sabzwari.
6. Urdu Tanqeed Ka Irtiqa : Ibadat Barelvi.
7. Zaban Aur Qawaeed : Rasheed Hasan Khan.
8. Zaban kya Hai ? : Khalil Siddiqui.
9. Hindustani Lisaniyat Ka Khaka by Saiyad Ahtesham Husain.
10. Waza-i-Istelhat By Wahiduddin Salim.

Paper VIII : Tanqeed

Units

Unit 1 :

1. Tanqeed Ki Ta'rif, Mukhtalif Nazariyat.
2. Tahseen, Tashrih, Tajziyah.
3. Tanqeed Ka Maqsad.
4. Tanqeed Ki Samaji Aur Adabi Ahmiyat.

Unit 2 :

1. Tanqeed-e-Qadim Ki Riwayat.
2. Mushaire, Tazkare, Asataza Ki Islah.
3. Taqrizon Mein Tanqeed.
4. Ahde Tagheer KI Tanqeed
5. Sir Sayed Islahi Tahrik.

Unit 3 :

1. Hali KI Tanqeed Nigari.
2. Hali Ke Tanqeedi Shuoor KI Nash-o-numa.
3. Hali Ke Tanqeedi Nazariyat.
4. Hali Ke Tanqeedi Tasnifat.
5. Shibli Ki Tanqeed Nigari.
6. Shibli Ke Tanqeedi Shuoor KI Nash-o-numa.
7. Shibli Ki Amali Tanqeed.

Unit 4 :

1. Mohammed Husain Azad, Ba Haisiyat Naqqad.
2. Urdu Tanqeed Mein Azad Ka Maqam
3. Hali, Shibli aur Azad Se Mutassir Naqqad-Wahiduddin Salom, Imdad Imam Asar, Mehdi, Ifadi.
4. Mohaqqueen Naqqad-Dr. Abdul Haq, Pundit kaifi, Pro-Mehmood Shirani, Masood Hasan, Habiburrahman Sherwam, Hamid hasan qudri, Dr. Zor, Sayed Suleman Nadvi.

Unit 5 :

1. Tanqeed Mein Maghrib Ke Asrat Ki Zalak.
2. Sir Abdul Qadir, Sajjad Zahir, Dr. Abdul Alim, Dr. Akhtar Husain Raepuri, Sayed Ahtesham Husam. Mohammed Husain Adib Aale, Aale Ahmed Suroor, Akhtar Ansari, Aziz Ahmed, Kalimuddin Ahmed etc.
3. Tanqeed Ki Qismein-Scientific Tanqeed, Ta'assurati Tanqeed, Marksi Tanqeed, Nafsiyati Tanqeed.

Books recommended

1. Urdu Tanqeed Ka Irtiqa by Ebadat Barelwi.
2. Jadeed Urdu Tanqeed, Usool Aur Nazaryiah by Sharib Rudelvi.
3. Urdu Tanqeed Par Ek Nazar by Kalimuddin Ahmed.
4. Adab Ka Tanqeedi Mutalea by Salam Sandelvi.
5. Tanqeedi Nazariyat-I & II by Ehtesham Husain.
6. Urdu Adab Ki Tanqeedi Tareekh-Saiyed Ehtesham Husain.
7. Tanqeed Aur Jadeed Tanqeed - Dr. Wazir Agha.
8. Urdu Mein Sainsi wa Takniki Adab. Dr. Mohammed Shakeel.

Paper IX :

Translations, Sanaye, Badaye, Ilm-i-Urooz, All Tajanees, Bahr-i- Hazaj, Ramal and Rajaz (Salim, Maqsoor & Mahzof).

Units

Unit 1 :

1. Urdu Se Gujarati Tarjuma.

Unit 2 :

1. Gujarati Se Urdu Tarjuma.

Unit 3 :

1. Sanae Lafzi, Tajnees, Taam, Naqis, Murakkab, Mutarraf, Mukarrar, Khatt, Ishteqaq. Sajja, Tarasih, Mutalwan, Muwazana, Taln...Tashbih Ise-aara, Zai Qafiyatain.
2. Sanae Manavi, Tazad, Muqabla, Iham, Iham Tazd, Mara'atun Nazir, Mushakelat, Muzamehat, Arsad, Aks-o-Tabdil, Ruju, Istikhdam, Laf-o-Nasr, Mubalegha, Husne-Tatil, Tajahule-Arefana.

Unit 4 :

1. Shair Ki Tarif-Arkane-Shair.
2. Ilme-Urooz Ki Ahmiyat.
3. Ilme-e rooz Ki Tarif Aur Uski Tarikh.
4. Ikhteyarate-Shairana.

Unit 5 :

1. Bahre-Ramal.....Salim-Maqsoor, Mahzoof.
2. Bahre-Hajaz.....Salim-Maqsoor, Mahzoof.
3. Bahre-Rajaz.....Salim-Maqsoor, Mahzoof.

Books Recommended

1. Tafheemul Balaghut-A-Wahab Ashrafi
2. Dars-i-Balaghat-Shamshur Rehman Farooqui
3. Tarjume Ki Riwayat Aur Fun by Umar Raees.
4. Mearajul Uruz by Saiyad.
5. Jadid Urdu Adab by Mohammed Hasan.
6. Anang aur Uruz by Kamal Ahmed Siddiqui.
7. Jadil Ilm-i-Uruz by Prof. A. Majid.

Paper X :

Detailed study of the following works.

Bagho Bahar - Meer Amman (Edited by Rasheed Hasan Khan)

Gulzar-i-Naseem-Daya Shankar Naseem

Unit I :

1. Klasiki Adab ka Mathum Aur Ahmiyat.
2. Dastan Ki Tarif Aur Uske Anasire-e-Tarkibi.
3. Meer amman Ki Mukhtasar Swaneh-Hayat.

Unit II :

1. Urdu Adab Mein Dastan Ki Ibtada-o-Irteqa.
2. Dastan goi.
3. Urdu Adab Ki Chand Mashhoor Dastanen.
4. Bagh-o-Bahar Ka Qissa.
5. Meer Amman Dehlavi Ka Usloob.

Unit III :

1. Sinf-e-Mathnavi Ki Tarif.
2. Urdu Mathnavi Ki Ibtada-e-Irteqa
3. Dastan Bagh-o-Bahar Ka Taj-ziya.
4. Shimali Hind Mein Mathnavi Ki Tarveej-o-Isharat.
5. Shimali-o-Junubi Hind Ke Chand Mash-hoor Mathnavigo Shoara.

Unit IV :

1. Pundit Dayashankar Nasim Ke Mukhtasar Halal-e-Zindagi.
2. Dastanon Mein Ma'Fau-qul Fitart Anasir.
3. Dastan Ke Hero. (Markazi Kirdar).
4. Gulzar-e-Nasim Masnavi Ka Khulasa.

Unit V :

1. Gulzar-e-Nzsim Ka Urdu Adab Mein Maqam.
2. Mathnavi She-rul-Bayan Se Mu'wazna.
3. Mathnavi Mein Hindustani Qadroon Ki Jhalak.

Paper XI : (Essay)

Units

Unit I :

1. Urdu Ghzal.
2. Urdu Qasida.
3. Urdu Masnavi.
4. Urdu Dakani Ghazal.
5. Urdu Dastan.
6. Urdu Mein Swaneh Hayat. (Swaneh Nigari).
7. Urdu Drama.
8. Urdu Khutoot.
9. Urdu Navil.
10. Urdu Afsana.
11. Urdu Mein Tanz-o-Mazah.

Unit II :

1. Dabistan-e-Delhi.
2. Dabistan-e-Lakhnau.
3. Fort Willium College.
4. Gujarat Mein Urdu.
5. Urdu Tanqeed.
6. Jadeed Urdu Shaeri.
7. Taraqqi Pasand Tahrik.
8. Urdu Marsiya.
9. Aadil Shahi Daur.
10. Qutub Shahi Daur.

TYBA 60

Topic as follows :

1. Gujarat Mein Urdu	12. Urdu Mein Tanqeed
2. Dakni Ghazal	13. Urdu Mein Tanz-o-Mazah
3. Urdu Dastan	14. Urdu Drama
4. Fort William College	15. Urdu Mein Khutoot Nigari
5. Urdu Ghazal	16. Jadeed Urdu Shaeri
6. Urdu Qasidah	17. Urdu Marthiyah
7. Urdu Mathnawi	18. Urdu Mein Taraqqi Pasand.
8. Urdu Afsana	19. Dubistan-e-Lakhnau
9. Urdu Navil	20. Dabistan-i-Dilli.
10. Urdu Adab Mein Swaneh Nigari	21. Urdu Adab (Adil shahi Daur mein)
11. Dilli Ka Dabistan-i-Shaeri	22. Urdu Adab (qutub Shahi Daur mein).

T. Y. B. A. - PHILOSOPHY

New Course in force from the year 2005-2006

- PAPER : VI INDIAN PHILOSOPHY
- PAPER : VII HISTORY OF WESTERN PHILOSOPHY
- PAPER : VIII SAMKHYAKARIKA AND YOGA DARSHANA
- PAPER : IX PHILOSOPHY OF MAHATMA GANDHI
- PAPER : X PLATO'S REPUBLIC
- OR
- PAPER : X PHILOSOPHY OF ART AND AESTHETICS
- PAPER : XI LOGIC AND SCIENTIFIC METHOD
- OR
- PAPER : XI PHILOSOPHY OF RELIGION

PAPER : VI INDIAN PHILOSOPHY

[Purva Mimansa, Uttar Mimansa (Shankara & Ramanuja), Charvak Darshana, Jaina Darshana & Baudha darshana]

- I Pura Mimansa : Epistemology (Sources Knowledge), Swatah Pramanyavada, Theory of Error, Concept of Self, Concept of God, Law of Karma.
- II Shankaracharya : Concept of World, Self and Brahman, Concept of Maya, Ramanujacharya : Concept of World, Self and Brahman.
Shruti Pramana according to Shankara and Ramanuja.
- III Charvak Darshana : Epistemology, Metaphysics . Jaina Darshana : Jiva and Ajiva, Law of Karma, Concept of liberation, Epistemology (five types of knowledge), Nayavada, Syadvada.
- IV Baudha Darshana : Four Noble Truths, Arya Ashtangika Marga, Theory of Dependent origination, Theory of Momentariness, Non-soul theory(Anatmavada), Classification of the schools of Baudha Philosophy.

Recommended Books

- (1) Chatterji and Datta, An Introduction to Indian Philosophy.
- (2) Sharma, Critical Survey of Indian Philosophy.
- (3) S. Radhakrishnan, Indian Philosophy.

TYBA 61

- (4) H. Hiriyanna, Outlines of Indian Philosophy.
(પ) સી.વી.રાવલ, ભારતીય દર્શનો
(દ) સી.વી.રાવલ, અવૈદિક દર્શનો
(૭) અનુ. ચં.પ્રા.શુક્લ તથા ઈન્દુકલા ઝવેરી, ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાનની રૂપરેખા.
(૮) એસ્તર સોલોમન, હિંદુ તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ.

પ્રશ્નપત્ર : VI ભારતીય દર્શનો

(પૂર્વમીમાંસા, ઉત્તરમીમાંસા (શંકર અને રામાનુજ), ચાર્વાકદર્શન, જૈન દર્શન અને બૌદ્ધ દર્શન)

- I પૂર્વમીમાંસા દર્શન : જ્ઞાનમીમાંસા (પ્રમાણો), સ્વતઃ પ્રામાણ્યવાદ, ભ્રમ અંગેનો સિદ્ધાંત, આત્મા અંગેનો ખ્યાલ, ઈશ્વર અંગેનો ખ્યાલ, કર્મનો સિદ્ધાંત.
II શંકરાચાર્ય : જગત, જીવ અને બ્રહ્મ અંગેનો ખ્યાલ, માયાનો સિદ્ધાંત.
રામાનુજાચાર્ય : જગત, જીવ અને બ્રહ્મ અંગેનો ખ્યાલ.
શંકર અને રામાનુજ મુજબ શ્રુતિ પ્રમાણ.
III ચાર્વાક દર્શન : જ્ઞાનમીમાંસા, તત્ત્વમીમાંસા.
જૈન દર્શન : જીવ અને અજીવ, કર્મનો સિદ્ધાંત, મોક્ષનો ખ્યાલ, જૈનદર્શનની જ્ઞાનમીમાંસા (પાંચ પ્રકારના જ્ઞાન), નયવાદ, સ્યાદ્વાદ.
III બૌદ્ધ દર્શન : ચાર આર્યસત્યો, આર્ય અષ્ટાંગિક માર્ગ, પ્રતીત્યસમુત્પાદવાદ, ક્ષણભંગવાદ, અનાત્મવાદ, બૌદ્ધ દર્શનની શાખાઓનું વર્ગીકરણ.

સુચિત પુસ્તકો

- (૧) Chatterji and Datta, An Introduction to Indian Philosophy.
(૨) Sharma, Critical Survey of Indian Philosophy.
(૩) S. Radhakrishnan, Indian Philosophy.
(૪) H. Hiriyanna, Outlines of Indian Philosophy.
(પ) સી.વી.રાવલ, ભારતીય દર્શનો
(દ) સી.વી.રાવલ, અવૈદિક દર્શનો
(૭) અનુ. ચં.પ્રા.શુક્લ તથા ઈન્દુકલા ઝવેરી, ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાનની રૂપરેખા.
(૮) એસ્તર સોલોમન, હિંદુ તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ.

PAPER : VII HISTORY OF WESTERN PHILOSOPHY

- I Sorates : Method of acquiring knowledge, The doctrine that knowledge is virtue.
Plato : Theory of knowledge, Characteristics of Ideas, Relation between the World of Ideas and the World of senses
Aristotle : Doctrine of causation, Matter and form, Theory of Evolution.
II Descartes : Method of doubt and Nature of the self, Proofs for the existence of God.
Spinoza : Doctrine of substance or God, Attribute and Mote.
Leibnitz : The Doctrine of monads, Pre – established harmony.
III Locke : Rejection of innate ideas, Origine of knowledge, Nature and Extent of knowledge.
Berkeley : Rejection of the existence of unthinking matter, Concept of God.
IV Hume : Epistemology, Denial of Soul–substance, Criticism of the ideas of cause.
Kant : Criticism of raltionalism & empiricism, An outline of Kant’s theory of knowledge.

Recommended Books

- (1) W. T. Stace, A Critical History of Greek Philosophy.
- (2) Frank Thilly, A History of Philosophy.
- (3) W. K. Wright, A History of Modern Philosophy.
- (4) A. K. Rogers, A Student History of Philosophy.
- (૫) અનુ. જ.આ.યાજ્ઞિક, પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનનો સરળ ઇતિહાસ.

પ્રશ્નપત્ર : VII પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ.

- I સોક્રેટીસ : જ્ઞાનપ્રાપ્તિની પદ્ધતિ, 'સદ્ગુણ એટલે જ્ઞાન' નો સિદ્ધાંત.
પ્લેટો : જ્ઞાનમીમાંસા, રૂપતત્ત્વોનો સિદ્ધાંત, રૂપતત્ત્વોની લાક્ષણિકતાઓ, રૂપતત્ત્વ અને ભૌતિક જગત વચ્ચેનો સંબંધ.
એરિસ્ટોટલ : કારણમીમાંસા, રૂપ અને ઉપાદાન, ઉત્ક્રાંતિનો સિદ્ધાંત.
- II ડેકાર્ટ : શંકાપદ્ધતિ અને આત્માનું સ્વરૂપ, ઈશ્વરના અસ્તિત્વની સાબિતીઓ.
સ્પિનોઝા : દ્રવ્ય કે ઈશ્વર અંગેનો સિદ્ધાંત, ગુણધર્મો અને પર્યાયો.
લાયબ્નિઝ : ચિદશુવાદ, પૂર્વસ્થાપિત સામંજસ્ય.
- III લોક : જન્મજાત વિચારોનું ખંડન, જ્ઞાનનું મૂળ, જ્ઞાનનું સ્વરૂપ અને જ્ઞાનની મર્યાદા.
બર્કલે : ભૌતિક પદાર્થના અસ્તિત્વનું ખંડન, ઈશ્વર અંગેનો ખ્યાલ.
- IV હૂમ : જ્ઞાનમીમાંસા, જીવાત્માનો નિષેધ, કારણમીમાંસા.
કૅન્ટ : બુદ્ધિવાદ અને અનુભવવાદની સમીક્ષા, જ્ઞાનમીમાંસાની રૂપરેખા.

સુચિત પુસ્તકો

- (1) W. T. Stace, A Critical History of Greek Philosophy.
- (2) Frank Thilly, A History of Philosophy.
- (3) W. K. Wright, A History of Modern Philosophy.
- (4) A. K. Rogers, A Student History of Philosophy.
- (૫) અનુ. જ.આ.યાજ્ઞિક, પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનનો સરળ ઇતિહાસ

PAPER : VIII SAMKHYAKARIKA & YOGA DARSHANA

- I Meaning of the word 'Samkhya', literature and Acharyas of Samkhya Darshana, List of criticism on Samkhyakarika, Introduction to Tattva, Epistemology in the Samkhyakarika, Theory of causation (Satkaryavada), Nature of cause and effect and difference between them, definition and there avasthas of quality, Three types of effect-Dharma Parinama, Lakshana Parinama and Avastha Parinama.
- II Nature of Gynas, Their Characteristics, Nature of Prakriti, Vyakta and Avyakta elements, Proofs for the existence of Prakriti, Nature of Self (Purusha), Proofs for the existence of Self, Plurality of Self, Prakriti and Purusha.
- III Tattva Sarga, Mahat Tattva, Ego, Five subtle elements and five gross elements, Senses, Internal Organs, Subtle Body, Bhautik Sarga, Bhava Sarga and Pratyaya Sarga- stages of knowledge, Eight Bhavas(Karika 43, 44, 45), Four types of Pratyaya Sarga, Five differences of Viparyaya, 28 ashakti (11 Budhivadha, Nine Tushti, 8, Siddhi), Bhutadi Sarga, Distruction, Bondage and liberation.
- IV Yoga Darshana : Ashtanga Yoga, Yoga Psychology, Samprajnata and Asamprajnata Yoga, Means of purification of Chitta, Vibhuti, Concept of God.

Recommended Books

- (૧) વસંત પરીખ અને જિતેન્દ્ર જેટલી, સાંખ્યકારિકા
- (૨) નગીન જી. શાહ, સાંખ્ય-યોગ
- (૩) Samkhyakarika

પ્રશ્નપત્ર : VIII સાંખ્યકારિકા અને યોગ દર્શન

- I સાંખ્ય શબ્દનો અર્થ, સાંખ્ય દર્શનના આચાર્યો અને સાહિત્ય, સાંખ્યકારિકા તથા તેના પરની ટીકાઓનો નામોલ્લેખ, તત્ત્વપરિચય, સાંખ્યકારિકાની જ્ઞાનમીમાંસા, સત્કાર્યવાદ, કાર્ય-કારણનું સ્વરૂપ અને ભેદ, ધર્મ (કાર્ય કે ગુણધર્મ)ની વ્યાખ્યા અને ત્રણ અવસ્થાઓ, ત્રિવિધ પરિણામ - ધર્મ પરિણામ, લક્ષણ પરિણામ અને અવસ્થા પરિણામ.
- II ગુણોનું સ્વરૂપ, તેમની લાક્ષણિકતાઓ, પ્રકૃતિનું સ્વરૂપ, વ્યક્ત અને અવ્યક્ત તત્ત્વો, પ્રકૃતિના અસ્તિત્વની સાબિતીઓ, પુરુષનું સ્વરૂપ, પુરુષના અસ્તિત્વની સાબિતીઓ, પુરુષ બહુત્વ, પ્રકૃતિ અને પુરુષ.
- III તત્ત્વસર્ગ, મહત્તત્ત્વ (બુદ્ધિ), અહંકાર ત્ત્વ, પંચ તન્માત્રા અને પંચ મહાભૂત, ઈન્દ્રિયો અને અંતઃકરણો, સૂક્ષ્મ શરીર, ભૌતિક સર્ગ, જ્ઞાનની શ્રેણીઓ, આઠ ભાવો (કા. ૪૩, ૪૪, ૪૫), પ્રત્યય સર્ગના ચાર પ્રકારો, વિપર્યયના પાંચ ભેદો, ૨૮ અશક્તિ - ૧૧ બુદ્ધિવધ, નવ તુષ્ટિ, આઠ સિદ્ધિઓ, ભૂતાદિ સર્ગ, પ્રલય, બંધન અને મુક્તિ.
- IV યોગ દર્શન : અષ્ટાંગ યોગ, યોગનું મનોવિજ્ઞાન, સંપ્રજ્ઞાન અને અસંપ્રજ્ઞાત યોગ, ચિત્ત શુદ્ધિના ઉપાયો, વિભૂતિઓ, ઈશ્વર અંગેનો ખ્યાલ.

સુચિત પુસ્તકો

- (૧) વસંત પરીખ અને જિતેન્દ્ર જેટલી, સાંખ્યકારિકા
- (૨) નગીન જી. શાહ, સાંખ્ય-યોગ
- (૩) Samkhyakarik

PAPER : IX PHILOSOPHY OF MAHATMA GANDHI

- I What is Truth according to Gandhi, Practice of truthfulness in social and individual life, The vision of truth as God, Difference of opinions, Struggle and violence immerged in individual truth.
- II Non-violence as a means of eliminating struggle and violence immerged through difference of opinion, Meaning of non- violence, Place and significance of celibacy, Tastelessness, Non-theft, Fearlessness, Non-acquisition etc. in individual and social life for the practice of non-violence, Imagination of non-violent state or Ramarajya, Nature of the 'tomorrow's' world.
- III Satyagraha as a condition to protest injustice and torture , what is Satyagraha?, When and who can do Satyagraha?, Type of Satyagraha, Discipline of Satyagrahi, Purity of means, Rights and duties as a civilian, Parties, Individual freedom, Freedom of giving vote, Nature of military and police in state.
- IV Religion and caste : Economy, Education, Family and marriage, Health, Gandhiji's views on caste system and the effect of that views in individual and social life.

Recommended Books

- (૧) આર.કે.પ્રભુ, ગાંધીજી લોકશાહી સાચી અને ભ્રામક.
- (૨) મ. જી. પટેલ, ગાંધીજીનું ધર્મતત્ત્વચિંતન.
- (૩) સં. ભારતન કુમારખા, ગાંધીજી - સર્વોદય દર્શન.
- (4) Complete Works of Mahatma Gandhi.

પ્રશ્નપત્ર : IX મહાત્મા ગાંધીનું તત્ત્વજ્ઞાન

- I ગાંધીજી અનુસાર સત્ય એટલે શું ? વૈયક્તિક અને સામાજિક જીવનમાં સત્યપાલન, સત્યનું ઈશ્વરના રૂપમાં દર્શન, વૈયક્તિક સત્યદર્શનમાં ઉભા થતાં મતભેદો, સંઘર્ષ, હિંસા.
- II મતભેદોમાંથી ઉભા થતાં સંઘર્ષ અને હિંસાના નિવારણરૂપે અહિંસા - અહિંસાનો અર્થ, અહિંસાના પાલન માટે બ્રહ્મચર્ય, અસ્વાદ, અસ્તેય, અભય, અપરિગ્રહ વગેરે વ્રતોનું વૈયક્તિક અને સામાજિક જીવનમાં સ્થાન અને મહત્તા, રાજ્યસત્તા વિનાની અહિંસક રાજ્યની કલ્પના અથવા રામરાજ્ય અને આવતી કાલની દુનિયાનું સ્વરૂપ.
- III અન્યાય અને અત્યાચારના વિરોધની શરતરૂપે સત્યાગ્રહ, સત્યાગ્રહ એટલે શું ? સત્યાગ્રહ કોણ અને ક્યારે કરી શકે ? સત્યાગ્રહના પ્રકારો, સત્યાગ્રહોની શિસ્ત, સાધનશુદ્ધિ, નાગરિક તરીકેની ફરજો અને હક્કો, પક્ષો, વ્યક્તિ સ્વાતંત્ર્ય, મતસ્વાતંત્ર્ય, રાજ્યમાં લશ્કર અને પોલીસનું સ્વરૂપ.
- IV ધર્મ અને જાતિ-અર્થવ્યવસ્થા, કેળવણી, પરિવાર-લગ્નસંસ્થા, આરોગ્ય, જાતિ કે વર્ણવ્યવસ્થા વિષયક ગાંધીજીના વિચારો અને તેનો વ્યક્તિ અને સમાનજીવન પર પ્રભાવ.

સુચિત પુસ્તકો

- (૧) આર.કે.પ્રભુ, ગાંધીજી લોકશાહી સાચી અને ભ્રામક.
- (૨) મ. જો. પટેલ, ગાંધીજીનું ધર્મતત્ત્વચિંતન.
- (૩) સં. ભારતન કુમારબા, ગાંધીજી - સર્વોદય દર્શન.
- (4) Complete Works of Mahatma Gandhi.

PAPER : X PLATO'S REPUBLIC

- I Life and works of Plato, Criticism of different definitions of justice, Opinions of Glaucon and Adaimentus regarding Justice and injustice, Origine and development of state, Basic elements of state and individual.
- II Problem of Education : Literature, Music, Athletics and health in Primary education, Principles of ideas state, Search for justice in state and individual, Reasons of the criticisms of philosophy and philosopher, Special characteristic of philosopher, Possibility and necessity of philosopher king.
- III Problem of knowledge : knowledge and opinion, Knowledge as the highest goal of life, Four stages of knowledge – metaphor of line, The difference between person of knowledge and ignorant through the metaphor of cave, Science and philosophy in higher education.
- IV Fall of ideal state and individual : Different types of fallen state, comparison between justful and unjustful life, Art and its effect on self, Immortality of self, story of Ar explaining the fruits of action and rebirth and significance of that story, People's criticism of plato.

Recommended Books

- (૧) એચ.એમ.જોશી, પ્લેટો.
- (૨) એન.બી.પટેલ, પ્લેટોનું રિપબ્લિક.
- (૩) પ્રાણજીવન પાઠક, પ્લેટોનું આદર્શનગર.
- (4) Nettleship R. L., Lectures on the Republic of Plato.

પ્રશ્નપત્ર : X Plato's Republic

- I પ્લેટોનું જીવન, સર્જન અને તેમાં રિપબ્લિક, ન્યાય અંગેની વિવિધ વ્યાખ્યાઓની સમીક્ષા, ન્યાય અને અન્યાય અંગેના ગ્લાઉકોન અને એડેઈમેન્ટસના મંતવ્યો, રાજ્યનો પ્રાકૃતિક ઉદ્ભવ અને વિકાસ, રાજ્ય અને વ્યક્તિનાં મુખ્ય તત્ત્વો.
- II શિક્ષણની સમસ્યા : પ્રાથમિક શિક્ષણમાં સાહિત્ય, સંગીત, વ્યાયામ અને આરોગ્ય વિષયક વિચારો, આદર્શ રાજ્યના સિદ્ધાંતો, રાજ્ય અને વ્યક્તિમાં ન્યાયની શોધ, તત્ત્વજ્ઞાન અને તત્ત્વજ્ઞાનીની નિંદાના કારણો, તત્ત્વજ્ઞાનીની વિશેષતાઓ, રાજર્ષીની શક્યતા અને આવશ્યકતા.

TYBA 65

- III જ્ઞાનની સમસ્યા : જ્ઞાન અને અભિપ્રાય, જીવનના સર્વોચ્ચ લક્ષ્ય તરીકે જ્ઞાન, જ્ઞાનની ચાર કક્ષાઓ - રેખા અને ગુફાના રૂપકો દ્વારા જ્ઞાની અને અજ્ઞાની વચ્ચેનો ભેદ, ઉચ્ચ શિક્ષણમાં વિજ્ઞાન અને તત્ત્વજ્ઞાન.
- IV આદર્શ રાજ્ય અને વ્યક્તિના આત્માનું પતન : વિવિધ પતિત રાજ્યપ્રકારો, ન્યાયી અને અન્યાયી જીવનની તુલના, કલા અને તેનો આત્મા પર પ્રભાવ, આત્માનું અમરત્વ અને મૃત્યુ બાદ ન્યાયી અને અન્યાયી વ્યક્તિને મળતું કર્મફળ તથા પુનર્જન્મ સમજાવતી 'અર' ની કથા અને તેનું તાત્પર્ય, પોપરે કરેલી પ્લેટોની ટીકા.

સુચિત પુસ્તકો

- (૧) એચ.એમ.જોશી, પ્લેટો.
(૨) એન.બી.પટેલ, પ્લેટોનું રિપબ્લિક.
(૩) પ્રાણજીવન પાઠક, પ્લેટોનું આદર્શનગર.
(૪) Nettleship R. L., Lectures on the Republic of Plato.

PAPER : X PHILOSOPHY OF ART AND AESTHETICS

- I Aesthetic experience and a work of art : The issue, Detachment and subjectivism, Illusionism and phenomenalism, Aesthetic experience without detachment of illusion, A new formulation, Application to the other theories, What fundamentally is a work of art? An answer suggested, Application to the other theories, Materials and medium, Form, Content and subject-matter, Expression and representation.
- II The art and the logic of talk about arts : Architecture and sculpture, Painting and photography, Dancing, Acting and Pantomime, Music, Literature, Description of arts, Interpretation of art, Evaluation of art.
- III Modern western aesthetics : John Hospers on art and emotion, Clive Bell on artistic representation and form, E. H. Gombrich on artistic representation, T. M. Greene on artistic greatness, David Hume on the standard of taste,
- IV Indian Aesthetics : Indian conception of the poet and the nature of poetry, the Vedantic and the Samkhya theories of rasa, Nature, content and the method of art, Nature of art experience, Art and morality.

Recommended Books

- (1) V. C. Aldrich, Philosophy of Art.
(2) Jerome Stolnitz, Aesthetics.
(3) M. Hiriyanna, Art Experience.
(4) J. N. Mohanti, Classical Indian Philosophy.

PAPER : XI LOGIC AND SCIENTIFIC METHOD

- I Characteristics of induction, Philosophical basis of induction and their necessity, Basic steps of scientific method or induction, definitional of scientific induction, Its general and particular characteristics.
- II Definition and example of simple innumeration, Its general and particular characteristics, its value and its limitations, Definition and example of analogy, Its general and particular characteristics, Criteria of its soundness, Comparison of scientific induction, Simple innumeration and analogy.
- III Mill's analysis of the scientific concept of cause and its correction by Karl Popper, Meaning of cause in scientific approach, Necessary and sufficient condition, Relation between them, Different meanings of cause in particular approach, Plurality of cause, Uniformity of cause-effect relation.

- IV Mill's five methods of scientific investigation, Scientific and non-scientific explanation, Criteria of the acceptability of hypothesis and place of crucial experiment in that, Definition and classification of fallacies, Thirteen fallacies of relevance and five fallacies of ambiguity, Avoidance of fallacies.

Recommended Books

- (1) Cohen and Nagal, An Introduction to Logic.
- (2) Irving copi, An Introduction to Logic.
- (૩) જ.આ.યાજ્ઞિક અને કે.બી.પટેલ, અર્વાચીન તર્કશાસ્ત્ર પ્રવેશ.
- (૪) કે.બી.વ્યાસ, પરિમલ દલાલ, કે.બી.માંકડ વગેરે, પ્રારંભિક તર્કશાસ્ત્ર.
- (૫) બી.જી.દેસાઈ, વૈજ્ઞાનિક વિચાર પદ્ધતિ.

પ્રશ્નપત્ર : XI તર્કશાસ્ત્ર અને વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ

- I વ્યાપ્તિકરણની લાક્ષણિકતાઓ, વ્યાપ્તિકરણના તાત્વિક આધારો અને તેમની આવશ્યકતા, વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ કે વ્યાપ્તિકરણનાં મુખ્ય સોપાનો, વૈજ્ઞાનિક વ્યાપ્તિનું સદૃષ્ટાંત લક્ષણ, તેની સામાન્ય અને વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાઓ.
- II સાદી કે માત્ર ગણનામૂલક વ્યાપ્તિનું સદૃષ્ટાંત લક્ષણ, તેની સામાન્ય અને વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાઓ, તેનું મૂલ્ય અને મર્યાદાઓ, સાદૃશ્ય તર્કનું સદૃષ્ટાંત લક્ષણ, તેની સામાન્ય અને વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાઓ, તેની સબળતાની કસોટીઓ, વૈજ્ઞાનિક વ્યાપ્તિ, માત્ર ગણનામૂલક વ્યાપ્તિ અને સાદૃશ્ય તર્કની પારસ્પરિક તુલના.
- III કારણના વૈજ્ઞાનિક ખ્યાલનું મિલે કરેલું વિશ્લેષણ અને તેમાં કાર્યેય રીડનો સુધારો, વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિએ કારણનો અર્થ, અનિવાર્ય અને પર્યાપ્ત શરત, બંને વચ્ચેનો સંબંધ, વ્યાવહારિક દૃષ્ટિએ 'કારણ' શબ્દના વિવિધ અર્થો, કારણબહુતાવાદ, કાર્ય-કારણ સંબંધની એકરૂપતા.
- IV મિલે આપેલી પ્રાયોગિક અન્વેષણની પાંચ પદ્ધતિઓ, વૈજ્ઞાનિક અને અવૈજ્ઞાનિક સ્પષ્ટીકરણ, ઉપસ્થાપનાની સ્વીકાર્યતાની કસોટીઓ અને તેમાં નિર્ણાયક પ્રયોગનું સ્થાન, તર્કદોષોની વ્યાખ્યા અને વર્ગીકરણ, પ્રસ્તુતતાને લગતા તેર તેમ જ સંદિગ્ધતાને લગતા પાંચ તર્કદોષો, તર્કદોષોનો પરિહાર.

સુચિત પુસ્તકો

- (1) Cohen and Nagal, An Introduction to Logic.
- (2) Irving copi, An Introduction to Logic.
- (૩) જ.આ.યાજ્ઞિક અને કે.બી.પટેલ, અર્વાચીન તર્કશાસ્ત્ર પ્રવેશ.
- (૪) કે.બી.વ્યાસ, પરિમલ દલાલ, કે.બી.માંકડ વગેરે, પ્રારંભિક તર્કશાસ્ત્ર.
- (૫) બી.જી.દેસાઈ, વૈજ્ઞાનિક વિચાર પદ્ધતિ.

પ્રશ્નપત્ર : XI : PHILOSOPHY OF RELIGION (ધર્મતત્ત્વમીમાંસા)

- I ધર્મનું તત્ત્વજ્ઞાન એટલે શું ? ધર્મતત્ત્વચિંતનની પ્રધાન સમસ્યા અને પદ્ધતિ, ધર્મતત્ત્વચિંતનનો ધર્મના મનોવિજ્ઞાન, તુલનાત્મક ધર્મ અને ઈશ્વરશાસ્ત્ર સાથેનો સંબંધ, ધર્મતત્ત્વચિંતનના અભ્યાસના ઉપયોગિતા, ધર્મ એટલે શું ? ભારતીય અને પાશ્ચાત્ય તત્ત્વચિંતનમાં મળતી ધર્મની મુખ્ય વ્યાખ્યાઓનો સામાન્ય પરિચય અને કેવળ બૌદ્ધિક તત્ત્વ, લાગણી તત્ત્વ કે આચાર પર ભાર મુકતી ધર્મની વ્યાખ્યાઓનું નિરૂપણ અને મૂલ્યાંકન.
- II ઈશ્વરનું સ્વરૂપ, ઈશ્વરના અસ્તિત્વ માટેના સત્તામૂલક, સૃષ્ટિમૂલક અને ધ્યેયમૂલક સાબિતિ, ઈશ્વરના અસ્તિત્વ માટેની સાબિતીઓની સમગ્રપણે સમીક્ષા, ઈશ્વર અને જગતના સંબંધ અંગેના વિવિધ મતો અને તેમની સમીક્ષા, જાવ અને શિવનો સંબંધ, ઈશ્વર અને નિરપેક્ષ તત્ત્વ, પરમાત્માના તાત્વિક અને નૈતિક ગુણો.
- III અનિષ્ટની સમસ્યાની રજુઆત, અનિષ્ટના પ્રકારો, અનિષ્ટના સમસ્યાના કેવળ એકતત્ત્વવાદી, ધ્વેતવાદી ખુલાસાઓ અને તેમની સમીક્ષા, ખ્રિસ્તી ઈશ્વરશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ અનિષ્ટની સમસ્યાનો ઉકેલ, હિન્દુ દૃષ્ટિએ અનિષ્ટની સમસ્યાનો ઉકેલ, માનવસ્વભાવ અંગેના બુદ્ધિવાદી, ધાર્મિક અને વૈજ્ઞાનિક મંતવ્યો અને તેમની સમીક્ષા, શરીર અને મનથી ભિન્ન એવા આત્માનું સ્વરૂપ અને આત્માના અસ્તિત્વની સ્વતઃ સિદ્ધિ, અનાત્મવાદ, આત્માની અમરતા, ભારતીય ચિંતન પરંપરામાં મોક્ષપ્રાપ્તિનાં સાધનોનો નિર્દેશ.

TYBA 67

- IV ધર્મ અને વ્યાવહારિક જીવન, ધર્મ અને નિતીમત્તા, ધર્મ અને કલા, ધર્મ અને વિજ્ઞાન, ધર્મ અને ફીલસૂફી, ધર્મ સામેનો પડકાર, ધર્મની સ્થાપન તરીકે માનવતાવાદ, સર્વધર્મસમન્વયની આવશ્યકતા અને શક્યતા, વિશ્વશાંતિ અને વિશ્વબંધુતા માટેની તત્વચિંતનની પ્રસ્તુતતા.

સુચિત પુસ્તકો

- (૧) ધર્મ તત્વચિંતન - એચ.આર.ઠક્કર
- (૨) The Philosophy of Religion - D. M. Edwards
- (૩) Students Philosophy of Religion - Wright W. R.
- (૪) Introduction to Religions Philosophy - G. Macgrager
- (૫) પ્રારંભિક તત્વચિંતન - યાજ્ઞિક અને કોટેયા.

**UGC Model Syllabus for T.Y.B.A. Psychology (Special)
Regular & External
in force from 2005**

- Paper-VI : Advanced General Psychology
Paper-VII : Research Method on Psychology
Paper-VIII : Experimental Psychology Practical & Statistics
for Regular

OR

- Paper-VIII : Experimental Theory & Statistics for External only.

Regular & External

- Paper-IX : Optional Any **one** of following
(i) Psychology of sex and married life.
(ii) Educational Psychology.
(iii) Environmental Psychology.
(iv) Psychology of Adjustment.
- Paper-X : Optional Any **one** among following
(i) Experimental Theory (Only for Regular)
(ii) Psychology in industrial organisation.
(iii) Elements of Indian Psychology
(iv) Psychology of Health & Sports
(v) Behaviour modification.
- Paper-XI : Counselling Psychology
Psychology of Crime.

Optional Paper IX & X

- (i) Psychology of sex & married life.
- (ii) Psy. of health & Sports
- (iii) Psychology of Crime XI.

Syllabus for Regular and External Students

Paper VI : ADVANCED GENERAL PSYCHOLOGY

The Paper will consist of the following five Units* :

Unit No.	Topic for Unit
Unit-I	(1) The Nature of Psychology (2) Psychological Development

TYBA 68

- Unit-II : (1) Perception
(2) Consciousness and Control
- Unit-III : (1) Conditioning and Learning
(2) Remembering and Forgetting
- Unit-IV : (1) Personality
(2) Human Motivation
- Unit-V : (1) Language and Thought
(2) Emotion.

* All Units carry equal weightage in the examination.

Basic Book :

Hilgard, E.R., Atkinson, R. L. and Atkinson, R. C. (1979) Introduction to Psychology (7th ed.)
New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

Reference Books

- (1) Edward E. Smith, Susan Nolen-Hocksema, Barabra Fredrickson, Geoffery R. Loffus, (2003) "Atkinson & Hilgards's-Introduction to Psychology (14th ed.) Bangalor : Thomson Asia, Pvt. Ltd. (International Student ed.)
- (2) Morgan, C. T., and King, R. A. (1966) Introduction to Psychology (3rd ed.) New York : McGraw Hill Book Company.

Unit-I :

Chapter-I : **The Nature of Psychology**

- Conceptual approaches to Psychology
- Scope of contemporary Psychology
- Research Methods
- Measurement in Psychology
(Hilgard and Atkinson : Page Nos. 3-23)

Chapter-II : **Psychological Development**

- Factors governing development (Hilgard : Pgs. 64-67)
- Early years (Hilgard : Pgs. 67-70)
- Cognitive Development (Hilgard : Pgs. 70-76)
- Critical Discussion : Development of Moral Reasoning (Hilgard : Pgs. 74-75)
- Personality and Social Development (Hilgard : Pgs. 76-83)
- Identification (Hilgard : Pgs. 84-88)
- Adolescence (Hilgard : Pgs. 88-91)
- Development as a Lifelong Process (Hilgard : Pgs. 94-97)

Unit - II :

Chapter -III : - Perception :

- Definition (Hilgard : Pgs. 129)
- Object Perception and Perceptual Constancies (Hilgard : Pgs. 130-132)
- Organization and Perception (Hilgard : Pgs. 133-136) Morgan & King : Pgs. 344-348)
- Movement Perception (Hilgard : Pgs. 137-139)
- Depth Perception (Hilgard : Pgs. 139-141) Morgan & King : Pgs. 352-356)
- Visual Coding and Pattern Recognition (Hilgard : Pgs. 141-144)
- Role of Learning in Perception (Hilgard : Pgs. 144-147)
- Attention and Perception (Hilgard : Pgs. 147-150)
- Extrasensory Perception (Hilgard : Pgs. 150-153)

Chapter -IV : - Consciousness and Control :

- Definition
- Consciousness : What it is and what it Does (The Many states of Consciousness)
- Critical Discussion : The Behaviourist's Rejection of Consciousness.

TYBA 69

- Sleep and Dreams
- Meditation
- Effects of Psychoactive Drugs on Consciousness.
- Hypnotically produced changes in Consciousness. (Hilgard and Atkinson : Pgs. 157-162; Pgs. 165-182).

Unit - III

- Chapter - V : - Conditioning and Learning :
- Classical Conditioning
  - Critical Discussion : Theoretical Interpretations of Classical Conditioning
  - Operant Conditioning
  - Critical Discussion : Reinforcement Schedules
  - Principles of Reinforcement
  - Critical Discussion : Role of Punishment in Learning
  - Cognitive Learning
  - Individualizing Learning (Hilgard and Atkinson : Pgs. 191-217).

- Chapter-IV : - Remembering and Forgetting :
- Basic distinctions about Memory
  - Short term memory
  - Long-term memory
  - Improving memory
  - The Relation between short-and Long-term memory
  - Constructive memory (Hilgard and Atkinson : Pgs. 221-248).

Unit -IV :

- Chapter-VII : - Personality :
- Shaping of personality
  - Trait Approach
  - Social Learning Approach
  - Psychoanalytic Approach
  - Phenomenological Approach (Hilgard and Atkinson : Pgs. 377-397).

- Chapter-VIII : - Human Motivation :
- Definition
  - Theories of Motivation (Psychoanalytic Theory of Motivation; Social Learning Theory of Motivation)
  - Motivational factors in Aggression (Hilgard and Atkinson : Pgs. 315-329).

Unit - V :

- Chapter - IX : - Language and Thought :
- Concept
  - Communicating thoughts
  - Development of Language
  - Visual thinking
  - Problem Solving and Computer Simulation (Hilgard and Atkinson : Pgs. 251-275).

- Chapter - X : - Emotion :
- Definition
  - Physiological responses in Emotion
  - Theories of Emotion
  - Arousal and Emotion
  - Cognitive factors in Emotion
  - Emotional Expression
  - Emotions as adaptive and disruptive (Hilgard and Atkinson : Pgs. 329-342).

TYBA 70

મનોવિજ્ઞાન-પેપર ૬

ગુજરાતી રૂપાંતર

Unit - I :

- પ્રકરણ-૧ : મનોવિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ
- મનોવિજ્ઞાનના વૈચારિક અભિગમો
  - આજના મનોવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર
  - સંશોધન પદ્ધતિઓ
  - મનોવિજ્ઞાનમાં માપન

(હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૩-૨૩)

- પ્રકરણ-૨ : મનોવિજ્ઞાનનું વિકાસ
- વિકાસને નિયંત્રિત કરતાં ઘટકો
  - શરૂઆતના વર્ષો, બોધાત્મક વિકાસ
  - વ્યક્તિત્વ અને સામાજિક વિકાસ
  - તાદાત્મ્ય, તરુણાવસ્થાનો વિકાસ
  - જીવનપર્યંતની પ્રક્રિયા તરીકે વિકાસ

(હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૬૪-૯૧

૯૪-૯૭)

Unit - II

- પ્રકરણ-૩ : પ્રત્યક્ષીકરણ
- વ્યાખ્યા, અર્થ
  - પદાર્થનું પ્રત્યક્ષીકરણ અને પ્રત્યક્ષીકૃત સાતત્ય
  - સંગઠન અને પ્રત્યક્ષીકરણ
  - ગતિ પ્રત્યક્ષીકરણ
  - ઊંડાઈનું પ્રત્યક્ષીકરણ
  - પ્રત્યક્ષીકરણમાં શિક્ષણનો ફાળો
  - ધ્યાન અને પ્રત્યક્ષીકરણ
  - અતીન્દ્રિય પ્રત્યક્ષીકરણ

(હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૧૨૯-૧૩૬

૧૩૭-૧૫૩)

માર્ગન અને કિંગ પાન નં. ૩૩૪-૩૪૮

૩૫૨-૩૫૬

- પ્રકરણ-૪ : ચેતન અને નિયંત્રણ
- વ્યાખ્યા, અવસ્થાઓ
  - નિંદા અને સ્વપ્ન
  - ધ્યાન
  - મનોવિજ્ઞાનઔષધોની અસરો
  - સંમોહનથી ઉપજતાં ફેરફારો

(હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૧૫૭-૧૬૨

૧૬૫-૧૮૨)

Unit - III

- પ્રકરણ-૫ : અભિસંધાન અને શિક્ષણ
- પ્રશિષ્ટ (શાસ્ત્રિય) અભિસંધાન - નિયમો
  - કારક અભિસંધાન - નિયમો
  - પ્રબલનનો સિધ્ધાંત
  - બોધાત્મક શિક્ષણ
  - શિક્ષણનું વ્યક્તિકીકરણ
- (હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૧૯૧-૨૧૭)

TYBA 71

- પ્રકરણ-૬ : સ્મરણ અને વિસ્મરણ
- સ્મરણ વિશે પાયાના ભેદ
  - ટુંકાગાળાની સ્મૃતિ
  - લાંબાગાળાની સ્મૃતિ
  - સ્મૃતિ સુધારણા
  - રચનાત્મક (સર્જનાત્મક) સ્મરણ
- (હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૨૨૧-૨૪૮)

Unit - IV

- પ્રકરણ-૭ : વ્યક્તિત્વ
- વ્યક્તિત્વનું ઘડતર
  - વ્યક્તિત્વના અભિગમો
  - વિશેષગુણ અભિગમ
  - મનોવિશ્લેષણવાદી અભિગમ
  - સામાજિક શિક્ષણ અભિગમ
  - ઘટનાવાદી અભિગમ
- (હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૩૭૭-૩૯૭)

- પ્રકરણ-૮ : માનવ પ્રેરણા
- વ્યાખ્યા
  - પ્રેરણાના સિધ્ધાંતો
  - પ્રેરણા અંગેનો મનોવિશ્લેષણવાદી સિધ્ધાંત
  - પ્રેરણા અંગેનો સામાજિક-શિક્ષણનો સિધ્ધાંત
  - આક્રમણમાં પ્રેરણાજન્ય ઘટકો
- (હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૩૧૫-૩૨૯)

Unit - V

- પ્રકરણ-૯ : ભાષા અને વિચાર
- પ્રત્યયો
  - વિચારનો વિનિમય
  - ભાષાનો વિકાસ
  - દૃશ્ય વિચારણા
  - સમસ્યા ઉકેલ અને કોમ્પ્યુટર
- (હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૨૫૧-૨૭૫)

- પ્રકરણ-૧૦ : આવેગ
- વ્યાખ્યા
  - આવેગમાં શારીરિક પ્રતિક્રિયાઓ
  - આવેગના સિધ્ધાંતો
  - જેમ્સ - લેંગનો સિધ્ધાંતો
  - કેનન - બાર્ડનો સિધ્ધાંત
  - ઉત્તેજના (જાગૃતિ) અને આવેગ
  - આવેગમાં બોધાત્મક ઘટકો
  - આવેગાત્મક અભિવ્યક્તિમાં શિક્ષણનો ફાળો
  - આવેગો અનુકૂલનાત્મક અને પ્રતિકૂલનાત્મક તરીકે
- (હિલગાર્ડ - એટકિન્સન પાન નં. ૩૨૯-૩૪૨)

Basic Book :

હિલગાર્ડ, ઈ. આર., એટકિન્સન, આર. એલ. અને એટકિન્સન, આર. સી. (૧૯૭૯) : Introduction to Psychology (7thEd.). New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

Reference Book :

- (1)
- (2) Morgor, C. T., and King R. A. (1966) Introduction to Psychology (3rd ed.)
New York : McGraw-Hill Book Company.

T.Y.B.A. New Syllabus-2005-2006

Paper - VII

Research Methods in Psychology

Unit - I :

- (1) Science and Scientific method : Goals of the Science-Description and Clarification (Explanation) (B.F. Anderson Pgs. 1 to 11). (Experimental Psy.) Chap.I.
- (2) Social Research Process : Meaning-Functions of Research-value of understanding research process-Steps in Research Process.

Unit - II :

- (1) Selection and formulation of research problem-Selection of the research Subject. Characteristics of a researchable problem. Feasibility of research programme. Hypothesis-definitions-Sources and types of hypothesis.
- (2) Principles of Sampling : Some basic concepts and definitions : Sampling techniques : Probability and non-probability Sampling.

Unit - III :

- (1) Experimental method-meaning-characteristics of an experiment-meaning of variables types of variables-Natural Experiment and Laboratory Experiment Steps in Experimentation.
- (2) Observation methods : Types of observation Survey method-Meaning and Nature of the survey-goals of Social Survey-Problems of Survey Planning.

Unit - IV :

- (1) Questionnaire Methods : Nature and Meaning of Questionnaire Method-Principles of Questionnaire formation-Subject Matter of the Questions in Questionnaire. Formation of words of the questions in questionnaire. Open Questions and pre-coded questions-order of questions.
- (2) Interview method : Meaning and nature of Survey interview-Types of Interview-Selection and training of the interviewer.

Unit - V :

- (1) Psychological tests : Meaning and nature of Psychological test. Characteristics of a good psychological test- Types of Psychological test.
- (2) Test administration : Factors affecting test. Performance : Report, test anxiety, Situational Variables.
The points which are included in Research report.

Reference Books

- (1) Selltiz C. Jahoda, Deatch M. and Cook S. W. Research methods in behavioural Science. New York, 1953.
- (2) Festinger and Katz D. Research methods in behavioral Sciences., Holt, Rinehart and Winston, New York.
- (3) Kerlinger F. N. (2000). "Foundation of behavioral research". Fifth edition-(Surjeet Publication, Delhi).

Available Books

Kothari C. R. (1990) Research Methodology. IInd edition, Wishwa Prakashan, New Delhi.
Anna Anastach-"Psychological Testing" Mac Millan Co. Ltd., London, 6th edition.
B.F. Anderson-"Experimental Psychology".
George Zimmy-"Experimental Psychology".
Maser C. A. - "Survey methods in Social Investigation". Hei Neman, London, 1967.

Modern Books

- (1) Research methods in Psychology
Sixth Edition.
David G. ELMES
BARRY H. KANTOWITZ
HENRY L. ROEDIGER III.
Brooks/Cole Publishing Company I (R) P An International Thomson Publishing Company.

- (2) How to Research
IInd edition.
Loraine Blaxter
Christina Hughes
Malcolm Tight.
Viva Books Private Limited (1997)
New Delhi, Mumbai, Chennai, Kolkata.
- (3) Research Methods in Psychology
IV EDITION.
John J. Shaughnessy.
Eugene B.
McGraw Hill Co., Zechmeister.

તૃતીય વર્ષ વિનયન પ્રશ્નપત્ર ૭—સંશોધન પદ્ધતિ

યુનીટ-૧

- (૧) વિજ્ઞાન અને વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ :
વિજ્ઞાનના ધ્યેયો - વર્ણન - સ્પષ્ટીકરણ
- (૨) સામાજિક સંશોધનની પ્રક્રિયા : સંશોધનનો અર્થ - કાર્યો - સંશોધન પ્રક્રિયાની સમજનું મૂલ્ય - સંશોધન પ્રક્રિયાના સોપાનો.

યુનીટ - ૨

- (૧) સંશોધન સમસ્યાની પસંદગી અને ઘડતર :
સંશોધન વિષયની પસંદગી - સંશોધન ક્ષમ સમસ્યાના લક્ષણો સંશોધન કાર્યક્રમની વ્યવહાર ક્ષમતા.
ઉપકલ્પના - વ્યાખ્યાઓ - ઉપકલ્પનાના સ્ત્રોતો અને પ્રકારો.
- (૨) નિદર્શન સિદ્ધાંતો : કેટલીક પાયાની સંકલ્પનાઓ અને વ્યાખ્યાઓ. નિદર્શનની પદ્ધતિઓ - સંભાવના નિદર્શન અને બિન સંભાવના નિદર્શન.

યુનીટ - ૩

- (૧) પ્રયોગ પદ્ધતિ - અર્થ - પ્રયોગના લક્ષણો - પરિવર્ત્યોનો અર્થ અને પ્રકારો - કુદરતી પ્રયોગ અને પ્રયોગશાળાને પ્રયોગ - પ્રયોગ કાર્યના સોપાનો.
- (૨) નિરીક્ષણ પદ્ધતિ : નિરીક્ષણના પ્રકારો - સર્વેક્ષણ - અર્થ - સ્વરૂપ - સર્વેક્ષણનાં ધ્યેયો - સર્વેક્ષણના આયોજનની સમસ્યાઓ.

યુનીટ - ૪

- (૧) પ્રશ્નાવલિ પદ્ધતિ : અર્થ અને સ્વરૂપ - પ્રશ્નાવલિ રચનાની સિદ્ધાંતો - પ્રશ્નાવલિમાં પ્રશ્નોનું વિષય વસ્તુ-પ્રશ્નાવલિના પ્રશ્નોની શબ્દ રચના - ખુલ્લા પ્રશ્નો અને પૂર્વ સાંકેતિક પ્રશ્નો - પ્રશ્નોનો ક્રમ.
- (૨) મુલાકાત પદ્ધતિ : સર્વેક્ષણ મુલાકાતનો અર્થ - સ્વરૂપ - મુલાકાતના પ્રકારો - મુલાકાત અધિકારીની પસંદગી અને તાલીમ -

યુનીટ - ૫

- (૧) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ : મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીનો અર્થ અને સ્વરૂપ - મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીના લક્ષણો અને પ્રકારો. (એનાસ્ટસીનું વર્ગીકરણ)
- (૨) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનું સંચાલન -
મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીના કતૃત્વ પર અસર કરતાં પરિબળો તરીકે આયુજ્ય, કસોટી અંગેની ચિંતા - પરિસ્થિતિ જન્ય પરિવર્ત્યો.
- (૩) સંશોધન હેવાલમાં સમાવેશ કરવાના મુદ્દાઓ
સંદર્ભ પુસ્તકો :
(૧) મનોવિજ્ઞાનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર
સી. જમનાદાસની કંપની ૧૯૭૬-૭૭ પ્રકરણ-૧, ૮, ૯
(૨) સંશોધનની પદ્ધતિઓ : (૧૯૯૯-૨૦૦૦)
(૩) સંશોધન પદ્ધતિ (વાર્તાનિક વિજ્ઞાનોમાં)
પ્રો. ડૉ. એલ. આર. યાજ્ઞિક (પ્રકરણ ૨-૧૨)

પ્રા. ડૉ. બી. ડી. ઢીલા
પ્રા. ડૉ. કે. બી. ચોથાણી
અક્ષર પબ્લીકેશન, માર્ચ ૨૦૦૪.

**Paper-VIII Experimental Psychology for Regular Students
(Practical - Statistics)**

1. Measurements of optical illusions
2. Method of Ranking and Paired comparison, Comparison between the method of determining colour preference.
3. Fluctuation of Attention.
4. Association Reaction Time.
5. Mirror Tracing.
6. Maze-learning.
7. Learning : letter-Digit Substitution.
8. Whole v/s part Method of Learning.
9. Immediate Span of Memory.
10. Passalong Performance Intelligence Test.
11. Bell Adjustment Inventory.
12. Problem Solving.

Paper - VIII For External Students Only

Experimental	Theory	Marks
Unit - 1	1. Experimental Method Introduction 2. Control in Experiment	20
Unit - 2	1. Attention 2. Association	20
Unit - 3	1. Measurement of Learning 2. Verble Learning	20

Statistics as per old course for Both Regular & External Students.

સિદ્ધાંત સહિત આંકડાશાસ્ત્ર

૧. આંકડાશાસ્ત્ર અને માપન : આંકડાશાસ્ત્રની પદ્ધતિઓના અભ્યાસની જરૂર, પ્રાપ્તકોનો અર્થ, ખંડિત અને અખંડિત શ્રેણી, સાંખ્યકીયમાં લગભગ કિંમતો, અર્થસૂચક અંગેનો અર્થ ચોક્કસઅને લગભગ આંકડા ગણતરીના નિયમો.
૨. આવૃત્તિવિતરણ : આવૃત્તિવિતરણના કોઠાની રચના, વર્ગલંબાઈ રચનાઓ મધ્યકિંમત, આલેખ પદ્ધતિઓ, સંભાલેખ, આવૃત્તિ બહુકોણ, આવૃત્તિવક્ર, સંચયી આવૃત્તિવક્ર.
૩. મધ્યવર્તી સ્થિતિનાં માપ : વર્ગીકૃત અને અવર્ગીકૃત માહિતી માટે મધ્યકની ગણતરી માટેની લાંબી અને ટૂંકી રીત, વર્ગીકૃત અવર્ગીય માહિતી માટે મધ્યસ્થ, મધ્યસ્થની ગણતરી, બહુલક, ક્યારે મધ્યક મધ્યસ્થ કે બહુલકનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ?
૪. પ્રસારમાન : વિસાર, ચતુર્થક, વિચલન વર્ગીકૃત માહિતી માટે ચતુર્થ વિચલનની ગણતરી, સરેરાશ વિચલન, પ્રમાણિત વિચલન, વર્ગીકૃત - અવર્ગીકૃત માહિતી માટે પ્રમાણિત વિચલન ગણવાની લાંબી અને ટૂંકી રીત.
૫. શતાંશકો અને પ્રતિશત ક્રમાંક : ચતુર્થકો, દશાંશકો, વર્ગીકૃત - અવર્ગીકૃત માહિતી માટે ચતુર્થકો અને દશાંશકો શોધવાની રીત, આપેલી માહિતી માટે પ્રતિશત ક્રમાંક.
૬. સહસંબંધાંક : સહસંબંધાંક.

આધારગ્રંથો

‘પ્રાયોગિક મનોવિજ્ઞાન’, ડૉ. સી. ટી. ભોપટકર યુનિવર્સિટી પ્રકાશન
‘પ્રાયોગિક મનોવિજ્ઞાન સિદ્ધાંત અને પ્રયોગપોથી’ યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, લેખક : પ્રા. એસ. સી. કાનાવાલા
‘Elementary Statistics’ - Garret H. E.
‘Basic Statistical Method’, Dawine N. M. & Heath R. W.

TYBA 75

New Syllabus for T.Y.B.A. (Psychology) the Paper No. 9

Psychology of Sex and Married life

New syllabus in force from June 2005

The paper will consist of the following five Units

All Units carry equal weightage in the examination.

- Unit - I :** Chapter No. 1 : Sex & Marriage
Chapter No. 2 :Maturity for marriage
- Unit - 2 :** Chapter No. 3 : The Biology of marriage-Male & Female
Chapter No. 4 : Sexual differences and role implications for marriage
- Unit - 3 :** Chapter No. 5 : Sexual adjustment in marriage.
Chapter No. 6 : Sexual Variants, Abuse and Dysfunctions
- Unit - 4 :** Chapter No. 7 : The art of marriage
Chapter No. 8 : Health in marriage and happiness in marriage.
- Unit - 5 :** Chapter No. 9 : Sexual Diseases
Ch. No. 10 : Family Planning and Sexual Myths and misconceptions.

Unit No. 1

Chapter No. 1 : Sex & Marriage

- Human Sexuality
- Concept of human sexuality-Variou Definitions
- The need for education in Human sexuality-Dhun PanthaKi (7 & 8)
- What is education In Human sexuality- Dhun Panthaki (8 & 9)
- Present status of education in Human sexuality-Dhun Panthaki (9)
- **Marriage**

(1) Definition of Marriage

- Ref. : 1. The American Heritage® Dictionary of the English Language,
2. The Columbia Electronic Encyclopedia,
3. Hindu Manners, Customs and Ceremonies Page 24

(2) Fitness for the Marriage

Stone and Stone : Ch. 1 Pages : 1 to 18 and 21 to 26

Chapter No. 2 : Maturity for marriage

Ref : Building a successful marriage Pages 93 to 104
Landis & Landis 7th Edition 1977

Unit No. 2

Chapter No. 3 : The Biology of marriage - Male & Female

Ref. : Stone and Stone Ch. 2 & 3
Male : Pages No. 28 to 51
Female : Pages No.52 to 82

Chapter No. 4 : Sexual differences and role implications for Marriage

Ref. : Building a successful marriage Pages 11 to 27
Landis & Landis 7th Edition 1977

Unit No. 3 :

Chapter No. 5 : Sexual adjustment in marriage

Achieving adjustment in marriage
Ref. : Building a successful marriage Pages 236 to 265 & 267 to 276
Landis & Landis 7th Edition 1977

Chapter No. 6 : Sexual variants, Abuse and Dysfunctions

Topics in detail :

Introduction Page 420-421

Sexual and Gender Variants 425 & 428-432

TYBA 76

- The Paraphilias :
1. Fetishism
  2. Transvestic Fetishism
  3. Voyeurism
  4. Exhibitionism
  5. Sadism
  6. Masochism
- Pages 425 & 428-432

Gender Identity Disorders-434-437

1. Gender Identity Disorder of Childhood
2. Transsexualism

Sexual abuse - 438 & 442-448

Definition 438, Pedophilia 442-443, Incest 443-444, Rape 445-448

Sexual Dysfunctions 452-458

Ref : "Abnormal Psychology and Modern life"

Carson, Butcher & Mineka 11th Edi. 2000 First Indian Reprint 2003

Unit No. 4

Chapter No. 7 : The Art of Marriage

Stone and Stone Ch. No. 7 Pages 206 to 236

Chapter No. 8 : Health in marriage and happiness in marriage

Ref. : Health in Marriage : Stone and Stone Ch. No. 9 Pages 277 to 305

Happiness In Marriage : Suggestions for marital success

Stone and Stone Ch. No. 10 Pages : 328 to 331

Unit No. 5

Chapter No. 9 : Sexual Diseases

Only to cover the basic information of following diseases.

1. AIDS
2. Chlamydia
3. Crabs
4. Epididymitis
5. Genital Warts
6. Gonorrhoea
7. Herpes
8. Syphilis
9. Urethritis

Sex : A man's guide "Stefan Bechtel & Laurence Roy Stains

Ch. No. 8 Pages 391 to 409 & 417 to 424

Ch. No. 10 : Family Planning and Sexual Myths and misconceptions.

Part A -Family Planning

1. Cervical Cap
2. Condoms
3. Diaphragm
4. IUD (Pages 287 to 293)
5. The Pill
6. Rhythm Method (Pages 310 to 306)
7. Spermicides
8. Vasectomy
9. Withdrawal (Pages 310 to 314)

Sex-A man's guide "Stefan Bechtel & Laurence Roy Stains

Pages Ch. No. 6 Pages only as mentioned Above

Part B- "Sexual myths and misconceptions"

Ref. : "Education in human sexuality"-Dhun Panthaki Pages 170 to 178

Definitions and concept of Human Sexuality

1. Human sexuality :

Human Sexuality, general term referring to various sexuality related aspects of human life, including physical and psychological development, and behaviors, attitudes, and social customs associated with the individual's sense of gender, relationships, sexual activity, mate selection, and reproduction. Sexuality permeates many areas of human life and culture, thereby setting humans apart from other members of the animal kingdom, in which the objective of sexuality is more often confined to reproduction.

“Human Sexuality”, Microsoft® Encarta® Online Encyclopedia 2005

<http://encarta.msn.com>© R1997-2005 Microsoft Corporation.

2. Sexuality :

Among the many topics explored by the philosophy of sexuality are procreation, contraception, celibacy, marriage, adultery, casual sex, flirting, prostitution, homosexuality, masturbation, seduction, rape, sexual harassment, sadomasochism, pomography, bestiality, and pedophilia. What do all these things have in common? All are related in various ways to the vast domain of human sexuality. That is, they are related, on the one hand, to the human desires and activities that involve the search for and attainment of sexual pleasure or satisfaction and, on the other hand, to the human desires and activities that involve the creation of new human beings. For it is a natural feature of human beings that certain sorts of behaviors and certain bodily organs are and can be employed either for pleasure or for reproduction, or for both.

Ref : The internet encyclopedia of Philosophy

<http://www.uno.edu/-asoble>

3. Sexuality :

The interplay of gender, gender role, gender identity, sexual orientation, sexual preference, and social norms as they affect physical, emotional, and spiritual life. Sex (which has come to mean sexual intercourse) and sexuality (which embraces the whole self) are very often merged in people's minds. From this comes the MYTH that if you don't or can't have sexual intercourse, you are not a sexual person. In reality, people who don't regularly have intercourse can be very sexual...and sexy. Sexuality encompasses more than the physical act of having sexual intercourse, it includes the emotional, intellectual and sensual components as well. Or as Anna Freud put it....Sex is what you do, sexuality is who you are.

4. What is Sexuality ?

Sexuality involves more than just having sex or engaging in sexual activities. Your sexuality affects the shape of your body, the way you see yourself in the mirror, and the way your body feels when you touch it. Sexuality is about the person you feel you are as a man or a woman, about your sexual orientation and identity. It is about your body and the way you dress, move, speak, and act or feel about other people. These are all parts of who you are as a person, from birth until you die-throughout the duration of your life. Everyone has or her own way of being or feeling sexual. In fact, many teens choose to wait until they are adults before they are ready to be in a sexual relationship. You are a sexual person just the same. Our sexuality is a natural and healthy part of the person that we are, and many people in our society try to hide this fact from us. Society's attempts to ignore sexuality can lead to much confusion during puberty and after. People must be open to the fact that sexuality is an inescapable part of our everyday lives and cannot be ignored.

<http://www.soc.ucsb.edu/sexinfo>

What Is Sexuality?

All of us are sexual. Our sexuality includes

- * Our bodies and how our bodies work
- * Our biological sex
- * Our gender identity - our feelings about being male or female
- * Our sexual orientations - straight, gay, or bisexual
- * Our values about life, love, and the people in our lives

And sexuality influences how we **feel** about all of these things and how we experience the world.

REFERENCES

Basic Books

1. Stefan Bechtel, Laurence Roy Stains
“Sex A Man’s Guide”
Rajendra publishing house Pvt. Limited, Mumbai 400018
First Indian edition, 1997
2. Dhun Panthaki “Education in human sexuality”
Family planning association of India. Bajaj Bhavan Nariman point, mumbai 400021, 1997
3. Carson, R. C., Butcher J. N. & Mineka S.
“Abnormal Psychology and modern life”
11th Edi. 2000 First Indian reprint 2003
Pearson Education (Singapore) Ptv. Ltd. Indian branch
482 f.I.E. Patparaganj. Delhi 110092 India
4. Stone H. M. and stone A.
“A Marriage Manual”
Pocket book distributing company, 11 Oak-lane, Fort Bombay India. 1953
5. Landis J. T. & Landis M. G.
“Building a successful marriage” 7th Edi. 1977
Prentice-Hall INC. Englewood, Eliffs, New Jersy. 07632.
6. Singh Chitralkha, Nath Prem
Hindu Manners, customs and ceremonies,
Crest Publishing House, New Delhi 1st Edi. 1999
7. **References from Internet**
  - (1) Dictionary definition of **marriage**
The American Heritage® Dictionary of the English Language, Fourth Edition© 2004.,
Published by Houghton Mifflin Company.
  - (2) Encyclopedia information about **marriage**
The Columbia electronic Encyclopedia, Sixth Edition© 2003, Columbia University Press.
  - (3) Wikipedia information about human sexuality
  - (4) “Human Sexuality”, Microsoft® Encarta® Online Encyclopedia 2005
<http://encarta.msn.com>© 1997-2005 Microsoft Corporation.
  - (5) The internet encyclopedia of Philosophy.

Reference Books Recommended for the Additional Study

1. Kothari Prakash “Common sexual problems-Solutions. july 1987
VRP Publishers, Bombay 400 007.
2. Dr. Shah Hansa Navnit. “Stree Rog Shastra”
Uni. Granath Nirman board. Gujarat Rajya, Second Edi. 2004
3. Masters W. H., Johnson V. E. and Kolodny R. C.
“Sex and Human Loving” 14th Jaico Impression, 2001
Jaico publishing House Mumbai
4. Bechtel Stefan “The practical encyclopedia of sex and Health”.
Rajendra Publishing house, Bombay 400 018.
5. Dr. Gandhi Harkisan & Others “Lagna Pehla ane Pachhi”
Reprint 1997
Navbharat Sahitya mandir, Ahmedabad-380 001.
6. L. Beam, Man and Woman Relationship - A medical study of sex adjustment Edition-2004
Shrishti Book Distributors,
4378/ 4B, 202 J.M.D. House, Ansari Road, Dariyaganj, New Delhi-110 002.

Paper : IX (Optional-III)
Environmental Psychology

Unit : 1

Chapter : 1 : Environmental Psychology : Introduction

Chapter : 2 : Methods of Environmental Psychology

Unit : 2

Chapter : 3 : Human Behaviour and Environmental stimulation

Chapter : 4 : Effect of Environment on Behaviour

Unit : 3

Chapter : 5 : The Effects of Noise of Behaviour

Chapter : 6 : The Effects of Weather and Temperature on Behaviour

Unit : 4

Chapter : 7 : The Effects of Air Pollution and Wind on Behaviour

Chapter : 8 : Personal Space, Interpersonal conduct and Territorial Behaviour

Unit : 5

Chapter : 9 : Population Density and the problem of Overcrowding.

Chapter : 10 : Changing Behaviour to save Environment.

Unit : 1

Chapter : 1 : Environmental Psychology : Introduction

- Developmental History of Environmental Psychology
- Human life and Environmental Problems.
- Meaning and Nature of Environment.
- Definition, Nature and characteristics of Environmental Psychology
- Fields or scope of Environmental Psychology
- Goals and Utility of Environmental Psychology
(In Rajmanickam : P. 185 to 191)
(Bell & others : P. 2 to 11)

Chapter : 2 : Methods of Environmental Psychology

- Obsrutive & unobtrusive methods
- Observation method
- Self report method
- Analysis of records & documents
- Scaling method
- Co-relational method
- Experimental method
- Case Study
(M. Rajmanickam : P. 193 to 195)
(Bell & others : P. 11 to 21)

Unit : II

Chapter : 3 : Human Behaviour and Environmental Stimulation

- Changes in Environment
- Stress
- Arousal
- Excessive Environmental stimulation
- Understimulation and Behaviour
- Environmental restriction
- Research on Environment
- Effect of Environment
(M. Rajmanickam : P. 195 to 210).

Chapter : 4 : Effect of Environment on Behaviour

- Adaptation level theory
- Reaction to Environmental stimulation
- Stimulation level and human reaction.
- Meaning of Environmental pollutants.
- Origin of pollutants
- Causes of increase in pollution
- Pollution control.

(M. Rajmanickam : P. 210 to 217).

Unit : III

Chapter : 5 : The Effects of Noise of Behaviour

- Meaning of Noise
- Unusual Environmental stimulation
- The structure of auditory system & sound
- Characteristics of sound
- Dispersing characteristics of Noise
- Sources of Noise
- Effects of Noise
- Noise and Social Behaviour
- Experimental studies on Noise.

(M. Rajmanickam : P. 217 to 232)

(Bell & others : P. 126 to 149)

Chapter : 6 : Effects of Weather and Temperature on Behaviour

- Nature and Characteristics of Temperature
- Effects of various levels of Temperature and Atmosphere
- Atmospheric influence on behaviour
- The effects of heat on performance
- Heat and social Behaviour
- The effects of cold temperature

(M. Rajmanickam : P. 232 to 244)

(Bell & others : P. 160 to 174)

Unit : IV

Chapter : 7 : The Effects of Air Pollution and wind on Behaviour

- Nature of Air in the Atmosphere
- Air pollution and its consequences
- Air pollutants
- Personal Air pollution
- Other forms of Air pollution
- Perception of Air pollution
- The effects of Air pollution and wind on health and performance
- Experiments on the effects of Air pollution and wind
- Curbing Air pollution.

(M. Rajmanickam : P. 244 to 259)

(Bell & others : P. 214 to 222)

TYBA 81

Chapter : 8 : Personal space, Inter-personal Contact and Territorial Behaviour

- Personal space, Territory & Interpersonal contact
- consequences of too much too little personal space.
- Cultural and personal factors in interpersonal contacts and personal space.
- Characteristics of territory
- Kinds of territory
- Dominance on the Territory
- Consequences of Territorial Disputes.

(M. Rajmanickam : P. 259 to 270, 272 to 279)

(Bell & others : P. 243 to 245)

Unit : V

Chapter : 9 : Population Density and the problem of Overcrowding

- Density and Crowding
- Effects of overcrowding on Humans
- Sex and effects of density
- The effects of High density of population on Physique
- The effects of the kinds of High Density of population
- The effects of high density on Task
- The effects of Density on social behaviour
- Effects of Long terms high density
- Avoiding the effects of crowding and negative reactions.

(M. Rajmanickam : P. 279 to 294)

(Bell & others : P. 283 to 295)

Chapter : 10 : Changing Behaviour to save Environment

- Environmental psychology and saving the Environment
- Environmental Education
- Prompts : Reminders of what to do and of what not to do.
- Reinforcement Techniques.

(Bell & others : P. 464 to 468 & P. 475 to 484)

Books :

- (1) Dr. M. Rajmanickam (1994)
'Contemporary fields of psychology and Experiments'
Concept Pub. Co., New Delhi.
- (2) Bell P. A., Fisher I. D., Baum A., and Greene T. C. (1990)
'Environmental Psychology, (3rd Edition), Harcourt Brace Jovanovich College Pub., U.S.A.
- (3) Ittelson W. H., Proshansky H. M.,
Rilvin E. G., Winkel G. H. & Dempsey (1974)
'An Introduction to Environmental Psychology' New York.
- (4) Dave C. B., Patel N. S., & Panchal D. J. (2003-2004)
'Paryavaran nu Manovignan', Suchita Prakashan, Ahmedabad.

TYBA 82

Paper-X (Optional-I)

Paper-X : EXPERIMENTAL PSYCHOLOGY - Theory
(Only for regular students, external student cannot take this paper as optional paper).
The paper will consist of the following Five Units.

Unit No.	Topics	Marks for Unit
1	(1) Experimental method - Introduction (2) Control in Experiment	20
2	(1) Psychophysics Introduction (2) Types of Psychophysical Methods	20
3	(1) Attention (2) Association.	20
4	(1) Measurement of Learning (2) Moze Learning.	20
5	(1) Verbal Learning (2) Higher Mental Processes.	20

Unit - I : Experimental Method

- I. Experimental Method - Introduction.
  - Meaning and Types of Experiment.
  - Meaning and Types of Variable.
  - Forms of Behaviour.
  - Advantages and Limitations of Experimental Method.
- II. Control in Experiment
  - Meaning and Types of Experimental Error.
  - Experimental Design.
  - One group design (before-after technique)
  - Separate group design (Experimental and Control Group)
  - Various Techniques for Control.
  - Single and Double Blind Technique.
  - Matching.
  - Randomization.
  - Counter balancing.

(Morgan & King pgs. 13 to 18 and Poolman & Egon pgs. 4 to 6).

Unit - II : The Psychophysics

- Psychophysics - Introduction.
- Types of Measurement Scales.
- Meaning of Psychologicals Methods.
- The basic Problems in Psychophysics.
- The basic concept of Psychophysics.
  - (1) Sensitivity
  - (2) Threshold
  - (3) Point of Subjective Equality
  - (4) Variable and Constant Errors.
- Methods of Psychophysics.
  - The Method of Minimal Changes.
  - The Method of Constant Stumuli.
  - The Method of Average Error.
  - Method of Ranking.
  - Method of Pair Association.

(Postman & Egan. pgs. 9 to 27.
andveas. pgs. 159 to 167).

Unit - III : Attention and Association

- Attention.
  - Meaning and Nature of Attention.

TYBA 83

- Determiners of Attention.
- Shifts and Fluctuation of Attention.
- Distraction in Attention.
- Doing two things at once (Division of Attention).
- Span of Attention.

(Woodworth and Schlosberg pages 72 to 90).

- Association.

- Concept of Association (Definition and Laws of Association).
- Types of Verbal Association Experiments.
- Classification of Association (Frequency Tables and Content Analysis).
- Clinical and Diagnostic Use of Association.

(Postman and Egan Pgs. No. 258 to 265).

Unit - IV : Measurement of Learning and Maze Learning.

- Measurement of Learning.
- Definition of Basic terms (Learning, Retention, Stimuli and Responses, associational).
- Types of Learning (Verbal Learning, Motor Learning and Problem Solving).
- Measurement of Learning.
- Learning Curves.

(Postman and Egan : pgs. 275 to 286).

- Maze Learning.
- Elements of Maze Learning.
- Maze Patterns (types).
- Empirical Finding in Maze Learning.
- Knowledge of Results in Perceptual Motor Performance.
- How the Maze is Learned (Andrews pgs. No. 423 to 431).

Woodworth and Schlosberg pgs. 651 to 653.

Unit - V : Verbal Learning and Higher Mental Processes.

- Verbal Learning
- Methods of Practice.
- The Basic Variables in Learning Experiments.
- Performance as a Function of What is Learned.
- Performance as a Function of How Learning Proceeds.
- Higher Mental Processes.
- Concept attachment.
- Learning of Concepts.
- Problem Solving (Trial and Error in Problem Solving Insight in Problem solving).

Woodworth and Schlosberg pgs. 609 to 613, 817 to 822 and 823 to 825.

Morgan and King pgs. 154 to 157.

Basic Books :

1. Postman and Egan :
Experimental Psychology
- An Introduction.
Harper & Row, New York (Indian Edition is available).
2. Woodworth and Schlosberg.
Experimental Psychology (Revised) Oxford & IBH Publishing Co., New Delhi.
3. Borton Andrews.
Experimental Psychology
Wiley Eastern Pvt. Ltd., New Delhi.
4. Morgan and King.
Introduction to Psychology (4th ed.)
McGraw Hill Book Co. New York (Indian Edition is Available).

Psychology in Industrial Organization-Paper X
Optional-Paper (ii)

Unit No. Topic

- Unit-I : (1) Scope of Industrial Psychology
(2) Job-Analysis
- Unit-II : (1) Evaluation Techniques
(2) Psychological Testing
- Unit-III : (1) Engineering Psychology
(2) Work Environment
- Unit-IV : (1) Safety and Accident Control
(2) Motivation and Job-satisfaction
- Unit-V : (1) Stress in the Workplace
(2) Consumer Psychology

Unit - I :

- (1) Scope of Industrial Psychology
- Subject-matter of Psychology
  - Psychology applied to Industrial Problems
  - Industrial Psychology as a Profession (Siegal Pgs. 3-24)
- (2) Job-Analysis
- Uses
  - Sources of Information
  - Assembling Job-Information
  - Job-Specification (Siegal Pgs. 95-112)

Unit - II :

- (3) Evaluation Techniques
- Application Forms
  - Employment Interview
  - References and Letters of Recommendation
(Schultz Pgs. 89-93)
(Siegal Pgs. 142-170)
- (4) Psychological Testing :
- Principles of Psychological testing (Sch. 99-104)
  - An overview of a Testing Programme (Sch. 105-107)
  - Administering Psychological Test (Sch. 108-110)
  - Types of Psychological Tests (Sch. 110-120)
  - Limitations of Psychological Testing (Schultz 120-122) (Sch. 99-122).

Unit - III :

- (5) Engineering Psychology :
- History and Scope of Engineering Psy. (Sch. 386-388)
  - Time and Motion Study (Sch. 388-392)
  - Person-Machine Systems (Sch. 392-396)
  - Workspace Design (Sch. 396-400)
  - Computers (Sch. 411-414)
(Sch. Pgs. 386 to 414)
- (6) Work Environment :
- Fatigue Meaning and Nature
  - Distinction between Fatigue and Boredom
  - Measurement of Fatigue
  - Physiological and Subjective Components of Fatigue
  - Alleviation of Fatigue
  - Boredom-Meaning and Nature
  - Personal Characteristics related to Boredom. Alleviation of Boredom.

TYBA 85

- The Work Environment
  - (1) Illumination
  - (2) Effect of Noise
  - (3) Effect of music Temperature and Ventilation (Sch. Pgs. 207 to 239)

Unit - IV :

- (7) Safety and Accident Control
  - Causes of Accident
  - Accident Proneness
  - Accident Control (Siegal Pgs. 240 to 263)
- (8) Motivation Job-Satisfaction :
  - Motivation
  - Motivation Theories
    - (1) Needs Hieracchy Theory (Sch. 226)
    - (2) FRG Theory (Sch. 227)
    - (3) Motivation-Hygiene (Two Facture) Theory (Sch. 228-229)
    - (4) Job Characteristics Theory (Sch. 229-230)

Job Satisfaction :

- Components of Job-Satisfaction
- Characteristics of Satisfied Worker
- Job Satisfaction and Performance (Sch. 293-413)

Unit - V :

- (9) Stress in the Workplace
  - Occupational Health Psychology (Sch. 354)
  - Physiological Effects of Stress (Sch. 355-357)
  - Individual Differences in Stress Responses (Sch. 358-364)
  - Causes of Stress in the Workplace (Sch. 367-371)
  - Effects of Stress in the Workplace (Sch. 371-375)
  - Treating of Stress in the Workplace (Sch. 375-379) (Sch. 352-379).
- (10) Consumer Psychology :
  - The Scope of Consumer Psychology (Sch. 424)
  - Research Methods (Sch. 424-432)
  - The Nature and Scope of Advertising (Sch. 434-437)
  - Types if Advertising Appeals (Sch. 437-440)
  - Trademarks (Sch. 440-442)
  - Sex in Advertisements (Sch. 443-444)
  - Women in Advertisement (Sch. 444)
  - Effectiveness of Advertising Campaign (Sch. 444-447)
  - Advertising on the Web. (Sch. 447-448)

Basic Books :

- (1) Siegal and Lane 3rd ed.
'Psychology in Industrial Organization' Bombay.
D. B. Taraporwala and Co.
- (2) Schultz, D. and Schlutz, S.E. (2002)
'Psychology and Work Today'
Delhi, Person Education (First Indian Report, 2004).

Paper - X (Optional III)

"Elements of Indian Psychology"

Introduction (Sinha Vol. I, p. xv to xvii, Shah N., p. 163.

Unit - I : Theory of Personality in Indian Psychology

- A. Structure of Personality : Body & Self
    - Gross Body.
    - Subtle Body.
    - Causal Body.
- (Sinha J. Vol.II pp.1 to 27)

B. Self and States of Consciousness.

- Upanishadic Concept of Self or Consciousness.
  - Consciousness : a basic reality.
  - Doctrine of Koshas.
  - self, Mind & Senses.
  - Individual Self.
  - Two levels of self.
  - Means to realise : Meditation & Jnana.
(Kuppuswamy B., pp. 19 to 27).
- States (Degress) of Consciousness.
(1) Waking (2) Dreams (3) Deep Sleep (4) Trance (5) Swoon & Death.
(Sinha J., Vol - Ii, pp. 28 to 44).

Unit - II : Theory of Perception in Indian Psychology

A. Theory of Perception.

- Naiyayika,
- Neo Naiyayika, Mimamsaka, Samkhya and Vedanta theories of Perception.
(Sinha J. Vol-I, pp. 104 to 139).

B. Illusions :

- Kinds of Illusions.
- Causes of Illusions.
- Psychological analysis of Illusion.
- Different Theories of Illusion.
(Sinha J., Vol-I, pp. 273 to 303).

Unit - III : Yoga Psychology

A. - Yoga : Meaning, Samkhya and Yoga, Why Yoga?

- Chitta and States of Chitta (Chittabhoomi).
- Mental Modifications (Chittavruti).
- Ways to cessation of mental modifications (Chittavrttinirodha)
  - Practice (Abhyasa) & Detachment (Vairagya).
- Theory of three Modes (Gunatraya)
(Shah Nagin G., Samkhya, Yoga (Gujarati) pp. 229 - 261, pp. 72 - 80).

B. Eight-fold path of Yoga (Yogang)

- Equipose state of Chitta (Sthirata).
  - Obstacles and special suggestion to achieve equipose state of Chitta
  - Purification of Chitta (Chittasuddhi).
  - Kleshas
  - Achievements of Yoga (Vibhooti)
(Shah Nagin G., Samkhya-Yoga, (in Gujarati), pp. 262 to 286, pp. 314-319, pp. 337-345).

Unit - IV : Buddhist and Jaina Psychology

A. Buddhist Psychology

- Basic Features of Buddhist Psychology.
  - (1) Ethics & Psychology
  - (2) Social Ethics & Human Nature.
  - (3) Therapeutic basis of Buddhist Psychology.
  - (4) Sources for study of Buddhist Psychology.
  - (5) Methodological issues.
  - (6) Concept of Mind and its four aspects.
- Psychology of Cognition.
- Motivation & Emotion.
(De Silva, pp. 1 to 4, pp. 8 to 45).

B. Jaina Psychology

- Jaina Theory of Sense Perception.

- Jaina epistemology.
- Pratyaksa and Paroksa.
- Nature of Sense Perception.
- Condition of sense Perception.
- Stages of sense Perception.
- Avagraha - stages of Avagraha.
- Iha as associative integration.
- Avaya as perceptual judgement.
- Dharana as absence of the lapse of perception.
- Sense Perception as concrete psychosis.
- Mind in Jainism.
  - Problem of Mind in ancient, Indian and Western thought.
  - Nature of mind.
  - Jaina theory of mind.
  - Mind as a sense organ.
  - Mind as structure and function.
  - Each Jiva has its own mind.
  - Instrumental nature of mind.
  - Mind as aprapyakan - Body and mind Psychological analysis of the relation. (Kalghatgi T. G., pp. 15 to 29, pp. 72 - 96).

Unit - V : Modern Psychology in India.

- A. Scientific Psychology in India.
- Historical Perspectives.
  - Beginning of Scientific Psychology in India.
  - Magnitude of Development in Academia.
  - Development Outside the University.
  - Major Research Concerns.
  - Impact of Western contact.
- B. Fair Phases in the Development of Psychology in India.
- The Pre-Independence Phase.
  - The Post-Independence Phase of Expansion.
  - The Phase of Problem Oriented Research.
  - The Phase of Indigenisation.
- (Sinha Durganand, pp. 9 - 35, 36 to 65).

Basic Books :

1. Sinha J. (1958), Indian Psychology Vol-I & Vol-II, 2nd Edition, Sinha Publishing House, Calcutta.
2. Kuppaswamy B. (1985), Elements of Ancient Indian Psychology. Vikas Publishing House Pvt. Ltd., Ghaziabad, U. P., India.
3. De Silva Padmasiri (1979); An Introduction to Buddhist Psychology, MacMillan Press, London.
4. Kalghatgi T. G. (1961); Some Problems in Jaina Psychology, Karnatak University, Dharwar.
5. Sinha Durganand (1986); Psychology in a Third World Country : The Indian Experience. Sage Publications, New Delhi.
૬. શાહ નગીનદાસ જી. (૧૯૭૩), ષડ્દર્શન, પ્રથમ ખંડ, સાંખ્ય-યોગ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.

Reference Books :

૧. શાહ નગીનદાસ જી. (૧૯૭૩), ષડ્દર્શન, ખંડ-૨, ન્યાય-વૈશેષિક દર્શન, ગુજરાત યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
2. Edwina PIO (1988), Buddhist Psychology : A Modern Perspective, Abhinav Publications, New Delhi.
3. Davids Rhys. C. A. F. (1914), Buddhist Psychology, G. Bell and Sons, London.

Paper - X : Optional (V) Behaviour Modification

- (1) Basic concepts in Behaviour Modification : The behavioural model and Research methodology. (Ch. 1)
- (2) Fear Reduction : Fear and Anxiety, systematic desensitization, Theoretical basis of desensitization and self-control techniques. (Ch. 2 & 3).
- (3) Self-Control and Cognitive Behaviour Modification : Cognition and Behaviour Therapy, self-control, clinical applications of self-control procedures, Covert conditioning, Self-Verbalization technique and Bio-feedback, (Ch. 4).
- (4) Social Skills Training : Historical basis, definitions of social skill, Measurement of social skill, Measurement of specific problem areas, Clinical issues, Definitions of clinical strategies, Assertive training when anxiety inhibits performances. Skills training for the chronic patient, experimental support for the skills approach and controlled group outcome studies. (Ch. 5).
- (5) Operant Approaches with children : Behavioral deficits, Behavioural excesses, taken Economics, Parents as change agents and Ethical issues. (Ch. 6).
- (6) Aversive Techniques : Historical antecedents, Basic treatment paradigms, Electric Shock, covert sensitization, over correction, Time-cut, Response-cost, other aversive techniques, comparative analysis and ethical issues. (Ch. 7).
- (7) Other Operant Techniques : Introduction, Instructions, feedback Social Reinforcement, shaping, Extinction, fading, contingency contracting and comprehensive treatment (Ch. 9).
- (8) Comprehensive Approaches : Training per _____ and staff, Role of drugs in Behaviour modification and comprehensive behavioral programme. (Ch. 10).

Basic Books :

Behaviour Modification-Allen S. Bellak and Michel Hersern - The Williams and Wilkins Company, Baltimore (1977).

Reference :

'Fact and Fiction in Psychology' - H. J. Eysenck Pelican.

Paper - XI

Counselling Psychology

Unit - 1

- (૧) સલાહનું સ્વરૂપ
  - સલાહ એટલે શું?
  - સલાહ કયા અપાય છે?
  - સલાહના પ્રકારો
  - સલાહના ધ્યેયો
- (૨) સલાહની જરૂરત
  - સલાહ સમસ્યાનું વર્ગીકરણ
  - ભારતીય વિદ્યાર્થીઓની સમસ્યા
  - જરૂરત અંગેના પુરાવા

The need for counselling by Anthony Mann

- Are they public health issue.
- Are sufferers really ill?
- What is known about the disorders!
- Do these Patient recover any way?
- Conclusion

[Chapter-2 Page No. 7 to 15]

Counselling in General Practice.

Rosolin published 1993

11, New Fetter lane London.]

Unit - 2

- (૧) સલાહકારની પસંદગી અને તાલીમ
  - સલાહ સેવા માટે સલાહકારોની જરૂરત

- સલાહકારની પસંદગીની સમસ્યાઓ
  - સલાહકારની તાલીમમાં મહત્ત્વના ઘટકો
  - સલાહકારના વ્યવસાયની આચાર સંહિતા
- (૨) સલાહના અભિગમો અથવા સિધ્ધાંતો
- સલાહ અને મનોપચાર
  - સલાહ અભિગમો કે સિધ્ધાંતો
  - અસીલ કેન્દ્રીય અભિગમ
  - સલાહની ફીલસૂફી
  - સલાહ સિધ્ધાંત

Unit - 3

- (૧) સલાહ પ્રક્રિયા - અર્થ
સલાહ પ્રક્રિયાના પગથિયાં
સલાહ પ્રક્રિયા પર અસર કરતાં પરિબળો
- સલાહાર્થીના પરિબળો
  - સલાહકારના પરિબળો
  - બેઠક વ્યવસ્થા
- (૨) સલાહ સંબંધ
- અર્થ
  - ઉપચારાત્મક અને
  - વિકાસાત્મક સંબંધ
- Therapeutic & development relationship
- (૩) સલાહ સંબંધના પરિણામો
- અદ્વિતિમતા - સામાન્યતા
વસ્તુલક્ષીતા - આત્મીયતા
જ્ઞાનાત્મક બોધાત્મક - આવેગાત્મક
સંદિગ્ધતા - સ્પષ્ટતા
જવાબદારીનો સ્વીકાર - અસ્વીકાર
- આધાર અને કટોકટી

Unit - 4

સલાહલક્ષી મુલાકાત

- (૧) મુલાકાત અને સલાહ
મુલાકાતના હેતુઓ ફાયદાઓ
મુલાકાતની શરૂઆત
પ્રારંભિક મુલાકાત
- અસીલનું વર્તન
  - સલાહકારનું વર્ણન
  - ધ્યેયો
  - તબક્કાઓ
- પ્રારંભિક બેઠકમાં શું બને છે?
- (૨) સલાહલક્ષી મુલાકાતની પદ્ધતિઓ (પ્રકારો)
- મુલાકાતના સિધ્ધાંતો
મુલાકાતની નોંધ
મુલાકાતનો અંત

Unit - 5

સલાહ ટેકનિકો અને સલાહમાં નિર્ણય

(૧) અર્થ

વિવિધ ટેકનિકો

આરંભિક ટેકનિકો

મૌન ટેકનિકો

સ્વકૃતિ ટેકનિકો

શ્રાવ્ય ટેકનિકો

પ્રતિબિંબિત ટેકનિકો

સ્પષ્ટીકરણ ટેકનિકો

અર્થઘટન ટેકનિકો

(૨) - દોરવણીની ટેકનિકો

પ્રશ્નાવલીની ટેકનિકો

ખાતરી આપવાની ટેકનિકો

અન્ય ટેકનિકો

- સલાહમાં નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા

નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાના ધોરણો

નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાના પાસાઓ

નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાના પગથિયા

INDIAN CULTURE

T.Y. B.A. : Paper VI

(Studies in Social Institutions of India)

Unit 1 :

1. Meaning of the social institution and its usage
2. Meaning of the word 'Varna' and its definitions-concept, origin and development of Varna
3. Varna and caste--Varna in modern social life
4. Meaning of the word ashram--ideals and cultural significance of ashram system

Unit 2 :

1. Meaning and concept of Samskara and its cultural importance
2. Samskaras performing on women
3. Samskaras performing on children
4. Samskaras belong to education
5. Vivah and antyeshti Samskara
6. The changes of Samskaras in modern period and their usages

Unit 3 :

1. Aims and ideals of Hindu marriage
2. Importance of Saptapadi and mangal fera in Hindu marriage
3. Nikah system of the Muslims
4. Provisions of divorce in Hindu and Muslim society

Unit 4 :

1. Position of women during the ancient and the medieval period
2. Position of women during the modern period
3. Rights of women in the modern India and her legal status
4. Oriented womanist activities in the modern India
5. Impact of the Western civilization on the Indian social life

Unit 5 :

1. Aims and objects of education in ancient India
2. Gurukul system in ancient India--Relations between teacher and taught-subjects for study
3. Educational system of Muslims--maktab and madresa
4. Extending horizons of modern educational system and its limitations

TYBA 91

Books Recommended

Prabhu, Pandharinath H.	: Hindu Social Organisation in Ancient India
Atlekar, A. S.	: Position of Women in Ancient India
Hutton, J. H.	: Caste in India
Zafar, S. M.	: Education in Ancient India Education in Muslim India
Kabir, Humayun	: Education in India (C : a. I, II, IV & IX)
Ghuye, G., S.	: Caste and Race in India
Pandya, Rajbali	: Hindu Samskar
शास्त्री, दृर्गाशंकर के.	: भारतीय संस्कारो अने तेभनुं गुजरातमां अवतरण
देसाई, नीरा	: भारतीय समाजमां स्त्री-जवन
मांडड, डोलरराय	: प्राचीन भारतमां शिक्षण (गुजरात युनि. प्रकाशन)
आचार्य, नवीनचंद्र	: भारतनी सामाजिक संस्थाओ (मध्यकालीन अने अर्वाचीन) (युनि. ग्रंथनिर्माण बोर्ड, अमदावाद)
बेटाई, रमेश	: प्राचीन भारतनी सामाजिक संस्थाओ (युनि. ग्रंथनिर्माण बोर्ड)
शेखत, भारती	: भारतीय संस्कारो (युनि. ग्रंथनिर्माण बोर्ड)

T.Y. B.A. : Paper VII

(Studies in the Classical Sanskrit Literature)

Unit 1 :

1. Indo--Aryan languages and the importance of Sanskrit language
2. Introduction of Four Vedas and Upanishadas as main source of Sanskrit literature
3. The difference between the Vedic and the Classical Sanskrit literature

Unit 2 : Main forms of the Snskrit Literature :

1. Mahakavya
2. Katha
3. akhyayika
4. Ropaka

Unit 3 : Mahakavyas :

1. Ramayan
2. Mahabharat
3. Raghuvamsam
4. Kumarasambhavam

Unit 4 : Rupakas

1. Swapanavasavadattam and Mahakavi Bhas
2. Abhignan Shakuntalam and Mahakavi kalidas
3. Mrucchakatikam and Mahakavi shudrak

Unit 5 : Historical, Sandesh and Champu Kavyas :

1. Harshacartitam
2. Meghadutam
3. Nala Champu

Books Recommended

Pusalkar, A. D.	: Bhasa : A Study (Delhi, 1968)
Upadhyay, B. S.	: India in Kalidas, Allahabad, 1947
Bhatt, S. K.	: Mrucchhakatika : A Study
Bak Kum, Bae	: Shri Harsha's Plays, Bombay, 1964
Bhatt, G. K.	: Preface to Mrucchhakatika, Ahmedabad-1948
Cowell, E. B. and Thomas, F. W.	: The Harshhcharita of Bana, Delhi, 1961
Kale, M. R.	: Svapnavasavdattam of Bhasa, Bombay, 1962

TYBA 92

Kale, M. R.	: Meghadutam, Bombay, 1962
Kale, M. R.	: Shakuntalam, Bombay, 1961
Kale, M. R.	: Kumarasambhavam, Bombay
Nadarjekar, G. R.	: Raghuvamsam, Delhi, 1971
शास्त्री, सी. अल.	: संस्कृत वाङ्मयनो परिययात्मक इतिहास
—	: मलकवि कविदास, प्रकाशन गुजरात विद्यासभा, अमदावाद, १९७३
पटेल, गौतम (सं.)	: अनुपम कविदास, संस्कृत साहित्य अकादमी, गांधीनगर
पुरोहित, नर्मदाशंकर भो. (अनु.)	: कीर्तकृत संस्कृत नाटक
अग्रवाल, वासुदेवशरणा (हिन्दी)	: संस्कृत नाटक, प्रकाशन गुजरात विद्यापीठ
अग्रवाल, वासुदेवशरणा (हिन्दी)	: उर्ध्वरित अेक सांस्कृतिक अध्ययन, पटणा, १९५३
महेता, हरिदास	: शिशुपालवध
जोशी, उमाशंकर (अनुवादक)	: उत्तमराभरित, अमदावाद, १९५०
परीष, रसिकदास	: संस्कृत नाटय साहित्य प्रकाशन, गुजरात विद्यापीठ, अमदावाद, १९८१

**T.Y. B.A.--Paper VIII
(Study of Indian Religions)**

Unit 1 :

1. Meaning of Word 'Dharma'--Indian Concept of religion--Religion and Culture--Importance of the study of religions
2. Hinduism : Vedic literatur : Four Samhitas and Upanshadas--religion reflected in Vedic literatur--Gods and goddesses of Veda
3. Punch pranas of Hinduism : Panch maha yagna--samskaras--varnashram--karma and rebirth--four purusharthas
4. Contribution of Acharyas in development of Hinduism

Unit 2 :

1. Meaning of words 'Jina' and 'Tirthankara'--Rushabhadev--Shantinath--Neminath--Parsvanath and Mahavirswami
2. Sacred precept of Jainism : mahavrat and anuvrat--five samitis--three guptis--four bhavanas--samayik and pratikraman
3. Principles of Jainism : none--violence--anekantavad--karma--asrava--samvara--nirjara
4. Sects--scriptures and festivals of jainism

Unit 3 :

1. The cultural and religious condition of India before the rise of Buddhism
2. Life and teaching of Gautam Buddha : four arya truths and arya--ashtang marg
3. None--vience--sharana traya--shil--four bhavana--nirvana--principle of karma and re-birth-worship of Buddha
4. Sects--scriptures and festivals of Buddhism
5. Comparative study of Buddhism and Jainism.

Unit 4 :

1. Life and work of Asho Zarathushtra
2. Religious beliefs and practices of the Zarostrians in India
3. Meaning of Islam--Life and work of Hazarat Muhmmad Payagambar--Spread of Islam in India
4. The concept of Iman and Din in Ialam--sects and festivals of Islam.

Unit 5 :

1. Meaning of word 'Shikh'--Life and teaching of Guru Nanak.
2. Contribution of Gurus in the development of Shikhism--sects and festivals of Shikhism
3. Impact of hinduism and Islam on Shikhism
4. Meaning of the word Christ--life and teaching of Christ
5. Sects--scriptures and festivals of Christianity--Indian Christians.

Books Recommended

Mahadevan, T.M.P.	: Outlines of Hinuism
Sharma, D. S.	: Hinduism through the Ages
Coomarswamy, Anand	: Buddha and the gospel of Buddhism

TYBA 93

Farquhar, J. N.	: Modern Religious Movements in India
M. Macanliff and other	: Religion of the Shikhs
Syed Ameer Ali	: The Spirit of Islam
નાયક, ચીનુભાઈ અને ભટ્ટ પનુભાઈ	: જગતના ધર્મોના વિકાસની રૂપરેખા
ઘુવ, આનંદશંકર	: હિંદુ વેદ ધર્મ : મ. સ. યુનિ. પ્રકાશિત
શુકલ, ચંદ્રશંકર (અનુ.)	: હિન્દુ ધર્મ, વોરા એન્ડ કુ. મુંબઈ
શુકલ, ચંદ્રશંકર (અનુ.)	: ધર્મોનું મિલન, ભારતીય વિદ્યાભવન, મુંબઈ
સોલોમન, એસ્તર	: હિન્દુ જીવન દર્શન
પંડિત, સુખલાલજી	: જૈન ધર્મનો પ્રાણ, ગુજરાત ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય
ન્યાય, વિજય	: જૈન દર્શન : હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનસભા-પાટણ
શુકલ, ચિત્રા પ્ર. (અનુ.)	: જૈન દર્શન
કૌશામ્બી, ધર્માનન્દ	: બુદ્ધ ધર્મ અને સંધ - નવજીવન પ્રકાશન
શાહ, નગીનદાસ	: બોદ્ધ દર્શન
સાંડેસરા, ઉપેન્દ્રરાય	: શીખ દર્શન
દાવર, ફિરોઝ	: ઈરાનનો ચિરાગ, ગુજરાત વિદ્યાસભા, પ્રકાશન, અમદાવાદ
દાવર, ફિરોઝ	: જરથુષ્ટ્ર દર્શન, સરદાર પટેલ યુનિ. પ્રેસ, વલ્લભવિદ્યાનગર
ફાધર વાલેસ	: ખ્રિસ્તી દર્શન, સરદાર પટેલ યુનિ. પ્રેસ, વલ્લભવિદ્યાનગર
નાગોરી, ઈસ્માઈલભાઈ	: ઈસ્લામ દર્શન, સરદાર પટેલ યુનિ. પ્રેસ, વલ્લભવિદ્યાનગર
આચાર્ય, નવીનચંદ્ર	: ભારતીય ધર્મો, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, પ્રકાશન
યાજ્ઞિક, જયેન્દ્રકુમાર (સંપાદક)	: જગતના વિદ્યમાન ધર્મો, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ

T.Y. B.A. : Paper IX

(Historical Study of Architectural Monuments of India)

Unit 1 :

1. Charecteristics of Indian Architecture
2. Architectural monuments of Harappa and Mohenjo--daro--Town Planning of Mohenjo--daro
3. System of masonary work in architecture of Indus Civilization
4. Architecture as described in the Vedic literature

Unit 2 :

1. Concept of Stupa and its architectural form Main stupas : Sanchi, Bharahut, Amaravati, Nagarjukonda, Gandhar region, Devanimori
2. Concept of Chitya and its architectural form--main chaityas : Bhaja, Bedasa, Ajanta, Nasik, Karla, Kanheri
3. Concept of Vihara and its architectural form--Viharas of Western India--Viharas of Gujarat
4. Rock-cut architecture of Brahmanism : Mahabalipuram, Ellora, Elephanta and Jogesvari.

Unit 3 :

1. Concept of temple and its architectural form-Shikhara styles : Nagara and Dravida
2. Temples of Orissa, Khajuraho and Gujarat
3. Temples of Hoyasala style
4. Temple of South India

Unit 4 :

1. Types and form of Indo--Islamic architecture
2. Islamic architecture during the Delhi Sultanate Period
3. Regional style of Indo-Islamic architecture--Gujarat, Bengal, Jaunapur, Malawa
4. Indo-Islamic architecture during the Mughal Period

Unit 5 :

1. Concept of architectire of reservoirs of India : akes and step-wells with their outstanding examples
2. Architectural form of the fort and its main types
3. Main forts ; Harappa, Rajgrih, Pataliputra, Zinuwada, Dabhoi, Red fort at Delhi, Agra, Daulatbad
4. Architectural form of the Palace and a brief survey of the main palaces of India.

Books Recommended

Brown, Percy	: Indian Architecture (Buddhist & Hindu)
Brown, Percy	: Indian Architecture (Islamic)
Govt. of India	: Indian Archaeology Chapt. III
Havell, E. B.	: Indian Architecture
Havell, E. B.	: Ancient and Medieval Architecture of India
Ranald, Benjamin	: The Art & Architecture of India
Shah, Priyabala	: Vishnudharamottara
Shukla, Lalitkumar	: Study of Hindu Arts & Architecture (Chokhamba Publication)
Smith, Vincent	: A History of Fine-Art in India & Ceylon (3rd Ed.)
Desai, Ziyauddin	: Indo-Islamic Architecture
Krishna Deva	: Temples of North India
Govt. of India	: Temples of South India
शुक्ल, द्विजेन्द्रनाथ	: भारतीय स्थापत्यकला
शास्त्री, हरिप्रसाद	: હડપ્પા અને મોહેજો-દડો, ગુજ. વિદ્યાસભા
शास्त्री, हरिप्रसाद	: ભારતનું બૌદ્ધ સ્થાપત્ય : ગુજ. યુનિ. પ્રકાશન
सोमपुरा, कान्तिदास	: ભારતીય સ્થાપત્ય અને શિલ્પ, બી. એ. શાહ પ્રકાશન
शाह, प्रियभाषा	: પ્રાચીન ભારતીય સ્થાપત્ય અને શિલ્પકલા, ગુજ. યુનિ. પ્રકાશન
परमार, थोमस	: ભારતનું નાગરિક સ્થાપત્ય, ગુજ. યુનિ. પ્રકાશન

T.Y. B.A. : Paper X

(Historical Study of Painting and Sculpture in India)

Unit 1 :

1. Meaning and types of Art-the definition of Painting
2. Characteristics of Indian Painting
3. Six Limbs of Indian Painting
4. Study in Pre-historic Painting of India

Unit 2 :

1. Painting at Ajanta
2. Paintings at Bagh, Ellora, Sittanavasal
3. Western Indian miniature Paintings
4. Mughal Paintings : Development and characteristics

Unit 3 :

1. Rajasthani Painting : its Subjects and centres
2. Pahari Paintings : its subjects and centres
3. Modern currents of Indian Paintings
4. The developments of paintings in modern Gujarat.

Unit 4 :

1. Definition of sculpture types and materials of sculptures
2. Teracotta, stone and bronze sculptures of Indus Civilization
3. Construction of the monolithic pillars of Ashok--animal sculptures on them
4. Sculptures of Yaksha & Yakshis during the Mauryan period--Impact of the foreign elements on Mauryan sculpture

Unit 5 :

1. Sculptures of the stupa at Sanchi
2. Sculptures of the stupa at Bharhut
3. Sculptures of Amaravati and Nagarjunkonda

Unit 6 :

1. Sculptures of Gandhar School
2. Sculptures of Mathura School
3. Classical sculptures of the Gupta Period
4. Treasures of sculptures at Ellora

TYBA 95

Books Recommended

Saraswati, S. K.	: Survey of India Sculptures
Govt. of India	: Indian Archacology
Dr. Motichandra	: Miniature Paintings of Western India
Havell, E. B.	: Indian Sculpture and Paintings
Shukla, D. N.	: Hindu Canons of Iconography and Paintings
Dauglas Barrett & Gray, Basil	: Indian Painting
Smith Vincent	: A History of Fine Art in India and Ceylon (3rd Edition)
Parimoo, Ratan	: Studies in Modern Indian Art
Jamila, Brij Bhushana	: The World of Indian Miniatures
C. Sivarammurti	: Indian Painting
अग्रवाल, वासुदेवशरण	: भारतीय कला
	: मथुरा कला
रायकृष्णदास	: भारतीय मूर्तिकला
	: भारतीय चित्रकला
शुक्ल, द्विजेन्द्रनाथ	: भारतीय स्थापत्यकला
शास्त्री, हरिप्रसाद	: छडप्पा અને મોહંજો-દડો (ગુજરાત વિદ્યાસભા)
सोमपुरा, कंतिलाद	: भारतीय स्थापत्य અને શિલ્પકલા (બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ)
ભટ્ટ, પનુભાઈ	: કલાપરિચય (બી.એસ.શાહ પ્રકાશન)
નવાબ, સારાભાઈ	: જૈન કલ્પદ્રુમ
શાહ, પ્રિયબાબા	: પ્રાચીન ભારતીય શિલ્પકળા અને સ્થાપત્ય (ગુજરાત યુનિ. પ્રકાશન)
પરીખ, પ્રવીણચંદ્ર	: પ્રાચીન ભારતીય શિલ્પકલા (યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, પ્રકાશન, અમદાવાદ)
સ્માર્ટ, વાસુદેવ	: ભારતનાં ભીત્તિચિત્રો
નાયક, ચીનુભાઈ	: ભારતીય ચિત્રકલા

T.Y. B.A. : Paper XI (Essay)

Unit 1 :

1. Inscriptions of India their types and subejets
2. Foreign elements in Indian Art
3. Sects of Hinduism in Gujarat

Unit 2 :

1. Spread of Indian Culture in neighbouring contries
2. Depiction of Lord Buddha in Ajanta
3. European travcllers visited Gujarat

Unit 3 :

1. The Freedom Struggle of India (1885-1947)
2. Nataraj in Indian Art and Literature
3. Salient features of Islamic architecture of Gujarat

Unit 4 :

1. Synthesis of Easter and Western Culture
2. Depiction of Shri Krsihna in Indian Painting
3. Impact of Gahdhian thought on Indian life

Unit 5 :

1. Salient features of Indian Constitution
2. Main schools of the classical dances of India
3. Current archaeological finds from Gujarat.

Unit 6 :

1. Bagavadgita and modern life
2. Swami Dayanand and Swami Vivekanand as an expotents of Indian Culture
3. The iconography of ten incanations of vishnu.

TYBA 96
HISTORY
History-Paper VI
History of India (1818 A.D. to 1950 A.D.)
In force from June 2005 (100 Marks : 60 Lectures)

Unit-1:

- a. Development of Administrative structure of East India company-Revenue and Judiciary system under company's rule.
- b. Up heaval of 1857 : causes-ideology, main events and leadership at various levels-British repression and response, failure of the resistance-the nature of 1857 and its effects.

Unit-2 : India under the crown:

- a. Internal policy of Lord Lytton.
- b. Lord Ripon as a reformer.
- c. Lord curzon as an imperialist and as a reformer.

Unit-3 :

- a. Socio-Religious reform movements during the 19th century : Brahma Samaj - Prarthana Samaj - Arya Samaj - Ramkrishna Mission Samaj Theosophical society, Aligadh movement.

Unit-4 : Emergence of National consciousness.

- a. Factors leading to the growth of National consciousness.
- b. Birth of Indian National congress and its early activities-Moderate phase.
- c. Swadesi movement and Home-Rule-movement-their significance.

Unit-5 :Freedom struggle during the Gandhian Era :

- a. Non-co-operation movement
- b. Civil Dis-obedience movement
- c. Quit India Movement
- d. Indian National Army.

Unit-6.

- a. Failure of the Cabinet Mission. Mount baten Scheme and partion of India.
- b. Indian Independence Act of the British Parliament.
- c. Integration of the princely states and framing of the constitution.

Suggested Readings :

1. Majumdar R. C. & others : An advance History of India.
2. Sharma R. S. : The making of India.
3. Mahajan V. D. : India since 1526.
4. Shastri Nilkanth : A History of India Part-III
5. Cambridge History of India : British India vo1-V
6. Sarkar sumit : Modern India 1885-1947 (Delhi, Macmillan, 1985)
7. Chhabra S. S. : Advance History of India.
8. Bipin Chandra, K. N. Panikkar, Mridula Mukherjee, Sucheta Mahajan and Aditya Mukherjee : India's struggle for Independence, 1857-1947. (Delhi, Penguin 1996)
૯. જવાહરલાલ નહેરૂ : મારું હિંદનું દર્શન
૧૦. સુંદરલાલ : ભારતમાં અંગ્રેજી રાજ્ય
૧૧. ડૉ. ધારૈયા આર. કે. : (૧) અઢારસો સત્તાવન ગુજરાત યુનિ. (૨) આધુનિક ભારતનો ઈતિહાસ અને ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામો ભાગ-૧, ૨, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
૧૨. ડૉ. પટેલ મંગુભાઈ આર. નિર્માણ બોર્ડ. : ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામો અને તેના ઘડવૈયાઓ, યુનિ. ગ્રંથ
૧૩. જ્ઞાનગંગોત્રી ગ્રંથશ્રેણી શુકલ જે. આર. : ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામો : (૧) હિંદ છોડો આંદોલન (૨) દેશી રાજ્યોનું વિલિનીકરણ
૧૪. પરીખ આર. જી. : ભારતનો ઈતિહાસ ૧૮૧૮ થી ૧૮૮૫, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.

TYBA 97

T.Y.B.A.

History- P-VII

History of Gujarat (470 A.D. to 1304 A.D.) (optional)

In force from June-2005

(100 Marks : 60 Lectures)

Unit-1:Sources:

- Archaeological
- Epigraphical
- Numismatic
- Literary.

Unit-2: Age of Maitraka's (470 A.D. to 894 A.D.):

- Maitrak's as rulers and administrators.
- Cultural achievements of Maitrakas.

Unit-3: Post-Maitraka Age (789 to 942 A.D.).

- Vanraj Chavda- and the rise of Anhilwad Patan.

Unit-4: Age of Solankis : (942 A.D. to 1244 A.D.)

- Rise of solankis : Political achievements and cultural contribution of Mulraj-I, Bhimdev-I, Jaysinh Siddhraj, Kumarpal & Bhim dev -II.
- Acharya Hemchandra as a scholar

Unit-5: The founders of the Vaghela Dynesty (1244 to 1304 A.D.)

- Karnadev II and significance of his rule.
- Vastupal-Tejpal as administrators scholars and reformers

Unit-6: Polity and Economy :

- The administration of Solanki-Vaghela Period.
- Economic Condition during the solanki Vaghela Period : Revenue System Main Centres, Trade and Commerce.

Unit-7 : Society and Culture :

- Soical Condition during the Solanki and Vaghela Period.
- Literature
- Art and Architecutre.

Suggested Reading :

- Forbes A.K. : Rasmala Vol-1
- Munshi K.M. : The glory that was Gurjardesa.
- Virji K. Ja : Ancient History of Saurashtra.
- Parikh R.C. : Introduction to the History of Gujarat - Kavyannshashan - Vol-II.
- Sankalia H.D. : The Archaeology of Gujarat.
- Jagannath : Early History of the Maitrakas of Gujarat.
- Ray N.R. : Maitrakas of Valabhi
- Majamudar M.R. : Cultural History of Gujarat.
- Commissariat M.S. : Studies in History of Gujarat History of Gujarat Vol-II
- Majumdar A.K. : Chalukyas of Gujarat
- Pandya A.V. : New Dynesties of Medieval Gujarat
- Sompura K.F. : The Structural Temples of Gujarat
- Vilbegfore Bell : The History of Kathiawad.
૧૪. દેસાઈ શંભુપ્રસાદ હ. : સૌરાષ્ટ્રનો ઇતિહાસ
૧૫. શાસ્ત્રી દુર્ગાશંકર કે. : ગુજરાતનો મધ્યકાલીન રાજપૂત ઇતિહાસ ભાગ, ૧-૨
૧૬. શાસ્ત્રી હરિપ્રસાદ જી. : ગુજરાતનો પ્રાચીન ઇતિહાસ
- મૈત્રકાલીન ગુજરાત ૧-૨
- અણહિલવાડનો ચાવડા વંશ ભાગ, ૧-૨
૧૭. પરીખ રસિકલાલ છો. : ગુજરાતના રાજધાનીઓ
૧૮. મહેતા ર. ના. : ગુજરાતને મળેલ શિલ્પ સ્થાપત્યનો વારસો

TYBA 98

૧૮. આચાર્ય ન. આ. : ગુજરાતનો સોલંકીકાલીન ઇતિહાસ
- ગુજરાતના ધર્મ-સંપ્રદાય
- ગુજરાતના ચાવડા રાજ્યનો ઇતિહાસ
- ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ
- ગુજરાતને મળેલો શિલ્પ સ્થાપત્યનો વારસો
૨૦. જોષી ઉમાશંકર : પુરાણોમાં ગુજરાત
૨૧. નદવી અબુઝફર : ગુજરાતનો ઇતિહાસ ભાગ-૨
૨૨. મુનશી હ. મા. : ચક્રવર્તી ગુજરો
સાંડેસરા ભો. ખ. : મહાઆમાત્ય વસ્તુપાલનું સાહિત્ય મંડળ અને સંસ્કૃત સાહિત્યમાં તેનો ફાળો
- વાઘેલાઓનું ગુજરાત
- હિન્દી
ઓઝા ગો. હી. : સોલંકીઓં કા પ્રાચીન ઇતિહાસ

History - P. VII

History of Gujarat

Sultanate Period (Optional) (1304 A.D. to 1572 A.D.)

In force from June-2005

(100 Marks : 60 Lecturas)

Unit-1 Sources :

- Archaeological
- Epigraphical
- Numismatic
- Literary

Unit-2 The Gujarat Sultanate :

- Gujarat under the Delhi Sultanate. (1304 A.D. to 1403 A.D.)
- Establishment of Independent sultanate in Gujarat.

Unit-3

- Sultan Ahmed Shah I. foundation of Ahmedabad-his rule and achievement.
- Sultan Mehmud Begado-his estimate as a ruler and conquerer-his cultural contribution.
- Latter sultans-Bahadur Shah-Muzafar Shah-III.
- Down fall of the sultanate.

Unit-4 Administration under the sultanates :

Concepts & Central - provincial, Talukas & village administration.

Unit-5 Economic condition & social life :

- Agriculture, trade and commerce.
- Social life: custom and conversion of Hindu and Muslims.

Unit-6 Cultural progress and religious policy:

- Art and Architecture.
- Literature.
- Religious policy of the sultanates.

Suggested

- Commissariat M.A. : A History of Gujarat vol-I to III studies in the History of Gujarat
- Forbes A : Rasmala vol-I & II
- Misra S.C : Rise of Muslim power in Gujarat. Muslim Communities in Gujarat.
- Tirmizi S.A.I. : Some aspects of Medieval Gujarat.
- Chavda J : History of the Gujarat Kingdom
- White way R.S. : The Rise of Portuguese Power in India 1497-1550.
- Dar Muhammed Ibrahim : Literary and Cultural Activities in Gujarat.
- Haviv & Nizami : Comprehensive History of India.vol.V (The Delhi Sultanate).

TYBA 99

9. Majumdar M.R. : Cultural History of Gujarat.
10. Baylay E.C. : History of Gujarat.
૧૧. જોટે રત્નમણિરાવ બી. : ગુજરાતનું પાટનગર, અમદાવાદ.
ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ, ઈસ્લામ યુગ ખંડ ૧-૪
૧૨. નંદવી મૌલાના અબુગફર : ગુજરાતનો ઇતિહાસ ભાગ-૨
૧૩. પરીખ રસિકલાલ સી.
અને અન્ય : ગુજરાતનો રાજકીય અને સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ ગ્રંથ-૫, સલ્તનત કાળ
૧૪. ફોર્બસ એ. કે. : રાસમાળા ૧-૨
૧૫. નાયક છોટુભાઈ ર. : મધ્યયુગીન ભારત ખંડ-૨
૧૬. આચાર્ય ન. આ. : મધ્યકાલીન ગુજરાત, ગુજરાતના ધર્મસંપ્રદાય, ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક
ઇતિહાસ.
૧૭. મગનલાલ વખતચંદ : અમદાવાદ ઇતિહાસ
૧૮. શુક્લ જે. આર. : સલ્તનત, મુગલ અને મરાઠા સમયના રાજકીય સિધ્ધાંતો અને
સંસ્થાઓ.

History-P-VII :

History of Gujarat

Mughal-Maratha Period (optional) (1573 A.D. to 1818 A.D.)

In force from June 2005

100 Marks : 60 Lectures

Unit-1

- a. The Society & Polity of Gujarat during Akbar's invasion 1572.
b. Gujarat under Shah Jahan's rule (1627-58) political & social condition.

Unit-2 Nature of the Gujarati society during the 17th century.

- a. Customs & conversions among Hindus & Muslims - sects among Hindus & Muslims-origin
& growth of vallabh sect - sects among the jains.
b. Gujarat and the European East-India companies.

Unit-3.The Economy of Gujarat during the 17th century.

- a. Agriculture
b. Trade and commerce.
c. Surat and Ahmedabad as urban centres.
d. Shantidas zaveri and virjivora as merchants.

Unit-4

- a. The decline of the Mughals and the rise of the Maratha & the Nature of the Maratha rule
in Gujarat-politics and administration under the peshwas & the Gaikwars.
b. Attitude of the Maratha rulers towards Gujarat's trade and commerce.

Unit-V

- a. The British and the Marathas.
b. Causes of the decline of the Maratha power in Gujarat.

Suggested Readings:

1. Commissariat M.S. : History of Gujarat vo1 I &II studies in History of Gujarat.
2. Majumdar R. C. &
others : The Mughal Empire.
3. Chopra P. N. : Some Aspects of society and culture:during the Mughal Age;
1570-1707.
4. Sardesai G. S. : New History of the Marathas Vo1. I & II
5. Duff Jomes G : History of Marathas vo1. I & II
6. Dighe V.C. : Peshwa Bajirao I and Maratha expansion.
7. Sen S.R. : Administrative systems of Maratha.
8. Misra S.C. : Muslim communities in Gujarat.

TYBA 100

9. Majmudar M.R. : Cultural History of Gujarat.
૧૦. આચાર્ય નવીનચંદ્ર આ. : મુઘલકાલીન ગુજરાત
૧૧. શાસ્ત્રી હરિપ્રસાદ જી.
અને અન્ય : ગુજરાતનો રાજકીય અને સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ મુઘલકાલ ખંડ-૬, ખંડ-૭ મરાઠા કાલ
૧૨. જોટે રત્નમણિરાવ બી. ખંભાતનો ઇતિહાસ - ગુજરાતનું પાટનગર, અમદાવાદ.
૧૩. દેસાઈ ઈશ્વરલાલ : સરત સોનાની મૂરત
૧૪. પરીખ પ્રવીણ સી. : ભારતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ
૧૫. શેઠ મગનલાલ વખતચંદ : અમદાવાદનો ઇતિહાસ
૧૬. માસ્તર કરીમ મહંમદ : મહાગુજરાતના મુસલમાનો
૧૭. શાસ્ત્રી દુર્ગાશંકર કે. : વૈષ્ણવધર્મનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ
૧૮. મહેતા મકરંદ જે. : મહાજનોની યશગાથા,
ભારતનો આર્થિક ઇતિહાસ
૧૯. શુક્લ જયકુમાર આર. : સલ્તનત, મુઘલ, મરાઠા સમયના રાજકીય સિધ્ધાંતો અને સંસ્થાઓ
૨૦. પટેલ જશુભાઈ બી. : ભારતનો ઇતિહાસ - મુઘલ યુગ
૨૧. શાહ મનુભાઈ બી. : ભારતનો ઇતિહાસ - મરાઠા યુગ
૨૨. આચાર્ય એન. એ. : ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ
૨૩. મેઘાણી મોહન વી. : આધુનિક સામ્રાજ્યવાદનો ઇતિહાસ.

History Paper- VIII : The Constitution of Independent India.

[1947 A.D. to 1964 A. D. optional]

In force from June-2005

(100 Marks : 60 Lectures)

Unit-1:

- The Indian Independence Act of 1947 and its importance.
- A brief survey of the work of constituent Assembly.

Unit-2:

- Salient features-The preamble.
- Fundamental rights & Directive principles of state policy.

Unit-3 :

- The Union Government : The constitutional position and powers of the president.
- The Union cabinet : Powers, function and position of the Prime Minister

Unit-4:

- The composition of parliament and its powers and position.
- The supreme court-its structure and powers.
- The Election Commission-its working & powers.

Unit-5:

- The state Government: The Executive and legislative and Judiciary.
- Relation between the Union Government and State Government. Legislative-Administrative and Financial.
- The Procedure of the constitutional Amendments.

Suggested Reading:

- Agarwal R.N. : National Movement & constitutional development of India.
- Baverjee A.C. : Indian constitution movement.
- Baverjee B.N. : New constitution of India.
- Basu Durgadas : Commentry on the constitution of India.
- Coupland : Constitutional problems of India.
- Gupta D.D. : Indian National Movement & Constitution Development.
- Kapur A.C. : Constitutional History of India (1760-1979)
- Pyiere M.V. : Constitutional Government in India.
- Raghuvansi V.P.S. : National Movement & constitutional History of India.
- Sharma S.R. : Constitutional History of India.

TYBA 101

11. Singh G.N. : Landmarks of Indian Nationalism & constitution
12. Mahajan V.D. : Constitutional History of India.
૧૩. દેસાઈ કે. સી. અને
શેઠ પી. એન. : ભારતનો બંધારણીય વિકાસ
૧૪. ધારૈયા આર. કે. : (૧) અર્વાચીન ભારતના ઇતિહાસ અને ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામો
ભાગ-૧, ૨
(૨) ભારતનો બંધારણીય ઇતિહાસ
૧૫. રઘુવંશી બી. પી. એસ. : ભારતના સાવંધાનિક ઇતિહાસ

History-Paper-VIII

History of Contemporary India.

(1950 A.D. to 1977 A.D.) optional

In force from June-2005

(100 Marks : 60 Lectures)

Unit-1:

- The process of National Integration
- Integration of Indian Princely states in the Indian Union. The Kashmir Issue. Integration of the former French & Portuguese-Possessions in the Indian Union; Div, Daman and Goa; Chandranagar, Pondichery and Mahe.

Unit-2:

- First general election of 1952
- Panchayati Raj system and decentralization of power.

Unit-3: The Nehru Era (1947-1964):

- Five year plans-Agricultural and Industrial developments-Merit & demerits of five year plans.
- India's Non-alignment policy-Bandung conference-India's relations with Pakistan & China - Cino - Indian war of 1962- causes and effects.

Unit-4:

- Linguistic reorganization of Indian states-The Maha Gujarat movement.
- Government's 'Land Reforms Policy'- Bhoodan movement.

Unit-5:

- Prime Ministership of Lal Bahadur Shastri and Indo-Pak war of 1965 Taskand pact.

Unit-6:

The Prime Ministership of Indira Gandhi (1966-1977) and achievements of Indira Gandhi regime.

- Causes of the congress split of 1969 Bangladesh (East Pakistan) crisis-an Indo-Pak war of 1971-Shimla agreement and its significance.
- The authoritarian interlude-The policy of 'Garibi Hatao'-family planning programme and its repercussions-use and abuse of political power and its implications-attempts of Jayprakash Narayan to restore democratic norms.
- The Navnirman movement in Gujarat 1974-causes and results.

Unit-7:

- Circumstances leading to the emergency of 1975-events-results : The aftermath of emergency; general election of 1977, leading to the defeat of the congress party.
- Movement for social and economic equality with respect to Dalits, adivasis and women.

Suggested Reading :

- Menon V. P. : The story of the Integration of the Indian states. The transfer of power in India.
- K.P.M. Sundaram & Rudraoant : Indian Economy

TYBA 102

3. Agrawal A.N. : Indian Economy
4. Wadia P.A. & K.P. Merchant : Our Economics problem
5. Raina Dina Nath : Kashmir.
6. Vijay Gupta : India and Non alignment.
7. A Appadoral : Select Documents on India's foreign policy and Relations 1947-72.
8. Mallik B.N. : The chines Betrayal
9. Joshi & Gholker : History of Modern India 1800 to 1964
10. Mahajan V.D. : Fifty five years of Modern India.
11. KohliAtul : Democracy and Discontent.
12. Durga Das : India from curzon to Nehru & after
13. Tully Mark & Masani Zareer : From Raj to Rajiv
14. P. Tharyen : India : The critical decade after Nehru.
15. Limaye Madhu : Contemporary Indian Politics.
16. Bahadur K.P. : Political History of Modern India. vol-I-III Part-2
17. Shethi J.D. : India in Crisis.
18. Giseller Wirsing : The Indian Experiment
19. Jayakar Pupul : Indira Gandhi
20. Ahluwalia S. : Profiles of India Ministers.
21. Trevor-Dileter & Sarala Jagmohan : Emergency in India.
22. Ghose S.K. : The crusade and end of Indian raj.
23. Mavalanker P.G. : No Sir
24. Nurgolker Vasant : J P's crusade for Revolution
25. Naik J.A. : The Great Janata Revolution
26. Ramgopal : India under Indira
27. Shah Ghanshyam : Protest Movement it two indian states

History-Paper-IX

History of U.S.A. (1861 A.D. to 1960 A.D.) Optional In force from June-2005 (100 Marks : 60 Lectures)

Unit-1:

- a. Sectional conflict and civil war: basis of conflict; plantation economy; slave society and resistance; abolitionism and sectionalism; civil war-issues and interpretations and Lincoln's role in the war and emancipation of slavery.
- b. The reconstruction period, Radical reconstruction.
- c. Industrialisation and westward expansion.

Unit-2:

- a. President Mcknley and the New Era-the Spanish American war-causes and effects-U.S. & open door policy.
- b. The presidency of Theodore Rooswelt. His domestic and foreign policy.
- c. The progressive movement-its nature and its impact on society.

Unit-3:

- a. Woodrow wilson-Domestic reforms first world war-U.S.A.
- b. President Herbert Hoover and the great depression.
- c. Franklin D. Rooswelt and the New-Deal policy-foreign policy of Rooswelt-entry in to world war II and its consequences.

Unit-4:

- a. Era of the great change (1914 to 1945) Racial problem - American blacks between the 1914-1945.
- b. The Truman administration-Domestic issues - U.S. as a world power.
- c. The D.D. Eisen Hower's presidency-domestic and foreign policy.

Unit-5:

- a. The American society during the 20th century-education & women.
- b. Growth of Science and Technology (1914-1960)

Suggested Readings:

1. Samual Elliot Morsion
Henry S. Commagar
& William Lgnehtonburg : The Growth of the American Republic.
2. Louis M. Hayker : The United States Since 1865.
3. Ossar Nandlim : America-A History.
4. Fredriek Allon-Louis : Only yesterday.
5. Allan Nevins : A brief History of the U.S.A.
6. John Krou : United State Since 1885
7. Andre Mavn's : A History of the U.S.A. from Wilsant to Kennedy.
8. Dalal B.P. : History of America.
9. Sellers, Charles,
Henry May and
Neil Macmillan : A synopsis of American History, 2 vols. (Delhi, Macmillian
10. Tripathi Dwisendra
and S.C. Tiwari : Themes and perspectives in American History.
11. Carnoll, Peter and
David Noble, Free
and unfree : A New History of united states.
૧૨. દલાલ બી. પી. અને
ત્રિવેદી અરૂણા : અમેરિકાના ઇતિહાસની રૂપરેખા
૧૩. શુક્લ જયકુમાર આર. : યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સના ઇતિહાસની રૂપરેખા

History-Paper-IX

History of the Middle East

(1850 A.D. to 1960 A.D.) Optional

In force from June 2005 (100 Marks : 60 Lectures)

Unit-1:

Countries and regions of the Middle East.

Unit-2:

- a. Turkstan-regime of Abdul Hamid (1876-1909), young turk movement by kamal Ata Turk and Establishment of democracy
- b. Modernisation of Turkey.

Unit-3:

- a. Egypt-administration of Lord Kichner, vafad party and zaglul Pasha, his new constitution
- b. Nasar as the supreme head,-Nationalisation of the suez canal and its results-Economic, social and educational reforms.

Unit-4:

- a. Iraq after first World War-New constitution of 1924-change of power in 1936
- b. Second World War and great revolution of 1958 and reforms - mineral oil-main Industry-its impact

Unit-V:

- a. Persia-Regime of Kazar dynasty-its achievements and limitations-(1794-1906)
First World War and Persia.
- b. Regime of Rezashah and modernization of Persia, economic, social educational reforms - achievement in the foreign policy.

Unit-6: Israil-

- a. Zayan conference and movement for the establishment of the independent state of zeus (GtnqEeytu), Balfur declaration (November, 1917) - second World War and the zewish movement.
- b. Division of Palestain and establishment of Independent state of Israil in 1948-its impact.
- c. Development of Israil in various fields.

Unit-7:

- a. Arab states in the Middle East-Modernization in Soudi Arabia,Kuvait, Bahrin, katar and oman-mineral oil fields in these countries.
- b. Develpment of these countries-impact and repureations of the oil findings.

Unit-8:

- a. Arab Nationalism and its limiltations-role of western powers in the division of Arab Nationalism.

Suggested Reading:

1. Arnold P. : Cyprus, A Challenge, London, 1956
2. Beger Morrol : The Arab World To-Day, New Your, 1962
3. Bullard Reader : The Middle East, London, 1961
4. Dickson H.r. : Kuwait and Her Neighbours, London, 1956
5. Engler Robert : The Politics of Oil, New York, 1961
6. Fisher S.N. : The Middle East, London, 1959
7. Gurion David : Rebirth and Destiny of Israel, New Yourk, 1953
8. Harris George L. : Iraq, its people, its society, its culture, New Haven, 1958
9. Hay R. : The Persian Gulf States, Washington, 1959
10. Holling Worth : The Arabs and the West, London, 1952
11. Hure Witz J.C. : Diplomacy in the Near and Middle East, Vols. I and II (Vol. I 1535-1914; Vol-II 1914-1956) London, 1956.
12. Izzedin N. : The Arab Wold, Chicago, 1953
13. Kirk G.E. : A Short History of the Middle East, Revised ed. New Yourk, 1955
14. Laqueur W.Z., : Communism and Nationalism in the Middle East, London, 1956
15. Lenczowski George : The Middle East in the World affairs, 3rd ed. London, 1962
16. Longrigg S.H. : Oil in the Middle East, its Discovery and Development, 2nd ed. London, 1961
17. Morrison S.A. : Middle East, The Political, Social and Religious Problems, London, 1954
18. Nuseiben H. : The Ideas of Arab Nationalism, London, 1956
૨૦. ડૉ. ધારૈયા આર. કે. : મધ્યપૂર્વના દેશોનો ઇતિહાસ (૧૮૫૦ થી ૧૯૬૦) યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.

History - Paper-X

Elements of Historical Method

In force from June - 2005

(100 Marks : 60 Lectures)

Unit-1 :

- a. Meaning and definitions of History.
- b. History Art or Science.

Unit-2 :

- a. Auxillary Sciences to History.
- b. Sources of History and their classification. Importance of primary sources.
- c. Authenticity and credibility of documents.

Unit-3 :

- a. Need for rewriting History.
- b. Characteristics of Competent Historian and its pitfalls.
- c. Foot-Notes : Its uses and abuses. Practical use of foot-notes-op.cit. and Ibid.

Unit-4 :

- a. National Archieves
- b. Gujarat State Archieves
- c. Indology - Ahmedabad

Historians :

1. Ratnamanirao Bhimrao Jote.
2. Govind Sakharam Sir Desai
3. Durga Shankar Shastri
4. R.K. Mookarji

Unit-5 :

Appreciation of the following sources :

1. Kautilya's Arthshashtra
2. Girnar - Inscriptio
3. Tuzu-k-babari

Suggested Readings :

1. Sheikh Ali B	:	History : its theory and method.
2. Carr E.H.	:	What is Hisotry
3. Collingwood R.G.	:	The Idea of History
4. Garraghan G.J.	:	Guide to Historical Method
5. Gooch G.P.	:	History and Historians of 19th Century.
6. Karl Lowith	:	Meaning of History
7. Louis Gots chalk	:	Understanding History
8. Cohen	:	The Meaning of Human History
9. G.J. Renier	:	History, its purpose and method
10. Mark Block	:	The Historians' Craft
11. Freeman	:	The Methods of Historical Study
12. Croce	:	History, its Theory and Practice
13. G.M. Trevelyan	:	Present Position of History
14. Kellet	:	Aspects of History
15. Toynbee	:	A study of History
16. A.L. Rouse	:	The use of History
૧૭. પરીખ રસિકલાલ છોટાલાલ	:	ઇતિહાસ : સ્વરૂપ અને પદ્ધતિ
૧૮. મહેતા રમણલાલ નાગરજી	:	ઇતિહાસની વિભાવના
૧૯. ધારૈયા આર. કે.	:	ઇતિહાસનું તત્વજ્ઞાન અને ઇતિહાસ લેખન અભિગમ, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
ધારૈયા આર. કે.	:	ઐતિહાસિક પદ્ધતિ
૨૦. જમીનદાર રશેસ	:	ઇતિહાસ સંશોધન
૨૧. આચાર્ય વિ. ગ.	:	ગુજરાતના શિલાલેખો
૨૨. સસ્તુ સાહિત્ય પ્રકાશન	:	કૌટિલ્યનું ર્થશાસ્ત્ર
૨૩. પાન્ડે ગોવિન્દચંદ્ર	:	ઇતિહાસ સ્વરૂપ એવમ્ સિદ્ધાંત

History - P XI

(Historical Essays) (Optional)

(100 Marks : 60 Lecturs)

(In force from June-2005)

Unit-1 :

- a. Indus Valley Civilization
- b. Industrial Revolution
- c. Cultural Achievements of Rajput Period.

OR

Bhakti and Sufi Movement

4. Bismark

OR

Russian Revolution - 1917

5. Shivaji

Unit-2 :

6. Achievements of Solanki-Vaghela Age.

OR

Art and Architecture during the Sultanate period of Gujarat

OR

Surat and Ahmedabad as Urban Centres during the Mughal Period.

TYBA 106

7. Mahatama Gandhi and Mass Movements.
8. F.D. Rooswelt

OR

Kamal Ata Turk Pasha.

9. Salient Features of Indian Constitution

OR

Indira Gandhi as a Prime Minister

10. Characteristics of Competent Historian
11. Mao - Tse - Tung.

History - P - XI

History of China and Japan

(1839 A.D. 1949 A.D.) (Optional)

(100 Marks : 60 Lectures)

In force from June 2005

Unit-1: (China)

- a. China and Imperialism during the 19th Century.
  - (i) Chinese society - social groups and classes; confucian value system
- b. China an Informal Colony
  - (i) Opium Wars; treaties with imperialist powers; and struggle for concessions in china.
  - (ii) Increasing Western Economic interests.
  - (iii) Open door policy

Unit-2 :

- a. Popular and reform movements; taiping; Self-strengthening and reforms in the chinese state, 1860 to 1898.
- b. Emergence of Nationalism in China :
  - (i) Boxer rebellion and its consequences.
  - (ii) Reforms of 1901-08.

Unit-3 :

- a. Revolution of 1911-role of social classes; Sun-yat-sen-principles and politics, emergence of the republic and Yuan-Shi-Kav, Warlordism - 1916-1928.
- b. New intellectual ideas and May Fourth movement - its nature and significance.

Unit-4:

- a. Nationalism and Communism in China
  - (i) Political crisis in the 1920
  - (ii) Nature of industrialisation and changing social structure
  - (iii) KMT and the first united front
  - (iv) Communist movement; 1928 to 1949; rise of Mao. Tse Tung; making of the Red army; the second united front; Civil war; Chinese revolution, ideology, causes and significance.

Unit-5: (Japan)

- a. Meiji Restoration : Tokugawa Baku-han system - nature and crisis; encounter with the west; meiji restoration and processes of modernization - social, military, political and economic.
- b. Popular and democratic movements; satsuma rebellion; popular rights movement; and meiji constitution.
- c. Emergence of Japan as an imperial power; sino-japanese relations; Anglo : Japanese alliance; Russo-Japanese war; world war I and after, and Manchurian crisis.

Unit-6:

- a. Democracy and Militarism : rise of political parties and failure of the democratic system rise of militarism and second Sino-Japanese War.
- b. Japan and World War-II - its consequences.

Suggested Readings :

1. Akita George : Foundation of the Constitutional Government in Modern Japan (Harvard University Press 1967)
2. Allen, George : A Short Economic History of Modern Japan 1867-1937 (London, Allen Unwin, 1946)
3. Beastey, W.G. : The Modern History of Japan (London, Weidenfeld & Nicolson, 1963)
4. Beckmann, George M : Modernisation of China and Japan (Harper & Row, 1962)
5. Bianco, Lucien : Origins of the Chinese Revolution, 1915-1949 (London, Oup, 1971)
6. Chen, Jerome : Mao - Tse Tung and the Chinese Revolution, 1915-1949 (London, oup 1971)
7. Fairbank, John Ketal : East Asia : Modern Transformation
8. Franke, Wolfgang : A Century of Chinese Revolution (Oxford, 1980)
9. Hall, John W. : Japan From Prehistory to Modern Times (Rutland, VT and Tokyo, Tuttle, 1971)
10. Hane, Mikiso : Modern Japan : A Historical Survey (Westview, 1986).
11. History of Modern China Services : The Opium War, The Taiping Revolution, The reform Movement (1998)
12. HSU, Y. Immanuel, : The rise of Modern China (oup, 1989).
13. Jansen, Y.B. (ed.) : The Cambridge History of Japan. Vols-V and VI (Cambridge, oup, 1988 and 1989)
14. Jon Livingstone, ed al. : The Japan Reader (Imperial Japan : 1800-1945). Vol (Pantheon, 1974)
15. Kajima, Morinosuke, : A Brief Diplomatic History of Modern Japan.
16. Mao Tse-tung's : selected Writings (National Book, Agency, Kolkata)
17. Myers, Rimon H. and Mark R. : The Japanese Colonial Empire, 1895-1945 (Princeton University Press, 1987)
18. Pfeffer, Nathaniel : The Far East : A Modern History
19. Pyle, Kenneth B : The Making of Modern Japan (Lexington, D.C. Health & Co. 1996)
20. Sansom, George B : The Western World and Japan (London, Cresset Press, 1950)
21. Schiffrin, Harold Z : Sun-Yat-Sen and the origin of the Chinese Revolution (Berkley, California University Press, 1970)
22. Schurmann, Franz and Orville Schell (eds.) : China Readings, 2 Vols. (Imperial China, and Republican China)
23. Schwartz_Benjamin I. : Chinese Communism, The Rise of Mao (Harvard University Press, 1951).
24. Sheng, Hu, : Imperialism and Chinese politics (Gordon Press, 1976)
૨૫. દૂરપૂર્વના દેશોનો ઇતિહાસ : ડૉ. કોરાટ પી. જી. : દૂર પૂર્વના દેશોનો ઇતિહાસ, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.

THIRD YEAR B.A. (POLITICAL SCIENCE)

(To be effective from June, 2005)

Paper VI : Political Ideologies (રાજકીય વિચારસરણીઓ)

Paper VII : Indian Political Thought (ભારતીય રાજકીય વિચાર)

Paper VIII : Western Political Thought (પાશ્ચાત્ય રાજકીય વિચાર)

OR

Optional-Paper VIII : Public Administration (રાજ્ય વહીવટ)

Paper IX : Local Self-Government and Panchayati Raj (સ્થાનિક સ્વશાસનની સંસ્થાઓ અને પંચાયતી રાજ)

TYBA 108

Paper X : Indian Constitution (ભારતનું બંધારણ)

Paper XI : Modern Constitutions : U.K., U.S.A., Switzerland, France (આધુનિક બંધારણો : યુ.કે., યુ.એસ.એ., સ્વિટ્ઝરલેન્ડ, ફ્રાન્સ)

OR

Optional Paper XI : Comparative Government and Politics : UK, USA, Russia, China, Switzerland, France
(તુલનાત્મક સરકાર અને રાજકારણ : યુ.કે., યુ.એસ.એ., રશિયા, ચીન, સ્વિટ્ઝરલેન્ડ, ફ્રાન્સ).

Third B.A.-Political Science-Paper VI : Political Ideologies (રાજકીય વિચારસરણીઓ)

1. Political Ideology : Meaning and Concept
2. Individualism
3. Liberalism
4. Communism
5. Democratic Socialism
6. Fascism and National Socialism-(Nazism)
7. Anarchism
8. Nationalism.

Political Science - Paper VI
(રાજકીય વિચારસરણીઓ)

૧. રાજકીય વિચારસરણી-અર્થ-વિષયવસ્તુ
૨. વ્યક્તિવાદ
૩. ઉદારમતવાદ
૪. સામ્યવાદ
૫. લોકશાહી સમાજવાદ
૬. ફાસીવાદ અને રાષ્ટ્રીય સમાજવાદ (નાઝીવાદ)
૭. અરાજકતાવાદ
૮. રાષ્ટ્રવાદ.

Paper VI : Political Ideologies (રાજકીય વિચારસરણીઓ)

Ref. Books :

1. Anderson B. : Imagined Communities, London, Verso, 1991
2. Boggs C. : The Socialist Tradition, From, Crisis to Decline, New York, Routledge, 1995
3. Funderbunk and Thobaben R. G., Political Ideologies : Left, Center and Right, New York, Harper Collins College Publisher, 1994.
4. Kymlicka W., : Contemporary Political Philosophy : An Introduction, Oxford. The Clarendon Press, 1990.
5. Lean P. Baradat, Political Ideologies : Their Orignis and Impact, Englewood Chiffs NJ, Prentice Hall, 1989.
6. Macridis, R. C., : Contemporacy Political Ideologies : Movements and Regimes, New York, Harper Collins, 1992.
7. Patel Jayanti K., : Adhunik Rajakiy Vichar Dhara, University Granth Nirman Borad, Ahmedabad.
8. Pantham, Thomas and Parekh B. C., : Political Discourse : Exploration in Indian and Western Political Thought, New Delhi, Sage, 1987.
9. Pokhraj Jain, Adhunik Rajakiy Vicharadhara. (Hindi)
10. Yagnik, J. A., : Paschayat Tatvagnan no Saral Itihas (Translation) (Gujarati).

અંગ્રેજી ભાષાનાં પુસ્તકો ઉપરાંત ગુજરાતી પુસ્તકો :

પટેલ જયંતી કે. : આધુનિક રાજકીય વિચારધારાઓ, ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય

જૈન પોખરાજ : આધુનિક રાજકીય વિચારધારાઓ (હિન્દી)

યાજ્ઞિક જે. એ. : પાશ્ચાત્ય તત્વજ્ઞાનનો સરળ ઇતિહાસ

દવે રોહિત અને અન્ય : વિચાર દર્શન-૧, જ્ઞાન ગંગોત્રી શ્રેણી (સ.પ. યુનિ.)

તિવારી ગંગાનંદ : આધુનિક રાજનીતિક ચિંતન કા ઇતિહાસ (હિન્દી)

પંચોલી મનુભાઈ : બે વિચારધારા

મશરૂવાળા કિશોરીલાલ : ગાંધીજી અને માર્ક્સવાદ, અમદાવાદ, નવજીવન પ્રકાશન

ડૉ. દુબે સતનારાયણ : આધુનિક રાજનૈતિક વિચારધારાઓ (હિન્દી)

Paper VII : Indian Political Thought (ભારતીય રાજકીય વિચાર)

નવું સિલેબસ બાકી

Ref. Books :

Paper VIII-Western Political Thought (પાશ્ચાત્ય રાજકીયવિચાર)

1. Allen J. W., : A History of Political Thought in the Sixteenth Century, Methuen, 1967.
2. Barker E. : Political Thought of Plato and Aristotale, New York, Dover Publications, 1959.
3. Coker E. W., : Reading in Political Philosophy
4. Coleman J., : A History of Political Thought : From Ancient Greece to Early Christianity, London, Blackwell, 2000.
5. Dunning W. A., : A History of Political Theories.
6. Gettal R. G., : History of Political Thought, New York, Novell and Co. 1924.
7. Joshi Vindhyaachal, and Parmar B. D., : Paschatya, Rajakiya Chintako, (Hindi) Prakashan Kendra, Lucknow
8. Mukherjee S. and Ramaswami S., : A History of Political Thought, Plato to Marx, New Delhi, Prentice Hall, 1999.
9. Skinner Q., The Foundatin of Modern Political Thought, 2 Volumes, Cambridge, Combridge University Press, 1990.
10. Sabine G. H., : History of Political Theory, 4th Edition, revised by Thorsan, New Delhi, Oxford and IBH, 1973.
11. Ebenstein William : Great Political Thinkers, New Delhi, Oxford and IBH, 1969.
12. Warburton N. and Matravers D., Readings in Political Philosophy: Machiavelli to Mill, London, Routledge in association with Open University 2000.

અંગ્રેજી ભાષાનાં પુસ્તકો ઉપરાંત ગુજરાતી પુસ્તકો :

પટેલ જયંતી કે. : સામાજિક કરાર (અનુ.), અમદાવાદ, અનડા પ્રકાશન

શુક્લ દિનેશ : એરિસ્ટોટલના પુસ્તક **Politics**નો અનુવાદ

શુક્લ યશવંત : મેકિયાવેલીના પુસ્તક **“Prince”**નો અનુવાદ (રાજવી)

પટેલ જયંતી : ઉદારમતવાદ, અમદાવાદ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન

શુક્લ દિનેશ : થોમસ હોબ્સ, ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ (ગુ. રાજ્ય)

પટેલ હસમુખ : કાર્લ માર્ક્સ, ગ્રંથ નિર્માણ (ગુ. રાજ્ય)

વાયડા : કાર્લ માર્ક્સ એક આર્ષદૃષ્ટા, ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ (ગુ. રાજ્ય)

પંડ્યા હસમુખ અને ભટ્ટ સિદ્ધાર્થ : રાજનૈતિક સિદ્ધાંતોનો ઇતિહાસ ભાગ-૧ અને ૨ (અનુ.)

અમદાવાદ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન

OR

Political Science

Optional Paper - VIII

Public Administration

1. Meaning-Nature and scope of Public Administration
2. Evolution of Public Administration
3. Politics and Administration
4. Methods and Approaches of Public Administration
5. Administrative Behaviour-Leadership-Decision-Making-Communication-Accountability.
6. Bureacracy and Budgeting.
7. Public Administration in the age of Globalization and Liberalization.
8. Legislative Control over Administration
9. Judicial Control over Administration.

Optional-Paper VIII : Public Administration

વૈકલ્પિક પેપર ૮ : રાજ્ય વહીવટ

૧. રાજ્ય વહીવટ-અર્થ-સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર
૨. રાજ્ય વહીવટનો વિકાસ
૩. રાજકારણ અને વહીવટ
૪. રાજ્ય વહીવટની મુખ્ય પદ્ધતિઓ અને અભિગમો

૫. વહીવટી વર્તન, નેતૃત્વ-નિર્ણય પ્રક્રિયા-સંવહન અને ઉત્તરદાયિત્વ.
૬. અમલદારશાહી અને અંદાજપત્ર
૭. વૈશ્વીકરણ અને ઉદારીકરણના યુગમાં રાજ્ય વહીવટ
૮. વહીવટ પર ધારાકીય નિયંત્રણ
૯. વહીવટ પર ન્યાયકીય નિયંત્રણ.

Paper VIII Public Administration (રાજ્ય વહીવટ)

Ref. Books :

1. Avasthi A. & Maheswari S. R., : Public Administration, Lakshmi Narain Aggraval, 2001
2. Arora R. K., : Comparative Public Administration, New Delhi, Asia Publishing House, 1972.
3. Appleby Paul : Policy and Administration, Alabama, University of Alabama Press, 1957.
4. Bhambri C. P., : Administration in a Changing Society-Bureaucracy and Politics in India, Delhi, Vikas, 1997.
5. Bhattacharya M., : Public Administration; Structure : Process and Behaviour, Calcutta The World Press, 1991.
6. Dimock M. E., and Dimock G. O., : Public Administration, Oxford, IBH Publishing Co., 1975.
7. Dave Navaneet, : Shukla Dinesh, Patel Jashubhai, Jaher Vahivat (Gujarati).
8. Desai Kitridev, Rajya Vahivat (Gujarati).
9. Galembeewski R. T., : Public Administration as a Developing Discipline : Perspectives, on Past, Present and Future, New York, Merrell Dekker, 1977.
10. Pandya Hasmukh J., : Rajya Vahivat Na Mool Tatwo (Gujarati)
11. Singh H. and Singh M., : Public Administration in India : Theory and Practice, New Delhi, Sterling Publishers, 1990.
12. Shrivastava O. P., : Public Administration and Management
13. Shukla Gajendra : Public Administration, (Gujarati)
14. Wilson J. Q., : Bureaucracy : What Government does and why they do it ? New York, Basic Books, 1989.

અંગ્રેજી ભાષાનાં પુસ્તકો ઉપરાંત ગુજરાતી પુસ્તકો

દેસાઈ કિર્તિદેવ : રાજ્ય વહીવટ પરિચય, અમદાવાદ, અનંડા પ્રકાશન

પંડ્યા હસમુખ : રાજ્ય વહીવટનાં મૂળ તત્ત્વો, અમદાવાદ, અનંડા પ્રકાશન

શુક્લ ગજેન્દ્ર : રાજ્ય વહીવટ, અમદાવાદ.

Paper IX : Local-Self Government & Panchayati Raj (સ્થાનિક સ્વશાસનની સંસ્થાઓ અને પંચાયતી રાજ)

1. (a) Local Government-Meaning and Importance.
- (b) Role of Local Government in Modern State.
- (c) Development of Local-self Government in India.
2. Urban-Administration-Organisation and Functions.
- (a) Municipal Corporation : Mayor,-Deputy Mayor,-Commissioner and Corporators-Means of Income and Expenditure.
- (b) Municipality : Organisation and Functions. Chief officer of Municipality. Means of Income and Expenditure.
3. Three-Tier system of Panchayati Raj and Democratic Decentralisation :
  - (a) Village/Gram - Taluka - District (Zilla) Panchayats - Composition-Functions and Means of-Income and Expenditure.
  - (b) The Recommendations of
    - (i) Balwant Ray Mehta Committee-(1958)
    - (ii) Ashok Mehta Committee-(1978)
    - (iii) New Panchayat Act-Act-In-Brief (1992-93).
4. (a) The Role of Political Parties in Panchayati Raj.
- (b) Problems of Panchayati Raj.
- (c) The Relation between Center-State Government-and Local Self Government.
- (d) Views of Mahatma Gandhiji on Panchayati Raj.

Paper IX : Local-self Government & Panchayati Raj (સ્થાનિક સ્વશાસનની સંસ્થાઓ અને પંચાયતી રાજ)

૧. (૧) સ્થાનિક સરકાર-અર્થ-મહત્વ
(૨) આધુનિક રાજ્યોમાં સ્થાનિક સરકારોની ભૂમિકા
(૩) ભારતમાં સ્થાનિક સ્વશાસનનો વિકાસ.
૨. શહેરી વહીવટ : વ્યવસ્થાતંત્ર-કાર્યો.
(૧) મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન : મેયર, ડેપ્યુટી મેયર, કમિશનર અને કોર્પોરેટર્સ-આવક અને ખર્ચનાં સાધનો
(૨) મ્યુનિસિપાલિટી : વ્યવસ્થાતંત્ર-કાર્યો.
મુખ્ય વહીવટી અધિકારી (Chief Officer of Municipality)
આવક અને ખર્ચનાં સાધનો.
૩. પંચાયતી રાજનું ત્રિસ્તરીય માળખું અને લોકશાહી-વિકેન્દ્રીકરણ :
(૧) ગ્રામ-તાલુકા-જિલ્લા પંચાયત-રચના અને કાર્યો-આવક અને ખર્ચનાં સાધનો
(૨) બળવંતરાય મહેતા (૧૯૫૮) અને અશોક મહેતા (૧૯૭૮) સમિતિની ભલામણો.
(૩) નવો પંચાયત અધિનિયમ-૧૯૯૨-૯૩ (સંક્ષિપ્તમાં)
૪. (૧) પંચાયતી રાજમાં રાજકીય પક્ષોની ભૂમિકા
(૨) પંચાયતી રાજની સમસ્યાઓ
(૩) કેન્દ્ર-રાજ્ય સરકાર અને સ્થાનિક સરકાર વચ્ચેના સંબંધો
(૪) પંચાયતી રાજ અંગે મહાત્મા ગાંધીજીના વિચારો.

Paper IX : Local-Self Government and Panchayati Raj (સ્થાનિક સ્વશાસનની સંસ્થાઓ અને પંચાયતી રાજ)

Ref. Books :

1. Biju M., : Dynamics of New Panchayat System
2. Bajpai A., : Panchayati Raj and Rural Development, Delhi, Sahtiya Prakashan, 1997.
3. Desai Vasant., : Panchayati Raj : Power to the people, Himalaya Publication, New Delhi.
4. Ghosh Ratna, and Alok Kumar Pramanik, Panchayat System in India.
5. Khanna B. S., : Panchayati Raj in India, Delhi, Deep. and Deep., 1994.
6. Maheswari S., : Local Government in India, Agra, Lakshmi Narayan Agrawal, 1996.
7. Nigam S. R., : Local Government
8. Sharma Harishchandra., : Bharat Men Sthaniya Shashan, (Hindi) College Book Dept., Jaipur.
9. Shah Ramesh M., and Agja Baladev, 73 Ma. Bandharaniya Sudharao Paschatya Bharat Ma-Panchayati Raj., (Gujarati); University Granth Nirman Board, Ahmedabad
10. Shah B. C. : Bharat Ma Panchayati Raj; (Gujarati) University Granth Nirman Board, Gujarat State, Ahmedabad.

અંગ્રેજી ભાષાનાં પુસ્તકો ઉપરાંત ગુજરાતી પુસ્તકો

ડૉ. શાહ બી.સી. : 'ભારતમાં પંચાયતી રાજ', ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ગુ. રાજ્ય

પંડ્યા જે. એમ. : 'ગુજરાત પંચાયતી રાજ', ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુ. રાજ્ય

ઠાકોર જી. એમ. : 'પંચાયતી રાજ'

શાહ રમેશ અને આજ્ઞા બળદેવ : '૭૩માં બંધારણીય સુધારા પશ્ચાત્ય ભારતમાં પંચાયતી રાજ', ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ગુ. રાજ્ય

પટેલ પિતાંબર : 'પંચાયતી રાજ', ગુર્જર પ્રકાશન

જોશી નરેન્દ્ર : 'આપણું પંચાયતી રાજ'

શર્મા હરિશચંદ્ર : ભારત મેં સ્થાનિક પ્રશાસન (હિન્દી), જયપુર, કોલેજ બુક ડેપો.

Paper X : Indian Constitution (ભારતનું બંધારણ) :

1. Constitution :
  - (a) Procedure for Framing of the Constitution by the Constituent Assembly and Constituent Assembly.
  - (b) Salient Features of the Constitution.
  - (c) Preamble
  - (d) Citizenship
  - (e) Fundamental Rights
  - (f) Directive Principles of State Policy.

2. Union Government :
  - (1) Parliament-Composition-Powers and Functions.
  - (2) Executive : President-Prime Minister and Council of Ministers.
  - (3) Judiciary-Supreme Court-Independence of Judiciary- Jurisdiction of Supreme Court.
  - (4) Two officers of Union Government.
    - (i) Comptroller and Auditor General of India. (ii) Attorney General of India.
3. State Government :
  - (1) Executive-Governor,-Chief Minister and Council of Ministers.
  - (2) State Legislature-Legislative Assembly-Legislative Council.
  - (3) Judiciary-High Court and the Jurisdiction of the High Court.
4. Center-State Relations :
  - (1) Legislative Relations
  - (2) Financial Relations.
5. Election in India :
  - (1) Election Commission-Election Commissioners-Electoral Reforms
  - (2) Provisions for Backward Castes and Classes.
6. Amendments :
  - (1) Major Amendments
  - (2) Amendment Regarding Right to Property.
7. Important Provisions in the Constitution :
  - (1) Emergency Provisions
  - (2) Finance Commission-Composition and Functions.
  - (3) Public Service Commissions.

Paper X : Indian Constitution (ભારતનું બંધારણ)

૧. રાજ્ય બંધારણ :
  - (અ) ભારતમાં બંધારણ ઘડતરની પ્રક્રિયા અને ભારતની બંધારણ સભા
  - (બ) બંધારણનાં નોંધપાત્ર લક્ષણો
  - (ક) આમુખ
  - (ડ) નાગરિકતા
  - (ઇ) મૂળભૂત અધિકારો
  - (ફ) રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો
૨. સંઘ સરકાર (કેન્દ્ર સરકાર)
  - સંસદ-રચના-સત્તા-કાર્યો
  - કારોબારી-રાષ્ટ્રપતિ-વડાપ્રધાન-પ્રધાનમંડળ
  - ન્યાયતંત્ર-સર્વોચ્ચ અદાલત-ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતા અને અધિકારક્ષેત્ર
  - સંઘ સરકારના બે વરિષ્ઠ અધિકારીઓ
    - (i) કમ્પ્ટ્રોલર અને ઓડિટર જનરલ
    - (ii) એટર્ની જનરલ ફોર ઈન્ડિયા
૩. રાજ્ય સરકાર :
  ૧. કારોબારી-ગવર્નર-મુખ્યમંત્રી અને પ્રધાનમંડળ
  ૨. રાજ્યની ધારાસભા-વિધાન-સભા અને વિધાન-પરિષદ
  ૩. ન્યાયતંત્ર-હાઈકોર્ટ અને હાઈકોર્ટનું અધિકાર ક્ષેત્ર
૪. સંઘ સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેના સંબંધો
  - ધારાકીય સંબંધો
  - નાણાકીય સંબંધો
૫. ભારતમાં ચૂંટણી :
  - ચૂંટણીપંચ અને ચૂંટણી અધિકારી-ચૂંટણી-સુધારાઓ
  - પછાતવર્ગના રક્ષણની જોગવાઈઓ

૬. બંધારણમાં સુધારા
-બંધારણમાં થયેલ મહત્વના સુધારાઓ
-મિલકત અંગેના અધિકારમાં ફેરફાર.
૭. બંધારણમાં મહત્વના પ્રબંધો :
-કટોકટીની જોગવાઈઓ
-નાણા પંચ-રચના-કાર્યો
-પબ્લિક સર્વિસ કમિશનનો (જાહેર સેવાપંચો).

Paper X-Indian Constitution (ભારતનું બંધારણ)

Ref. Books :

1. Aiyer S. P. and Mehta U (Eds.) India's Emerging Co-operative Federalism.
2. Basu D. D. : An Introduction to the Constitution of India, Agra, Wadhwa, 2001.
3. Jones Moris W. H., : Parliament in India.
4. Jones Moris W. H., : The Government and Politics of India, London, Hutschinson, 1971.
5. Kothari Rajani : Politics in India.
6. Manor J. (Ed.) Nehru to the Nineties : The changing office of the Prime Minister in India, Delhi, Viking, 1994.
7. Pyee M. V., : An Introduction to Constitution of India, New Delhi, Vikas, 1998.
8. Palmer N. D. : The Indian Political system
9. Park and Tinker-Leadership and Political Institutions in India
10. Roy M. P., : Bharatiya Rajyaniti avam shasan (Hindi), College Book Depot, Jaipur.
11. Sanghavi, Desai and Gandhi, Swarajya Darsan, Gnyan Gangotri, Shreni V, Saradar Patel University, Vallabh Vadhyanagar, 1996.
12. Shukla Dinesh, Hasmukh Amin, Bhartiya Rajkaran ni Rooprekha (Gujarati) University Granth Nirman Board, Gujarat State
13. Santhanam K., : Union State Relations.
14. Weiner Myron : Party Politics in India, Princeton, N. J., Princeton University Press, 1957

Paper XI : Modern Constitutions : U.K., U.S.A., Switzerland & France :

આધુનિક બંધારણો - યુકે, યુએસએ, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ અને ફ્રાન્સ

- (a) Constitution Of Britain (U. K.)
  1. Characteristics of British Constitution.
  2. The Crown-Position and Powers.
  3. British Parliament-(A) House of Lords (B) House of Commons.
  4. Principles of Cabinet system-Conventions-Cabinet and Prime Minister.
  5. Major Political Parties.
  6. Judiciary and Rule of Law.
- (b) Constitution of America (U.S.A. or U.S.)
  1. Characteristics of Constitution.
  2. The President-Position-Election-Powers.
  3. American Congress-Composition-Powers.
  4. Political Parties.
  5. Supreme Court-Judiciary-Judicial Review.
  6. Rights of the American People.
- (c) Constitution of Switzerland (Swiss)
  1. Characteristics of Constitution.
  2. Federal Council-Composition-Powers.
  3. Federal Assembly-Composition-Powers.
  4. Means of Direct Democracy.
- (d) Constitution of France-French Constitution-of the *5th (Fifth) Republic.
  1. Characteristics Of French Constitution.
  2. Executive-President.

3. Executive-The Council Ministers and the Prime Minister.
4. Legislature-Composition and Powers of the Parliament
5. Judiciary-Characteristics of French Judicial System- Administrative Law in France.
6. Political Parties.

Paper XI : આધુનિક બંધારણો

આધુનિક બંધારણો-યુ.કે, યુ.એસ.એ., સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ-ફ્રાન્સનું બંધારણ (પાંચમા પ્રજાસત્તાકનું બંધારણ)

- (૧) બ્રિટનનું બંધારણ :
  ૧. બંધારણનાં લક્ષણો-બ્રિટિશ તાજ-સ્થાન અને સત્તાઓ.
  ૨. બ્રિટિશ ધારાસભા-ઉમરાવ સભા-આમ સભા.
  ૩. બ્રિટિશ કેબિનેટ પ્રથાના સિધ્ધાંતો-રૂઢિઓ-કેબિનેટ અને વડાપ્રધાન
  ૪. મુખ્ય રાજકીય પક્ષો.
  ૫. ન્યાયતંત્ર અને કાયદાનું શાસન
- (૨) અમેરિકાનું બંધારણ :
  ૧. બંધારણનાં લક્ષણો.
  ૨. અમેરિકન પ્રમુખ-સ્થાન-સત્તાઓ-ચૂંટણી
  ૩. અમેરિકન કોંગ્રેસ-રચના અને કાર્યો
  ૪. રાજકીય પક્ષો
  ૫. સર્વોચ્ચ અદાલત-ન્યાયતંત્ર અને અદાલતી સમીક્ષા
  ૬. અમેરિકન પ્રજાના અધિકારો
- (૩) સ્વિટ્ઝર્લેન્ડનું બંધારણ :
  ૧. બંધારણનાં લક્ષણો.
  ૨. સમવાયી પરિષદ-રચના-સત્તાઓ.
  ૩. સમવાયી સભા-રચના-સત્તાઓ.
  ૪. પ્રત્યક્ષ લોકશાહીના સાધનો.
- (૪) ફ્રાન્સનું બંધારણ (પાંચમા પ્રજાસત્તાકનું બંધારણ)
  ૧. બંધારણનાં લક્ષણો.
  ૨. કારોબારી-રાષ્ટ્રપતિ.
  ૩. કારોબારી-વડાપ્રધાન-પ્રધાનમંડળ
  ૪. સંસદ-રચના-સત્તાઓ.
  ૫. ન્યાયતંત્ર-ફ્રેંચ ન્યાયતંત્રની વિશેષતાઓ-વહીવટી કાયદા પદ્ધતિ.
  ૬. રાજકીય પક્ષો.

Paper XI : Modern Constitutions-U.K, USA, SWitzerland, France :

આધુનિક બંધારણો - યુ.કે, યુ.એસ.એ., સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ, ફ્રાન્સ :

Ref. Books :

1. Bagehot W., : The English Constitution, Fontana, 1963.
  2. Brahmabhatt B. B., : Vartman Bandharano (Guj.).
  3. Finer Herman : The Theory and Practics of Modern Government, London, Methuen, 1969.
  4. Mahajan V. D., : Select Modern Constitutions
  5. Modder R. : Constitutions of World, 2nd Edn., Washington Dc and London, CQ. Press, 2000.
  6. Ogg and Zink, Modern Foreign Governments, New York, Macmillan, 1964.
  7. Pandya Hasmukh J., Adhunik Bandharano (Gujarati).
  8. Patel Girish C. : Aravachin Rajya Bandharano (Gujarati).
  9. Repard Wiliam : The Government of Switzarland.
  10. Sharma Prabhudatt : Samvidhana Ki Dunia (Hindi) College Book Depot., Jaipur
  11. Willson J. : American Government 4th (edn), Boston Massachusetts, Houghtn Mifflin, 1997.
  12. Wright V. : Government and Politics of France, 3rd Edn., London, Unwin Hyman, Human, 1989.
- અંગ્રેજી ભાષાનાં પુસ્તકો ઉપરાંત ગુજરાતી પુસ્તકો

TYBA 115

પંડ્યા હસમુખ : આધુનિક બંધારણો, અમદાવાદ, અનડા પ્રકાશન
પટેલ ગિરીશ સી. : અર્વાચીન રાજ્ય બંધારણો
શર્મા પ્રભુદત્ત : સંવિધાનો કી દુનિયા (હિન્દી), જયપુર, કોલેજ બુક ડેપો
બ્રહ્મભટ્ટ ભગીરથ : વર્તમાન બંધારણો
વિદ્યાલંકાર સત્યકેતુ : વિદેશી રાજ્યો કી શાસનવિધિ (હિન્દી)

OR

Paper XI : ઓપ્શનલ પેપર-૧૧ Optional Paper XI

Comparative Government and Politics (Government and Politics of U.K., U.S.A., Russia China, Switzerland-France)

1. Approaches to the study of Comparative Politics
2. Constitutions and Constitutionalism
3. Historical Legacy and Political Traditions
4. Constitutional Structures : Executive, Legislature and Judiciary
5. Political Culture and Political Socialization
6. Political Parties and Party system
7. Interest-Groups and Social Movements
8. State and Local Government
9. Socio-Economic Bases of Constitutions
10. Women and the Political Process.

Optional : Paper XI : તુલનાત્મક સરકાર અને રાજકારણ :

U.K., U.S.A., Russia, China, Switzerland and France

(યુ.કે., યુ.એસ.એ., રશિયા, ચીન, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ અને ફ્રાન્સ)

૧. તુલનાત્મક રાજકારણના અભિગમો.
૨. બંધારણ અને બંધારણવાદ.
૩. ઐતિહાસિક વારસો અને પરંપરા.
૪. બંધારણીય માળખાં : કારોબારી,-ધારાસભા અને ન્યાયતંત્ર
૫. રાજકીય સંસ્કૃતિ-રાજકીય સામાજિકરણ
૬. રાજકીય પક્ષો અને પક્ષ પદ્ધતિઓ
૭. હિત જૂથો અને સામાજિક ચળવળો.
૮. રાજ્ય અને સ્થાનિક સરકાર
૯. બંધારણના સામાજિક અને આર્થિક પાયાઓ.
૧૦. મહિલાઓ અને રાજકીય પ્રક્રિયા.

Optional Paper-XI : Comparative Government and Politics (UK, USA, Russia, China, Switzerland, France)

તુલનાત્મક સરકાર અને રાજકારણ (યુ.કે., યુ.એસ.એ., રશિયા, ચીન, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ, ફ્રાન્સ)

Ref. Books :

1. Almand G., : Et. al., Comparative Politics Today : A World View, 7th Edn., New York, London, Harper/Collins, 2000.
2. Derbyshire I. : Politics in China, London, Chambers, 1991.
3. Flammang J. et. al., American Politics in a Changing World, Pacific Groove California Brooks cole, 1990.
4. Gill G. and Marwick R. D., Russia's still-born Democracy : From Gorbachev to Yelstin, Oxford, Oxford University Press, 2000.
5. Lijphart A., : Electoral systems and Party system, New Haven, CT, Yale University Press, 1994.
6. Leys C., : Politics in Britain : An Introduction, London, Heinemann, 1983.
7. Lieberthal K., : Governing China : From Revolution. Through Reforms, New York, Norton, 1995.
8. Mair P. : The West European Party System, Oxford, Oxford University Press, 1990.
9. Munro T. : The Governments of Europe, New York Macmillan, 1963.
10. Nelson B. and Chowdhary N (Ed), Women and Politics, Worldwide, Delhi, Oxford University Press, 1972.

TYBA 116

11. Olson D. : Legislative Institutions : A Comparative view, Armonk Ny, M.E. Sharpe, 1994.
12. Petro N. : The Rebirth of Russian Democracy : An Interpretation of Political Culture, Cambridge Massachusetts and London, Harvard University Press, 1995.
13. Wright V. : Government and Politics of France, 3rd Edn., London, Unwin Hyman, 1989.
14. Enter Parliamentary Union-Women in National Parliament, 2000.

ECONOMICS

(In force from June, 1998)

Paper VI - Money & Macro Economics :

1. **Money** : Demand for money and supply of money - Value of money and its measurement through index numbers - Uses and limitations of index numbers.
2. **Quantity Theory** : Fisher's and Cambridge (Cash Balance) Equations and Their limitations Friendman's version of quantity theory.
3. **National Income** : GDP, GNP, NNP methods of measuring, National Income-Problems associated with it.
4. **Classical Economics** : Say's Law markets - Limitations of classical approach.
5. **Keynesian Economics** : Consumption Function - Multiplier, acceleration, Marginal Efficiency of Capital - Keynesian theory of rate of interest.
6. **Keynesian Economics (Contd.)** : Concept of Effective Demand - Keynesian theory of income determination with the help of 45 curve - Interpretation of Keynes by Leijonhufvud.
7. **Inflation** : Meaning-Types-Philips curve-Causes inflation effects of inflation-Control of inflation.
8. Trade Cycle-phases-different theories i.e. Hawkey's and Hicks'.
9. Stabilisation Policy, Fiscal Policy. Problem of instability in market economy, Fiscal Policy Role, Tools, effectiveness.
10. Monetary Policy : Objectives, tools, limitations, effectiveness of monetary policy-leads in the effects of monetary policy-Rules v/s. Discretion.

Paper VII - International Trade and Public Finance : (50% Weightage of each)

SECTION I

1. **Theories of International Trade** : Comparative Cost theory factor endowment theory
2. **Terms of Trade** : Concepts Gains from trade and its distribution - Reciprocal demand offer curves and determination of terms of trade.
3. **Trade Policies** : Free trade v/s. Protection Trade - Arguments for protection (i) Infant industries (ii) Employment (iii) Balance of payments.
4. **Balance of Payments** : Meaning - Causes of disequilibrium - Adjustment mechanism remedies to correct disequilibrium.
5. **Exchange Rate** : Exchange rate determination - Purchasing Power Parity theory - Demand and Supply theory - Floating Exchange rates - Merits and demerits. Convertibility of rupee.

SECTION II

6. **The scope of Government activity** : Provision of Social goods - Characteristics of Social goods and private goods. Divergence between private and Social costs and benefits - Externalities - Merits good Redistribution of income.
7. **Public Expenditure** : Causes of growth of Public expenditure - The demand and supply theory of provision of social goods.
8. **Methods of Financing Government activities** : Taxation Borrowing, Taxation Borrows, Deficit - Financing - Profits of Public enterprises.
9. **Taxation** : Direct - Indirect - Proportional - Progressive - Regressive - Principles of taxation - Equity - Ability to pay - Benefit theory - Impact, incidence and effects of taxation.
10. **Public Debt** : Economic effects of Public borrowing - Burden of Public Debt.

Paper VIII - Indian Economic Problems :

1. **Price :** Trends of the last decade factors influencing price trends in India - Deficit financing in India usefulness and limitation - Govt., policy to control inflation.
2. **Banking :** Indian money market - Composition, Characteristics and limitations - Public sector banks - Achievements and failures.
3. **Reserve Bank of India :** Role of Reserve Bank of India in economic development of India - Evaluation of the monetary policy of Reserve Bank of India.
4. **Foreign Trade :** Changes in the quantum direction and composition of India's foreign trade during the last decade, Evaluation of India's Import and Export Policy import liberalisation.
5. **Balance of Payments :** India's Balance of Payments last decade - Causes of imbalance - Measures to correct imbalance - Role of foreign aid and foreign collaborations.
6. **Taxation in India :** Characteristics of India's tax structure and its defects - Objectives of tax-policy in India.
7. **Federal Finance :** Issues in Central state financial relations - Recommendations of the last finance commission - Trends of public debt - Problem of repayment of Public debt.
8. **Planning :** Strategy of planning in India - Main features of the 8th and 9th Five-year Plan - Objectives, Investment sources of finance.
9. **Lessons of Planning in India :** Evaluation of planning in India - Lessons of planning in India.
10. **Evaluation of Planning :** (1) Evaluation of Antipoverty programmes during planning. (2) Appraisal of the employment policy during the planning period.

Paper IX - Economics of Developing Countries :

1. Salient features of under-developed countries with suitable illustrations from third world countries.
2. Meaning of economic development Indicators of Development - Constraint on Development.
3. Problem of Poverty - Measurement of poverty - Causes of poverty - Anti poverty policy - Inequality of Income its measurements.
4. Population in Developing countries - Theory of demographic transition - Impact of economic development on population and impact of population on economic development - Population policy in developing countries.
5. Agriculture in developing countries - Structural, institutional and technological changes and their impact on productivity and equity.
6. Unemployment and under-employment in developing countries - Measures to relieve unemployment rural urban migration.
7. Need and strategy of industrialisation in developing countries - Labour and Capital intensive techniques of production - Experience of industrialisation in developing countries.
8. The problem of source mobilisation in developing countries - Role of tax policy and public expenditure policy in economic development - Agricultural taxation in developing countries.
9. Role of foreign trade in economic development - Import substitution and export promotion strategies -- Foreign aid - Problem of repayment of foreign debt.
10. Strategy of economic development - Planning v/s. Market System - Merits and demerits - Experience of planning in developing countries.

Note :- Emphasis should not only be on India but other developing countries should also be referred.

Paper IX : (Optional) Public Economics :

1. Scope of Government Activity : Market failures and Economic case for Government intervention of Public Economics - Definition - Nature and Scope.
2. Theories of Public Economics : Theories of Maximum Social advantage and Public choice.
3. Tax Structure : Canons of taxation - Impact and Incidence of Tax - Shifting of Tax Incidence - Taxable capacity characteristics of a sound Tax structure.

TYBA 118

4. Tax Policy : Objectives of tax policy with reference to developing countries - Effects of taxation on production and income distribution.
5. Resource mobilisation with reference to central and State Governments-Foreign Investment and aid.
6. Public Expenditure : Importance - Cause of increase in public expenditure - Wagner's hypothesis and Peacock - Wiseman's Critique - Effects of public expenditure on production and income distribution.
7. Public Debt. Concept public debt and private debt, Internal and External public debt Servicing of public debt.
8. Social Service Sector : Concept and importance in a developing economy - changing role of Social service Sector in a developing economy.
9. Budget analysis : Balanced budget, Functional financing - automatic stabilisation approach - Budget deficits v/s. fiscal deficits - their effects.
10. Pricing of public goods and merits goods - Failures of Government in a mixed country.

Paper X - Optionals (Any one of the following) :

1. CO-OPERATION (Optional)

1. Origin and development of the Co-operative movement.
2. (a) Philosophy of Co-operative movement.
(b) Principles of Co-operation :
  1. Open and voluntary membership
  2. Limited interest on Capital
  3. Democratic Control
  4. Equitable Distribution of Surplus
  5. Co-operative Education
  6. Co-operation among Co-operatives.
3. Different systems of economic organisation and Co-operation as a Blancing factor.
4. Forms of Co-operation - Types of Co-operative Societies.
5. Primary agricultural Credit Societies. (Service Co-operatives) - Their objectives & Working - District- Central Co-operative Bank - State Co-operative Banks - Their role and importance in providing short term and medium term Agricultural Credit.
6. Long term Agricultural Credit - Objects - Primary and Central development Banks.
7. Role of Reserve Bank of India in the sphere of Agricultural Credit.
8. Objectives and working of :
  - (a) Agricultural Marketing Societies
  - (b) Co-operative Sugar Factories
  - (c) Co-operative Cotton Ginning, Spinning and Pressing Societies
  - (d) Milk Producers Co-operative Societies
  - (e) Consumers Co-operative Stores
  - (f) Co-operative Housing Societies
  - (g) Co-operative Farming Societies
  - (h) Urban Co-operative Societies
  - (i) Industiral Co-operative Societies.
9. Co-operation and Five year plan - Achievements of Co-operative movement - Causes of slow development problems - Remedies for healthy development.
10. State assistance and Co-operative movement - Importance of Co- operative Education and training in Co-operative Development.

Note :—(1) Those students who have offered Co-operation at F.Y.B.A. and S.Y.B.A. as subsidiary subject shall be allowed to offer this paper.

(2) Those student who have offered Industrial Economics at S.Y.B.A. as Optional paper or other Optional papers can offer this paper at T.Y.B.A.

2. HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT (Optional)

1. Beginning of Modern Economics Thought :
  - (a) Factors responsible for the rise of Mercantilist; Mercantilist theories; Mercantilism and Economics.
  - (b) Physiocracy and its Economics doctrines; forces giving rise to Physiocracy outline of its doctrines; the Natural - Order the Net Product; the Circulation of Wealth : Classes and Distribution; Value Function of the State Single tax proposal.
2. Classical Economic Thought : Restatement of Economic :
  - (a) Adam Smith : His environment; Content of Wealth of Nation Naturalism and Optimism; importance of Division of Labour; Specialisation; exchange and Economics development; Value, rent- Klages, interest, and profits, Economic liberty and international trade, his case for laissez influence of his thought Smith & Mercantism; Smith and - Physiocracy; Smith and Modern Economic thought.
  - (b) Malthus and his Views on Population, its impact on Subsequent development of Economic thought; Malthus as an Under - Consumptionist, Malthus and his critics.
  - (c) Ricardo and the Richardian System.
Ricardo's views on Economic progress distributive shares.
3. Nationalist Economic Thought : Fredrich List; his nationalist approach, his contribuion to Economic thought on protection.
4. Marxism : Karl Marx : Marxian Philosophy; its Scienticism; Labour theory of value and theory of surplus value and explanation theory of Economic development and Economic crises, Significance and critique of Marxian Doctrines.
5. Thorstein Vablen - Elementary Outline of Industrial Economics.
6. Restatement of Classical Economic : John Sturat Mill : His contribution to Theory of Interhnational Trade ; Underned income; Government interference.
7. Neo-Classical Thought :
  - (a) Evoloument of Marginalism and development of Utility Theory; Evolution of the Concept of Oppportunity; Cost and Austrian School.
  - (b) Alfred Marshall - His reformation of classical theories of Value, Partial equilibrium analysis, Utility analysis; Study of the Element, analysis of the representative firm; quarirent.

3. ECONOMIC INVESTIGATION (Optional)

Eligibility :

- (1) Those students, who have taken statistical method as subsidiary subject at F.Y.B.A. or S.Y.B.A. cannot offer this optional paper.
- (2) This paper is in constitution with the paper of "Economic Investigation" offered as one of the optional papers in Economics at S.Y.B.A. Hence all those students who have offered this paper at S.Y.B.A. are advised to keep this paper at T.Y.B.A. also.

Syllabus

1. **Set Theory** : Concept interesection and Union of sets - Venn diagrams-simple illustrative example.
2. **Theory of Probability** : Definitions of Probability. Theorems of probability - Simple illustrative examples - Conditional probability.
3. Sources of Economic Data with illustrations from Indian Economy - Formulation of project proposal - Simple illustrations.
4. Simple Statistical Techniques of Analysing Economic Data. Interpolation and Extrapolation of Data and Carve Fitting.
5. **Operations Research** : Concept Linear Programming - Application to business problems - Graphical method only - Assignment problem - methods of its solution Transportation problem - Formulation of the problem and its solution. Inventory analysis - ABC analysis, concept of EOQ - various aspects of inventory management with the help of saw took model. Waiting Line problem - explanation with simple illustration.

6. Mathematical Techniques for Economics :

- (a) Concept of limit - Rules.
- (b) Differentiation - Rules - Applications to economics problems - Elasticity of demand - Cost analysis - Maxima and Minima of functions of two variables only - Equilibrium of a firm.
- (c) Integration - Rules - its economic applications.

Note :- While teaching the above topics, a very rigorous mathematical and statistical treatment should be avoided. The objective for keeping this syllabus for T.Y.B.A. students in Economic is to get them familiar with the mathematical and statistical parts that may be useful in certain types of economic, investigation problem that may occur in actual fields.

References

The above courses are generally covered by the following books :

- 1. 'Fundamentals of Statistics' by D. N. Elhance
- 2. 'Mathematics and Statistics' by G. S. Monga
- 3. 'An Introduction on Maths. for students of Economics' by J. P. Lewis.
- 4. 'Mathematics for Economics' by Taro Yamane
- 5. 'Introduction to Operations Research' by Sasieni, Yaspan' and Friendman.

4. MATHEMATICAL ECONOMICS - II (Econometrics)

Note :- This paper deals with Elements of Econometrics. It is expected from a student taking this course to learn various econometric methods without rigorous proof - while dealing with statistical theory emphasis will be on understanding the underlying concepts and their use in economics.

1. Nature and Scope of Econometrics :

Economic models and Econometric models. Role of randomness and disturbance term in Econometric Models. Statistics, Mathematical Economics and Econometrics.

2. Probability and Probability Distributions :

Mathematical probability and empirical probability. Theorems of probability. Discrete and continuous probability distribution. Mathematical expectation. Mean and variance.

3. Theoretical and Sampling Distributions :

Concept of distributions properties of Binomial, Normal, Chi-square, 'F' and 't' distributions, Central Limit Theorem and its significance.

4. Estimation and Testing Hypothesis :

Estimators and estimates. Point estimates and Interval estimates. Levels of confidence. Testing Hypothesis - Type I and Type II errors Tests concerning. Mean and proportions at different levels of significance.

5. Regression Analysis :

- (a) Simple regression model with one independent variable. Assumptions regarding disturbance term and its importance. Estimation of parameters. Correlation Coefficient.
  - (b) Multiple Regression (estimation of parameters is not expected). Testing the significance of regression coefficients. Coefficient of Determination - Testing the significance of R^2 .
  - (c) Some econometric problems (1) Multicollinearity (2) Auto-correlation (3) Heteroscedasticity.
  - (d) Use of Time series and Cross-section data.
  - (e) Use of regression analysis for prediction.
6. Simultaneous equation models. Structural and reduced forms. Examples like market models and macroeconomic models.
Identification problem (concept only).

5. ECONOMICS (Optional) - Economic Development of Gujarat.

- 1. Place of Gujarat in Indian Economy.
- 2. Area and Population - Composition - vital Statistics - Urban rural population - Problems of urbanisation.
- 3. *Agriculture* : Land-utilisation-Crop pattern-drought prone area- agricultural inputs-fertiliser-pesticides-Irrigation-Narmada Valley Projects.

TYBA 121

4. *Co-operation* : Co-operative movement in Gujarat - Credit Co-operating Housing-Dairy development and dairy Co-operating.
5. *Industries* : Industrial structure of Gujarat - Changes in Industrial structure - Small and Cottage industries - Industrial Estates.
6. *State domestic Product* : Sectoral distribution - Per Capita domestic product- Comparison with other States and India - Poverty in Gujarat - Anti Poverty programmes in Gujarat unemployment in Gujarat.
7. *State-finance* - Sources of incomes-Sales tax - borrowing- Transfer of resources from Central Govt. - Expenditure pattern.
8. Planning in Gujarat-Progress - under plans - 7th Plan of Gujarat.
9. Special problems of Gujarat :
  - (a) Water management
  - (b) Power
  - (c) Draught Prone-areas.
10. Special problems of Gujarat (Cont.) :
  - (a) Unemployment of Educated Youth
  - (b) Industrial Sickness
  - (c) Pollution.

6. ACCOUNTANCY (Economics) (Optional)

Optional paper of “Accountancy” (Paper X) at Third B.A. (Economics)

1. Bank Reconciliation Statement 15
2. Rectification of Errors 15
3. Simple transaction relating to the issue and forfeiture of shares of limited companies (excluding pro-rata allotment) 25
4. Deshi Nama system, Rojmel, Bethomel, Udhar-Nondh, Jama-Nondh, Khatavani and Utaro. 20
5. Financial Accounting :
  - (i) Capital Structure
  - (ii) Divided Policy
  - (iii) Understanding the structure of Banks Balance-sheet from the point of view of classification and arrangement ‘Assets’ and ‘Liabilities’ keeping in view the statutory provision from time to time.
  - (iv) Interpretation of financial statements of company with the help of ratio analysis practical problems relating to the following ratios only :
Current ratio, Liquidity ratio, debt equity ratio, Proprietary ratio and gearing.
6. Cost Accounting : 20
  - (i) Importance of Cost Accounting
  - (ii) Elements of Cost
  - (iii) Simple cost statement
  - (iv) Basic understanding of the behaviour of cost through ‘Break Even Analysis’ (including graphic presentation).
  - (v) Concept of marginal cost and its application with reference to pricing strategy only. 25

7. BANKING PRACTICE (Optional)

1. Commercial Banking Structure in India :

Classification of Commercial Bank
Structural re-organisation of Commercial Banking
Establishment of State Bank and Subsidiaries
Nationalisation of Major Banks
The Banking Commission.

2. Salient Features of Banking Law in India :

Main Provision of the Banking Regulation Act, 1949
Definition of Banking

Capital and Reserves
Licensing of Banking Companies
Opening of New Branches
Restriction on payment of dividend
Maintenance of Liquid Assets
Accounts Audit and Returns
Reserve Bank's Power of Inspection and Issuing Directions
Restrictions and Controls on Loans and Advances
Management of Banking Companies
Prohibition of Certain Activities in Relation to Banking Companies
Acquisition of undertaking of Banking Companies
Provisions of the Reserve Bank of India Act, 1984
Concerning the Commercial Banks
Loans and Advances from the Reserve Bank
Maintenance of Cash Reserve with the Reserve Bank
Collection and Furnishing of Credit Information.

3. Relationship between Banker and Customer :

Definition of Customer
General Relationship between Banker and Customer
Relationship as Debtor and Creditor
Bankers as Trustee
Banker as Agent
Obligations of a Banker-Obligation to Honour the Cheques
Obligations to Maintain Secrecy of Accounts
Banker's Right of General Lien
Right of set-off
Banker's Right of Appropriation
Right to Charge Interest, Incidental Charges etc.

4. Customer's Accounts with the Bankers :

Regulation of Competition in Banking
Fixed Deposit Accounts
Savings Bank Accounts
Recurring Deposit Accounts
Current Accounts
Opening of Current and Saving Accounts
Operating the Bank Account
Legal Aspects of Entries in the Pass Book
Closing of the Bank Account
Insurance of Bank Deposit.

5. Employment of Bank Funds - The Liquid Assets :

Source of Bank Funds
Significance of Liquidity in Banking
Cash Balances
Statutory Reserve and Balances with other Banks
Money at Call and Short Notice
Investments.

6. Loan, Advances and Discounting of Bills :

Cash Credit
Overdraft
Loans - Terms Loans
Classification of Advances Secured and unsecured

Collection of Credit Informations
Balance sheet as the Tool of Credit Analysis
Discounting of Bills of Exchange
Refinance Facilities - The Bill Market Scheme
Export Bill - Credit Scheme
Discounting of Bill in India
Steps of Enlarge Use of Bill in India.

7. Secured Advances - Types of Crediting Charges :

Lien
Pledge
Hypothecation
Mortgage.

8. Second Advances - Types of Securities :

General Principles of Secured Advances
Advances Against Goods
Advances Against Documents of Title of Goods
Advances Against Stock Exchange Securities
Advances Against Life Insurance Policies
Advances Against Real Estate
Advances Against Fixed Deposit Receipts.

9. Negotiable Instruments :

Definition of Negotiable Instruments
Essential Features of Negotiable Instruments
Definitions of Promissory Notes, Bills of Exchange & Cheques
Distinguishing Features of Cheques, Bill and Promissory Notes
Currency Notes and Negotiable Instruments
Holder and Holder in Due Course
Payment in Due Course.

10. Endorsements :

General Principles Governing endorsements
Kinds of Endorsements.

11. Payments of Cheques :

Paying Banker's Duty
Precautions to be taken by the paying Banker
Material Alterations
Forgery of Drawer's Signature
Crossing of Cheques
Statutory Protection to the Paying Banker
When the Banker must refuse Payment of Cheque ?

12. Collection of Cheques :

Collecting Banker as Holder for Value
Collecting Banker as an Agent
Conversion by the Collecting Banker
Statutory Protection to the Collecting Banker
Duties of the Collecting Banker.

13. Bills of Exchange and Promissory Notes :

Kinds of Bills of Exchange
Presentation of Acceptance
Types of Acceptance
Present for Payment
Dishonour of Negotiable Instruments, Noting and Protesting
Acceptance and Payment for Honour.

TYBA 124

List of Books

1. 'Banking Law and Practice' by Tannan
2. 'Banking Law and Practice' by P. N. Varshney
3. 'Studies in Fundamentals of Practical Banking' by Alka Gosh and Biswanath Maritra
4. 'બેંકિંગ કાનૂન અને વ્યવહાર' : પ્રો. ધીરુભાઈ વેલવન
5. 'The Practice and Law of Banking' by H. P. Shedon.

Paper XI - Economic Essays or Managerial Economics :

Section I

1. Classical Economics
2. Keynesian Economics
3. International Economics Co-operation
4. Population and Economic Development
5. Burden of Public Debt
6. Relevance of Gandhian Economic Thought
7. Monetary policy in developing countries
8. Pollution.

Section II

1. Unemployment in India
2. Poverty in India
3. Black money in India
4. Taxation Policy in India
5. Liberalisation Policy in India
6. Technological changes in Agriculture in India
7. Inflation in India
8. Evaluation of Union-states financial relations in India.

OR

MANAGERIAL ECONOMICS

1. Introduction : Meaning and definition of Managerial Economics-nature and scope-relationship with economics, statistics and accountancy - operations research.
2. Basic concepts : Meaning of management - role of economist in management decision making process - opportunity cost-concept of marginalism - case study method with simple illustration.
3. Demand analysis : Demand function - estimation and forecasting of demand.
4. Cost analysis : Various types of costs break even analysis.
5. Concept of business firm : Objective of a business firm-forms of organisation of a business firm - their merits and demerits.
6. Pricing policy : (C.N.B. price determination is not to be studied) Full cost pricing, mark-up pricing, pioneer pricing, skimming price, poor performance pricing.
7. Advertising : Nature and significance of advertising-deciding advertistment budget-assessment of economic effects of advertising-socio-economic aspects of advertising.
8. Capital Budgeting : Demand for and supply of capital for a business firm-methods of capital budgeting (a) pay each period (b) internal rate of return (c) discounted cash flow.
9. Concept of waiting line problem with illustration.
10. Concept of inventory management with illustration.

SOCIOLOGY (New Course)

Paper VI : An Introduction to Reserch Methods and Statistical Analysis in Sociology.

Paper VII : Sociological Thinkers.

Paper VIII : Social Psychology *or* Women and Society.

Paper IX : Social Change in Modern India.

Paper X : India's Urban Society.

Paper XI : (i) Essay OR (ii) Social Demography and Family Planning in India.

TYBA 125

Paper VI : An Introduction to Research methods and Statistical Analysis in Sociology

Topics 1 to 4

Topics 5 to 7

Topics 1 to 4 :

60 marks

Reference :

1. Science : Meaning and characteristics of Science Scientific versus common. 1 : sense knowledge. Use and importance of Social science Research, especially 1 : 7-8, 18-34 in a developing country like India. 4 : 1-14
2. An overview of the major steps in social research Hypothesis : Use and 5 : 2-23 functions of hypothesis : Concepts and their explication (real and operational 2 : 41-73 defintions of variables). 5 : 35-47
3. Census and sampling, Populations and Samples, Need for sampling cost/time/ 3 : 209-242 error factors. Simple and Systematic Random Sampling and Techniques of 3 : 337-349 drawing a random sample. (Relavant pages)
4. Data collection procedures : Meaning, use and limitations of the following data- collection procedures :
  - (a) 2 : 103-117
  - (b) 5 : 316-342
2 : 119-139
5 : 200-234
  - (c) Questionnaire : 2 : 132-182
Mailed questionnaires 5 : 236-278
  - (d) Interviewing 5 : 235-278

Topics 5 to 7

40 marks

5. Nature of Statistics, Place and importance of Station in Social Research, 3 : 3-10 Purpose, limitations and misuses of Statistics.
Some basic concepts : Independent and Dependent Variables; Discrete and 3 : 11-19 continuous variables; Nominal, Ordinal, Interval and Ratio Scales. 5 : 189-195
6. Preparing tables of simple and cumulative frequency distributions and 3 : 31-50 computation of percentages.
Arithmetic mean, mode, median, standard deviation and variance. 3 : 110-155
: 102-168
7. An overview of the research report : 2 : 359-375
Construction of tables : Formal of a table 6 : (relevant portion)
Graphical and pictorial presentation of data
Format of reference.

Recommended Books

1. Doby, John T. (Ed.) : ‘‘An Introduction to Social Research’’, New York : Appletion - century - Crofts, 1967, Second edition.
2. Geode, Wiffam J. and Paul K. Hatt : ‘‘Methods in Social Research’’, New York, McGraw-Hill Book Company, Inc., 1952.
3. Mueller John H. and Karl f. Schuesler : ‘‘Statistical Reasoning in Sociology’’, Borton : Houghton Mifflin, 1961.
4. Nagel, Earnest : ‘‘The Structure of Science : Problems in Logic of Scientific Explanation’’, New York, Harcourt, Brace & World Inc., 1961.
5. Selltiz, Clare; Matte Johods, Murton Denche and Stuart W. Book : ‘‘Research Methods in Social Relations’’, New York, Holt, Richard and Winson, 1962.
6. Shah Vimal P., ‘‘Reporting Research’’, Singapore : The Agricultural Development Council, 1972.

Paper VII - Sociological Thinkers :

1. — : Concept of Sociological Theory and its Characteristics.
2. Auguste Comte : Introduction, Law of three stages, classification of Sciences, Positivism, Social statics and social dynamics, Plan of Social reconstruction, contribution of comte.

TYBA 126

3. Karl Marx : Introduction, Historical materialism, Dialectical materialism, Theory of surplus value, class struggle, Alienation of labour, contribution of Marx.
4. Max Weber : Introduction, Social Action, Ideal type, concept of Authority, Protestant ethic and capitalism, Bureaucracy, contribution of Max Weber.

Paper VII : Sociological Thinkers

5. Emile Durkheim :

Introduction, Theory of suicide : Suicide rate. Types of suicide. Problem of integration of the individual with society. Theory of Religion : structure of religion, sacred and profane, Society as a supreme God. Social role of religious beliefs and rituals.

Contribution to the methodology of Sociology - Sociology as a Science, concept of social facts.

Division of labour in the capitalist society. Mechanical and organic solidarities.

References

1. Nisbet 1966 - The Sociological Tradition, Heinemann Educational Book Ltd. London
2. Aron, Regnaud 1965 - 1967 : Main currents in sociological Thought, Vol. I and Vol. II, Penguin.
3. પરમાર વાય એ.સમાજશાસ્ત્ર સિદ્ધાંતો, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ

6. I. P. Desai :

Introduction, family studies (Muhuva Study about joint family),

Untouchability in rural Gujarat, Bases of Social backwardness.

Education and development among tribals, Sociology of education.

References

1. Desai I. P. : Craft of Sociology and other Essays.
2. દેસાઈ આઈ. પી. : વેડછી આંદોલન, સેન્ટર ફોર સોશયલ સ્ટડીઝ, સુરત
3. દેસાઈ આઈ. પી. : ગ્રામીણ ગુજરાતમાં અસ્પૃશ્યતા, સેન્ટર ફોર સોશયલ સ્ટડીઝ, સુરત
4. જોષી વિદ્યુત : આઈ. પી. દેસાઈ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ૨૦૦૩, અમદાવાદ.

Books recommended

1. Social Psychology : Sherif and Sherif
2. Krench, Chutchfield and Ballachey
3. An Introduction to Social Psychology : Kuppaswamy.

OR

Paper VIII - Women and Society :

1. Necessity for studying women :
2. Theories reading sex-roles :
(a) Biological (b) Psychological (c) Sociological
3. Trends in women's movement :
(a) Liberal Feminism (b) Radical Feminism (c) Social Feminism
4. Indian Women's formal status (After Independence)
(a) Legal (b) Political (c) Economics (d) Social (e) Educational
5. Contemporary problems and issues
(a) Obstacles to implementation of legal provisions
(b) Obstacles to political participation
(c) Health problems of women
(d) Economics problems of working women
1. Dual role 2. Women & Development
(e) Educational problems of women.

Recommended Books

1. Oakley Ann - Sex, Gender and Society
Harper and Row, New York, 1972.
2. Julief Mitchell - Women's Estate
3. Ruby Rohrich Leurift - Women Cross Culturally Change and Challenge, Mouton Pub. The Hague, 1975
4. Shifts in Occupational Participation, 1961-71 Ashok Mitra, Lalit Pathak, Shekhar Mukharjee, I.C.S.S.R., Abhinay Prakashan, Delhi.
5. Towards Equality
Report of the Commuttee on Status of Women in India Dept. of Social Welfare, 1975.
6. Ashoka Mitra - Implications of Declining Sex Ratio in Indian Population, Allied Publication 1979.
7. Indian Women - Devki Jain, Publication Division, Ministry of Information and Broadcasting, Govt. of India, 1975
8. Nanda B.R. - Indian Women : From Purdah to Modernity Vikas Publishing House, 1976.
9. Kapur Promila, Marriage and the Working Women in India-Vikas Publications, New Delhi-1970.
10. Maria Mies - Indian Women and Patriarchy Concept Pub.Co., New Delhi, 1980.
11. Wadley Susan and Jacobson - Women in India South Asia Books, 1977.

ગુજરાતી પ્રકાશન

૧. ડૉ. નીરા દેસાઈ : ભારતીય સ્ત્રીનો પલટાતો દરજ્જો (આર. આર. શેઠની કું., ૧૯૭૪)
૨. એવલિન રીડ : સ્ત્રી-વિમુક્તિની સમસ્યાઓ (સમાજવિજ્ઞાન માળા)
૩. ડૉ. નીરા દેસાઈ : દહેજની સમસ્યા (પરિચય પુસ્તિકા)
૪. ડૉ. કલ્પના શાહ : સ્વતંત્ર ભારતમાં સ્ત્રી-જીવન (યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ)

Paper IX - Social Change in Modern India :

1. Introduction and Exposition of key concepts;
Social Change, Cultural change, Technological change;
Social movement; Social revolution, Social reform, Social revivalism.
2. Social change during the British period as well in the post independent India with special reference to caste, family and status of women.
Relevant major factors of social change from the following be taken into consideration while studying the change in above mentioned institutions :
  - (i) Constitution
  - (ii) Social Legislation
  - (iii) Programme of planned development
  - (iv) Industrialisation and Urbanization
  - (v) Educational opportunities
  - (vi) Mass media
  - (vii) Voluntary organizations
  - (viii) Freedom movement and Mahatma Gandhi.

Recommended Books

(Relevant topics only from the following books :)

1. Davis K. : Human Sociology
2. — : Sociology
3. Moore : Social Change
4. Natrajan : A Century of Social reform in India
5. Desai, A. R. : Social Background of Indian nationalism. Recent Trends in India Nationalism.
6. Srinivas : Social Change in Modern India.
7. Srinivas : Caste in Modern India
8. Ghurya : Caste, Class and Occupation
9. Atul, Yogehs : The changing frontiers of castes, National Publishing House, Delhi.

10. Hat C. : Changing Status of Women in Post-independence India. Allied Publishing, 1969.
11. Kapadia R. M. : Marriage and Family in India, 1966
૧૨. શ્રીનિવાસ (અનુવાદ): આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન
પારેખ તથા શાહ
૧૩. અક્ષયકુમાર દેસાઈ : ભારતીય રાષ્ટ્રવાદનાં સાંપ્રત વલણો
૧૪. અક્ષયકુમાર દેસાઈ : ભારતીય રાષ્ટ્રવાદની સામાજિક ભૂમિકા
૧૫. નીરા દેસાઈ : ભારતીય સમાજમાં સ્ત્રી-જીવન
૧૬. તારા પટેલ : ભારતીય સમાજવ્યવસ્થા
૧૭. મહેન્દ્ર ઝવેરી : સામાજિક પરિવર્તન, ગુજ. યુનિ. પ્રકાશિત
૧૮. શ્રીનિવાસ, અનુવાદ : આધુનિક ભારતમાં જ્ઞાતિ અને અન્ય લેખો
શ્રી. પી. સી. શાહ

Paper X : India's Urban Society

1. (a) Need for study of India's Urban Society, Rao, Ch. I
(b) Definition and Field of Urban Sociology.
દેસાઈ : સં. ભારતીય નગર
  2. Characteristic of Urban Society, Urbanism, Anderson Relevant portion.
  3. Urbanism and Urbanization : Urbanization - its extent, nature, characteristics factors favouring and hindering - Urbanization in India, દેસાઈ : સંપા. પ્રસ્તાવના. Rao, Ch 4 & 6, A Bose relevant portion.
  4. India's Urban Society in pre and post-Independence period, Ch. 4 & 5 દેસાઈ : સં. પ્ર. 2
  5. Definition, Nature and types of cities and towns in India, Rao, Ch. 2 & 8, દેસાઈ : સં. પ્ર. 3 Ch. 3, 4, 7. A Bose relevant portion.
  6. India's Urban Problems : What they are, their nature and types, Civic and Social Problems. Problem of housing and slums.
Desai A. R., Relevant portion : Anderson, relevant portion
Basic references (relevant portions of them)
1. Urban Sociology in India : M.L.A. Eao.
  2. 'ભારતીય નગર' : સં. અ. ર. દેસાઈ
  3. Anderson : 'Our Industrial Urban Utilization'
  5. A. R. Desai : 'Slums and Urbanization'
  6. A. Bose : 'Trends in India's Urbanization', 1901-71.

Paper XI : Sociology of Religion

1. Introduction : The scope of sociology of religion, Religion as a Social institution, its characteristics.
2. Conceptual clarifications : Belief systems, magic and religion - Elements of religious experience - Topology of religions.
3. Religions of India : Buddhism, Christianity, Hinduism, Islam, Jainism and Sikhism. A brief social historical perspective.
- Demographic profile - Contemporary trends.
4. Contestation over religion in India :
Fundamentalism : Meaning and Characteristics.
Communalism : Meaning and Characteristics.
Secularism : Meaning and Characteristics.
5. 'સામાજિક વિચારકો' પેપરમાં મેક્સ વેબર, દર્બાઈમ અને કાર્લ માર્ક્સના ધર્મના વિચારો અંગેના મુદ્દાઓ અહીં સમાવવા.

References :

1. Baird, Robert D. (ed.). 1995 (3rd edition) Religion in modern India. Delhi, Mumbai.
2. Madan, T. N. (ed) 1992 (enlarged edition) Religion in India. New Delhi Oxford University Press.
3. Muzumar, H. T. 1986. India's religious heritage. New Delhi : Allied.
4. Shadir, Moin (ed) 1989. Religion, state and politics in India. Delhi, Ajanta Publication.

OR

Paper XI : Social Demography and Family Planning in India (optional)

SECTION I

1. Social Demography as a study of human populations - Major sources of data for a demographic study of human population; Census, registration system, Special surveys - their usefulness and limitations.
2. Explanation of certain key concepts : Birth date - live births - still births - reproductive age group. Death date - Expectancy of life at birth - Sex ratio - Infants mortality rate, population control, Family planning - Family welfare - small family norms spacing, Eligible couples.
3. Relations between population and economic and social development, health and nutrition.
4. Population growth, population trends and prospects in the post- Independence India.
5. Population growth and its major determinants : fertility, mortality, age at marriage, levels of educational and economic development, concept of optimum population.

SECTION II

1. Family planning programme in India; brief historical review, its approaches, achievements and limitations.
2. Knowledge, attitudes and practice of family planning methods in India - differences among rural - urban and various categories of socio-economic strata in India.
3. Various methods of family planning and their suitability and limitations in the context of the present-day conditions of India.
4. Role of governmental and voluntary agencies, mass media and legislation in motivation, various categories, of India's population to accept small family norms and to practice family planning : Individual and group approaches in motivation; Advantages and limitations of camp approach.
5. Family Planning programme in India - The prospects for its success in the near future and the nature of challenges it is likely to face.

(22) ISLAMIC CULTURE

Paper VI : The Rise and Growth of the Principal Sects of Islam

Paper VII : Outlines of Islamic Literature and Learning

Paper VIII : An outline Study of Muslim Art and Archaeology in India

Paper IX : Islamic Education

Paper X : Islamic Literature and Learning in India

Paper XI : Essay.

Paper VI - The Rise and Growth of the Principal Sects of Islam :

The question of the Imammate - Shiaism - Shiaism - Principles - Shia's sects - Zaidias Ismailities - Hashrites - Isna - asharites divided into Uslis and Akhbaria - Their respective doctrines - Sunnis divided into Hanas, Malikis - Shafis and Hanbalis - Kharijites - Wahhabis - Bab and Basim - Qarmatians and Batinics.

Books recommended

1. Wensinck : 'Muslim Creed'
2. -- : 'The Legacy of Islam'
3. Syed Ameer Ali : 'A Short History of Saracens'
4. Syed Ameer Ali : 'The Spirit of Islam'

5. Encyclopaedia of Religion and Ethics'
(Relevant Articles)
6. A. M. A. Shushtery : 'Outlines of Islamic Culture', Volume I
7. Hitti : 'History of the Arabs'
8. R. G. Browne : 'Literary History of Persia, Volume I
9. R. G. Browne : 'Materials for the Study of Bible Religion'.

Paper VII - Outlines of Islamic Literature and Learning :

- (a) The Quran the Books of Allah Prophet Muhammad's Procepts - Collection of Aadhith - Six Canonical Books - Learning among the Primitive Muslims - Main books and writing on ethics, Philosophy and Sufism.
- (b) Muslim contributions to Chemistry, Physics, Medicine, Geographical, Literature - Historiography - Astronomy - Mathematics - Ibn, Khaldun, Al-Tabari, Al-Firuni, Al-Masudi, Avlenn, Umar Khayyam.

Books recommended

1. Syed Ameer Ali : 'The Spirit of Islam'
2. Hitti : 'The History of the Arabs'
3. -- : 'The Legacy of Islam'
4. A. M. A. Shushtery : 'Outlines of Islamic Literature', Vols. I and II
5. Khuda Bakhsa : 'Contribution to the History of Islamic Civilization' (two volumes)
6. Jurji Zaydani : 'The Tarikh-Tamaddun-i-Islam' (Urdu Translation, Volumes I and II).
7. Joseph Hell : 'The Arabi Civilization'.

Paper VIII - An Outline study of Modern Art and Archaeology in India :

History of Islamic Archaeology in India - Chief characteristics of Muslim Architecture and sculpture - Their influence on the architecture and sculpture of India - Muslim inscriptions on stone - Coins of the Muslim rule in India - Rise and development of the Mughal School of Painting in India.

Books recommended

1. A. M. A. Shushtery : 'Outlines of Islamic Culture', Volume I, Ch. IX
2. Muslim Monuments of Ahmedabad through their inscriptions by Chaghtat
3. A. D. Pathas : 'Coins of the Independent Sultane of Gujarat'
4. J. Marshall : 'Archaeological Survey of India'
5. B. J. Rapson : 'Indian Coins'
6. Wright : 'Catalogue of the Coins in the India Museum', Calcutta
7. R. E. M. Wheller : 'Archaeology in India Today'
8. G. P. Taylor : 'The Coins of Gujarat Sultanate'
9. T. Rogere Rey : 'Catalogue of Collection of Mohammad coins'
10. Solomon : 'Essays on Moghal Art'
11. T. B. Hayell : 'Indian Sculpture and Paintings'.

Paper IX - Islamic Education :

The evolution of education in Arabia and their Islamic council after Islam - Elementary Educations - Institutions of Higher Education - Adult Education - aims and objects - Relations between the teacher and the pupil - Courses of study - Main subjects - Religious education - Female - Education - Technical and vocational education - Prominent centres and institutions - Mosques Khan Makhtats - Madrasa - Libraries - Bookshops - Paper - General level of Culture.

Books recommended

1. Hitti : 'History of the Arabs'
2. A. M. A. Shushtery : 'Outlines of Islamic Culture', Vol. 1
3. Syed Ameer Ali : 'The Spirit of Islam'.

Paper X - Islamic Literature and Learning in India :

Indian contribution to Arabic Literature - work on religious subjects Tasawwal and grammar, comprising commentaries on the Quaran, Hadith, Figh and Grammar - Indian contribution in Persian Literature, comprising mostly historical, literary and religious work - translation of several Sanskrit work - Abu Raihan Al'Biruni's contribution. Historical Literature produced in India during the Pre-Moghal Period. The contribution of poets and prose writers to Persian literature and learning during the Moghal Period - Growth and development of Urdu literature - Abu Raihan Al' Biruni - Amir Khusarad - Babar - Abdul Faizi - Zubrui, Urfi, Naziri Nishapari - Niamakhan Ali and Sir Muhammad Iqbal.

Books recommended

1. A. M. A. Shustery : 'Outlines of Islamic Literature', Vol. 1
2. 'History of Persian Language and Literature at the Mughal court' by M. A. Gandhi.
3. 'Pre-Mughal Persian Hindustan' by M. A. Gandhi.
4. 'Sayyad Sahahid-Din-Bazm-Timuriy' (Urdu)
5. 'The Delhi Sultanate' (Bharatiya Vidya Bhavan, Vol. VI)
6. Dr. T. N. Dave : 'A Short History of Persian Literature'
7. Dr. C. R. Naik : 'Abdur Rahim Khan-i-Khanan and His Literary Circle'.

Paper XI - Essay :

થર્ડ બી.એ.ના ઇસ્લામિક કલ્ચરલ (Islamic Culture) વિષયના નિબંધના પ્રશ્નપત્ર માટેના મુદ્દાઓ :

1. Status of women in Islamic
2. Growth and Development of Mosque Architecture
3. Slavery Adharrent to Islam
4. The Mulazitic Schools of Islamic Philosophy
5. The Asharite School of Islamic Philosophy
6. Five Pillars of Islam
7. The Prophet and the Jews
8. Battle of Badr
9. Ate and the Khawarji
10. Islam and Polygamy
11. Prophet Muhammad as an Allround Personality
12. Jihad, its Implementation by the Prophet
13. The Quran as a Practical Guide to Mankind in every walk of life
14. The Position of parent in Islam
15. Divorce in Islam
16. The Quran as the Origin of all Islamic Sciences
17. Origin and Character of Islamic Tasawwal
18. Development of Calligraphy, Poetry and Meta-work under the Abbaside
19. Achievenments of Muslim Scholars in the field of Geographical literature
20. The Abbaside as the Patrons of Intellectual and Cultural Advancement
21. Umar at Faruq as an exemplary Administrator
22. Prophet Mohammad as a Time-market
23. The Economic Aspects of pre-Islamic Arabia
24. Mysticism in Islam
25. Right and Duties of Muslim women
26. Achievements of Muslim Scholars in the field of History writing
27. The Salient Features of Islamic Architecture
28. Abu Bakr's Election
29. The Quran as a literary movement
30. Concept of Khilafate an Imamat.

Standard of Passing at the Third B.A. Examination

Ext. Arts - 13 :

To pass the examination a candidate must obtain at least 36% of the marks in each subject at the examinations.

TYBA 132

(1) Theory of the successful candidate who obtain at least 60% of the total marks obtainable in the aggregate, i.e., (i) the marks worked out as percentage at their First and Second Year Examinations on the basis given in paragraph No. (2) below and (ii) actual marks obtained by them in their Third Year Examination including English will be placed in First Class; and those obtaining 48% of the marks obtainable in the aggregate, i.e., (i) the marks work out as percentage of their First and Second Year Examination on the basis given in paragraph No. (2) below, and (ii) the actual marks obtained by them in their Third Year Examination including English will be placed in the Second Class.

(2) For the purpose of determining the class at the Degree Examination the percentage of marks obtained by a candidate in each of his, F.B.A. and S.B.A. examination shall be given weightage so as to constitute it is an integral part of the total, is being understand that the total of 900 marks shall be counted as per the following formula :

1. Marks obtained in the optional paper and compulsory English of Third Year Examination, i.e. out of	... 700 marks
2. Percentage of marks obtained in optional papers and compulsory English of First Year Examination.	... 100 marks
3. Percentage of marks obtained in optional paper and compulsory English of Second Year Examination.	... <u>100 marks</u>
Total	... 900 marks

(1) Notwithstanding anything above, it is hereby provided that —

1. a student who joins the Three Year Degee Course in the Second Year after passing Intermediate Examination of this University of an examination recognise is equivalent thereto the percentage of the aggregate marks obtained by him thereat shall be counted in place of the percentage of marks at the F.B.A. Examination as contemplated above.
2. a student who has passed the First B.A. or the Second B.A. Examination (either of this University or an equivalent examination of any other University) in compartments in any manner will be awarded the marks equal to the percentage of marks worked out on the basis of the marks obtained by candidate in subjects when that subject is cleared by the candidate subject to maximum of 47 per cent for the purpose of awarding class of the Degree Examination.

A fraction of mark determined by taking out of the percentage of marks for the purposed contemplate above will be considered as one mark.

R. Ext. Arts - 14 :

A candidate who fails at the examination and has obtained 40% or more of the marks in English and 44% or more of the marks in the other subject, provide he has passed in that subject shall at his option be excused from appearing in that subject at a subsequent exxamination and will be declared to have passed the whole examination when he has passed in the remaining subject of the examination; provided that in the subject in which he appears on the last occasion he must obtain the minimum number of the marks as required under the relevant regulation.

R. Arts - 14A :

A candidate who fails at the B.A. (Sp.) or B.A. (Gen.) Examination under Old Course and obtained exemption in English Compulsory or in the total of eight optional papers will be entitled to claim exemption from their respective subject at the Second B.A. and the Third B.A. Examination in the manner stated herein below:

A candidate passing the examinations in this manner shall not be eligible for a class, a prize, a scholarship or any award for the Examination.

<i>Subject in which Secured exemption in Old course</i>	<i>English for the claiming Examination in the Subject at the</i>	
	Second B.A. Examination	Third B.A. Examination
1. Comp. English	Comp. English	Comp. English
2. In eight optional paper	In special & subordinate subject if offering the same as principal and subordinate subjects.	In special subject in same subject offered at the B.A. (Old) Examination
	B.A. (Gen.) Examination	
1. Comp. English	Comp. English	Comp. English
2. In eight optional papers	In Subordinate subject only if the two papers offered are the same as offered B.A. (Gen.) Examination.	

ORDINANCES OF EXTERNAL EXAMINATION

Ordinance 174-A :

(1) (i) An application for Registration as an external student by a candidate whose mother-tongue is Gujarati shall be endorsed in a prescribed form by a member of the Court of this University for the time-being or a Head Master of a High School in the Gujarat State or a Judicial Magistrate of the First Class or a Principal of an affiliated College of this University.

(ii) An application for Registration as an external student by a candidate whose mother-tongue is not Gujarati must be supported, in addition to the endorsement by any of the persons-mentioned in (i) above, by an affidavit that the candidate has been continuously staying for a period of not less than one year in the State of Gujarat immediately preceding his application for Registration.

(iii) A candidate whose mother-tongue is not Gujarati and desires Registration for the external examination on the basis of the last examination passed from any of the University in the State of Gujarat. If recognised by this University shall be exempted from the condition shown in clause (ii) as above.

(2) No student whose name is registered in a college or at the University during an academic year for any course either in the Arts Faculty or in other Faculty shall be registered as an external student during that academic year except in exceptional cases to be sanctioned by the Executive Council.

(3) Every student intending to register as an external student must obtain from the Registrar, the appropriate registration form this duly completed must be received at the University together with the Registration fee on or before the last date prescribed for receiving applications in this behalf. It will, however, be competent for the Registrar to accept, in his discretion, applications received after the prescribed date with the late fee.

(4) The Registrar shall send before 28th February, and official intimation of registration to every student who has applied for registration and paid necessary fees, provided the application is in order.

(5) Registration for an external examination is valid only for the particular Examination and for the same year and it cannot be reserved or transferred for any subsequent examination.

A candidate who has once registered himself for an external examination and appeared and failed at that examination can appear at a subsequent examination only after a fresh Registration.

Ordinance 174-B :

No candidate who has appeared at any examination as an external student shall be eligible for any scholarship, prize, medal or other award of the University Examination, which is not specifically reserved for external students.

Ordinance 174-C :

Exemption earned by candidate at an external examination may be claimed only if the candidate appears subsequently as an external candidate.

Ordinance 174-D :

A candidate appearing at any external examination shall be required to affix on the space provided on the examination form his/her pass-port-size photograph duly signed by him/her and certified by either (1) a Government Gazetted Officer, or (2) a Principal of the College affiliated to this University, or (3) any other member of the Court of this University, or (4) the Head Master of a recognised High School in the State of Gujarat.

Ordinance 174-E :

The date of the commencement of the First B.A., Second B.A. and Third B.A. External Examinations, last date of receiving the applications for admission to the examination and fee for registration in this behalf will be as under :

<i>Examination</i>	<i>Last date for receiving application</i>	<i>Registration fee</i> <i>Rs.</i>
First B.A.	28th September	400
Second B.A.	-do-	400
Third B.A.	-do-	400

Registration fees once paid by the candidates shall be refundable as per the following Rules :

(1) If a candidate expires prior to the date of the commencement of the examination, full fees will be refunded to the First claimant, such claimant being his / her kith and kin.

N.B.—Refund, if any, will be made after the declaration of the result.

By Order,
M. S. Shah
Off. Registrar.